

Goriški Travniki v snegu

Gorica / Odprli so veliki šotor za migrante Kdo bo skrbel za ljudi brez strehe nad glavo?

V sredo so predali namenu veliki beli šotor na dvorišču zavoda Contavalle v četrti sv. Ane v Gorici. To rešitev je predlagala goriška Cerkev po zaprtju Bombijevega predora v mestnem središču, kjer je v zadnjih mesecih v nedostojnih razmerah prenočevalo do 160 migrantov. Kot zahtevajo oblasti, bodo lahko nudili zatočišče največ 60 "gostom" in največ 90 dni. "Za primerno nadaljnjo oskrbo ljudi brez strehe nad glavo naj torej potem poskrbi javna uprava", so med drugim poudarili na tiskovni konferenci dva dni pred odprtjem šotora. Škofijski vikar za Karitas g. Stefano Goina, direktor Karitas g. Paolo Zuttion (*na sliki*), urednik škofijskega tednika Voce Isonza Mauro Ungaro in Simone Orsolini, predstavnik zadruga Murice, ki je sklenila pogodbo s škofijo za upravljanje šotora,

so predstavili projekt javnosti in postavili nekaj pik na "i". Ni prvenstvena vloga Cerkev skrbeti za priseljence, to pa rada naredi, če jo pozovejo upravljavci. Cerkev na Goriškem pomaga ljudem v stiski, Goričanom in tujcem, so poudarili. Že po vojni na Balkanu je skozi zavod sv. Jožefa šlo nad 14 tisoč beguncev, reveži od vedno trkajo na vrata cerkva, priseljenci zadnja leta v mestu najdejo zatočišče izključno v cerkvenih strukturah. V velikem šotoru bodo sprejeli vsakogar, ki bi potreboval streho nad glavo, občane in tujce, je podčrtal g. Goina. G. Zuttion je pojasnil,

da je v mestu povprečno 60 prosilcev za azil. Zaradi mraza in snega so jih deloma sprejeli v prostorih župnišča Pastor Angelicus blizu stolnice, deloma v dvorani Karitas na trgu sv. Frančiška. "Priseljenci še vedno prihajajo"! Prejšnji četrtek jih je prišlo 14. Moti se, kdor je mislil, da bo trda roka ustavila njihov prihod, je dejal g. Zuttion. Manj kot pred časom jih je zato, ker prefektura v zadnjih tednih redno skrbi za njihovo premeščanje v druge zbirne centre. Žal krožijo glasovi, je še dejal Zuttion, da Karitas oz. škofija služi na račun priseljencev. "Pojasnjujem: šotor financira škofija. Zanj nimamo nobene konvencije s prefekturo ali katerokoli drugo javno ustanovo". Vse sloni zgolj na ramenih škofije. "Vedno smo sprejemali vse revne na našem ozemlju. Tudi ko je dormitorij pokal po šivih, nismo nikogar poslali proč, vedno smo iskali alternativne rešitve", je zatrdil v odgovor tistim, ki blatijo krajevno cerkev, češ da si prizadeva za sprejem priseljencev, ker da so bolj donosni kot "domači reveži" ...

G. Zuttion je želel izrecno poudariti svetlo plat žalostne zgodbe: zlasti v obdobju Bombijevega predora, pa tudi v sedanjih fazah, so ogromno naredili in še delajo prostovoljci: na domovih pripravljajo tople obroke, ki jih prinašajo priseljemcem. Med njimi je tudi upokojen zdravnik, ki vsak večer zdravi migrante in bi zaslužil posebno nagrado. V šotor bo možno vstopiti med 19.30 in 21. uro, zjutraj ga bodo morali gostje zapustiti med 7. in 8. uro. Stalno bo prisoten kakšen operater, pomagalo bo nekaj prostovoljcev, predviden je tudi nočni čuvaj. Šotor, ki so ga nudili Zdravniki brez meja, postavili pa alpinci, je zagrajen in segret. Na razpolago je šest stranišč, tuš pa v zavodu sv. Jožefa, ki je razmeroma blizu. Seznan gostov bodo posredovali pristojnim oblastem. Le tri mesece po zaprtju šotora bodo morali zapreti tudi zavod sv. Jožefa v Podturnu, saj Cerkev ne dovolijo, da bi obnovila konvencijo in tam še naprej sprejemala begunce. Odtod glavna skrb Cerkev, ki bo morala - kot so določile oblasti - spomladi zapreti dve pomembni strukturi za ljudi brez strehe nad glavo. Kdo bo odtlej skrbel za njih?

DD

PARRUCCHE
Lanza

- KOZMETIKA ZA LASE
- PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE IN KOZMETIČARKE

Gorica - Ul. Garibaldi, 13 - na vogalu na trgu pred občino - Tel. 0481 240078
Odprto vsak dan od ponedeljka do sobote od 9.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.30

www.parrucchelanza.com Najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje

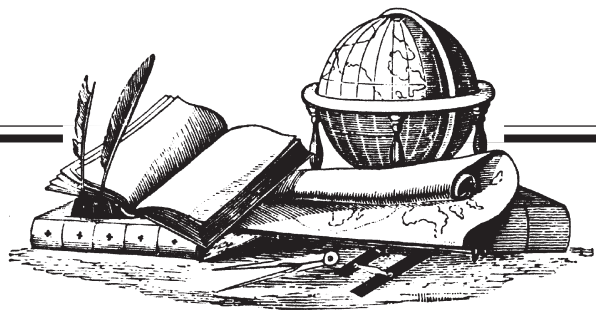
Ob vsakem nakupu
**PROFESIONALNIH SUŠILNIKOV
IN RAVNALNIKOV LAS**
vam bomo v mesecu novembru podarili

BON ZA 10% POPUSTA

**VELJAVEN ZA VSAK NAKUP
V MESECU DECEMBRU**

Združenje novinarjev in publicistov Slovenije / Podelitev nagrad

Z. Tavčar, A. Rebuli, B. Nežmahu in E. Jazbar priznanja

Častno priznanje Boruta Meška za življenjsko delo, ki ga podeljuje Združenje novinarjev in publicistov (ZNP) Slovenije, sta letos

urednik. Bil je mlad, nadobuden pisec, željan odpiranja in odkrivanja tedanjih zapečatenih skrivnosti. Po vseh teh letih in po njegovi tragični zgod-

zahodno obrobje našega slovenstva. Svoje delovanje zaradi pomanjkanja časa v glavnem uresničujem izključno v svoji skupnosti, vendar skušam gra-

Foto Igor Krišnar

prejela pisateljica in pesnica Zora Tavčar ter pisatelj Alojz Rebula. Nagrado za izjemne dosežke v novinarstvu je prejel Bernard Nežmah, nagrado za medijsko ozaveščanje slovenske družbe pa Erika Jazbar. Zora Tavčar in Alojz Rebula sta pomembno oblikovala slovenski kulturni in družbeni prostor, so zapisali v obrazložitvi nagrad. Rebula in Tavčarjeva se zaradi zdravstvenih težav slovesnosti nista mogla udeležiti, zato jima bodo priznanje podelili v prihodnjih dneh na njenem domu.

V združenju so za izjemne dosežke v novinarstvu nagradili tudi Bernarda Nežmaha, ki so ga prepoznali kot enega najeminentnejših slovenskih novinarjev in kolumnistov.

“Ko je Meško pred 30 leti prišel na Mladino, sem bil jaz tam

bi pa se to najino prijateljsko druženje končuje v taki nagradi. Sicer sem pa vesel vsake nagrade, še posebej, če jo dobim skupaj z odličnim pisateljem Alojzom Rebulom”, je Nežmah povedal za STA. Ravno zaradi konformizma večine mnenjskih voditeljev so njegovi lucidni in poglobljeni članki in analize še toliko bolj dragoceni. Njegov prispevek pluralnosti slovenske medijske krajine je neprecenljiv.

Nagrado za medijsko osveščanje slovenske družbe pa je prejela novinarka in aktivna članica slovenske narodne skupnosti v Furlaniji Julijski krajini Erika Jazbar, ki pomembno sooblikuje slovenski prostor.

“Ta nagrada mi ogromno pomeni, saj to organizacijo zelo cenim, ker prihaja čez mejo na

diti tudi skupni čezmejni prostor, ki ne raste z razpisi in evropskimi sredstvi, ampak z druženjem z ljudmi”, je za STA povedala Erika Jazbar. Predsednik ZNP Tino Mamič je v nagovoru na podelitvi priznanj opomnil, da se mora tudi vsak sam vprašati, ali je naredil dovolj za svobodo medijev.

ZNP je častna priznanja začel podeljevati leta 2011 v spomin na urednika in novinarja Boruta Meška, ki je umrl 20. maja 2010.

Naši nekdanji kolegi v uredništvu in dolgoletni sodelavki Novega glasa Eriki Jazbar čestitamo, čestitke pa so ji poslali tudi Igor Gabrovec in Peter Močnik v imenu stranke Slovenska skupnost ter predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj.

Projekt “Govorica manjšine na spletu”, ki ga že več mesecev snuje Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica, se bliža koncu. Cilje in zametke so predstavili 26. julija, 28. decembra bo sklepna predstavitev. Na vmesni tiskovni konferenci je 5. decembra predsednik ZCPZ Dario Bertinazzi povedal, da gre za še kar obsežen projekt, ki presega pevsko dejavnost. Sodelavec Albert Devetak je podrobneje orisal projekt, pri katerem sodeluje več partnerjev in javnih ustanov, njegov cilj pa je nuditi popotniku možnost, da v naših krajih prek interneta spozna tudi živo govorico manjšine, naj-

pomembnejši element, ki nas opredeljuje. In to prek računalnika, tablice oz. “pametnega” telefona. Projekt ni bil enostaven že zato, ker zajema celotno naseljitveno ozemlje manjšine, od avstrijske meje do Kopra, 32 občin, kjer se izvaja zaščitni zakon. Da bi bil štirijeznični portal še bogatejši, so značilnosti različnih krajev lovili v objektiv v videmski pokrajini arh. Elena Ruclji, arh. Gabriele Pascutti in Luciano Lister, v goriški Stefania Beretta, Manuel Persoglia in Sara Devetak, v tržaški Matej Kos. Sodelovali so zlasti mladi, skupno z zbori pa je bilo zraven nad 300 oseb.

Predsednica paritetnega odbora Ksenija Dobrila gostja SSO

Za učinkovitejše delovanje paritetnega odbora

Z novim pravilnikom bo delovanje institucionalnega paritetnega odbora bolj urejeno in učinkovito, presežene bodo tudi marsikateri ovire, ki so precej omejevale ta organ za izvajanje zaščitnega zakona 38/2001. Ta dosežek je zelo pomemben, saj je bilo potrebno veliko dela in usklajevanje z ministrstvom za deželne zadeve in avtonomijo, ki ga zdaj vodi sam predsednik vlade Paolo Gentiloni, za manjšinska vprašanja pa skrbi podtajnik Gianclaudio Bressa. Stari delovni pravilnik iz leta 2012 je namreč nedorečen in omejujoč in niti ne določa, koliko naj traja mandat. Vse to naj bi bilo zdaj urejeno.

Med pogovorom s prisotnimi odborniki je predsednica Dobrilova izrazila zadovoljstvo z delom v paritetnem odboru, saj je med člani, ki se zelo redno udeležujejo zasedanj, odprto sodelovanje in ni posebnih nasprotovanj. Veliko napоров je bilo vloženih v izvajanje vidne dvojezičnosti in izgradnjo deželnega centralnega urada za slovenščino, ki bo koordiniral uporabo slovenščine v javnih upravah. V tem smislu je bil na 2. deželni konferenci o zaščiti slovenske manjšine podan tudi konkreten predlog koordinacije oziroma

mreže med centralnim uradom in krajevnimi javnimi upravami, ki spadajo v območje izvajanja zaščitnega zakona. Tako predsednica Dobrilova kot predsednik Bandelj sta izrazila zaskrbljenost zaradi

zdravstvu, kjer je, kljub raznim prizadevanjem, še vedno premalo storitev v slovenskem jeziku, še posebno za otroke s posebnimi potrebami. Primanjkuje tudi pregled, kako krajevne javne uprave uporabljajo sredstva

ttega, ker je zastalo delovanje vladnega omizija, ki bi ga bilo treba dopolniti še s političnimi predstavniki. Prisotni tehniki se sicer seznajajo z različnimi kritičnimi točkami pri izvajanju zaščite, vendar do konkretnih korakov pride z veliko težavo in zamudami. Še posebno težavno je pri zapisovanju šumnikov na osebnih dokumentih, kot so npr. potni listi in vozniška dovoljenja.

Izvršni odbor SSO je bil nadalje seznanjen še z drugimi temami, ki jih je paritetni odbor obravnaval. Veliko je bilo govora o šolstvu in uporabi slovenskih črk na novih šolskih spletnih portalih ter pri nujenju storitev v slovenskem jeziku za predšolske otroke. Podobna odprta vprašanja so tudi v

iz zaščitnega zakona, a to žal ni v pristojnostih paritetnega odbora. Na vprašanje, ali se je paritetni odbor ukvarjal tudi z goriškim EZTS-jem, je predsednica Dobrilova odgovorila, da je bilo samo dano soglasje za uporabo prostorov v Trgovskem domu, drugače pa tematika ne spada v izvajanje zaščitnega zakona 38/2001.

Na koncu srečanja se je predsednica Ksenija Dobrila zahvalila za sodelovanje s Svetom slovenskih organizacij in z drugo krovno organizacijo SKGZ. V tem okviru pa bi bilo po njenem mnenju potrebno pripraviti načrt in določiti prioritete za udejanjanje zaščite in manjšinskih pravic. Kjer se stvari zatikajo, pa bi bilo treba razmisлити o konkretni uporabi pravnih sredstev.

Povejmo na glas

Sočutje s trpečimi druge vere

Nepopisno pomenljiv dogodek letošnjega adventnega časa je zagotovo pot papeža Frančiška v Mjanmar in Bangladeš. Zdi se, kot da odzivi na ta njegov obisk niso v dovoljšnji meri zaznali smisla in sporočila tega enkratnega dejanja. Papež je namreč želel oditi v omenjeni azijski državi zaradi tragedije muslimanske manjšine Rohingja. Kot je znano, je ta v pretežno budističnem Mjanmaru kruto preganjan, tako da se je več kot šesto tisoč njenih pripadnikov zateklo v sosednji Bangladeš in temu begu še ni videti konca. Papež se je torej z vsemi močmi zavzel za muslimansko manjšino, potemkako ne za pripadnike katoliške ali širše krščanske vere, kar bi bilo sicer razumljivo in običajno. In v tej odločitvi je izjemna dragocenost njegovega dejanja, za katero je upati, da bo močnejše osvetlilo obzorja sočutja in prizadevanja za uresničitev temeljnih človekovih pravic vsakogar in kjerkoli na svetu - da bo močnejše in prelomno zaživel to isto sočutje, ki ne pozna nobenih omejitev in naj bi bilo resnično univerzalno. Vse preveč je namreč še vedno tiste miselnosti, ki prisega le na sočutje in skrb za svoj narod, za svojo državo, skrb za vrednote svoje civilizacije in ne nazadnje na skrb za svojo vero ali z drugimi besedami: zakaj se ne bi v enaki meri in z isto predanostjo posvečali še drugim, predvsem sosednjim narodom in državam, zakaj ne bi imeli enakega odnosa do drugih civilizacij in njihovih vrednot, kot ga imamo do svoje civilizacije, in zakaj ne bi videli v drugih verah dru-

gačno, pa vendar sorodno prispodobno našega iskanja pomirjujočega smisla? Vse to v tistem trenutku in tedaj, kadar so t. i. drugačni od nas podvrženi zapostavljanju, poniževanju in preganjanju, še več - in to je ključno -, kadar drugačni od nas trpijo. Kadar trpijo zaradi lakote in revščine, nerazumevanja in prezira, kadar sta jim odvzeta osnovno dostojanstvo in pravica do obstoja. In v tem je veličastno papeževo sporočilo: za trpeče in v prvi vrsti za trpeče se velja zavzeti z vso odločnostjo in srcem, to naj bo prvo pravilo, ki je pred vsemi drugimi pravili. Šele uresničevanje tega pravila bo porušilo vase zaprto miselnost oziroma brezčutnost, da me drugi ne zanimajo, ne zanimajo me stiske tistih, ki niso moj narod, ki niso moja država, ne zanima me teptanje pravic, če gre za druge civilizacije, ne zanima me trpljenje tistih, ki niso moje vere. In prav ta miselnost je trajen izvir napetosti med ljudmi, ta miselnost v časih vse večjega poenotenja sveta zapira pot do planetarne solidarnosti, brez katere bo naša prihodnost vse prej kot lahka. Zato je papež med svojim obiskom močno povzdignil svoje besede, spomnil na “pravičnost, ki je želja priznati vsakomur, kar mu pripada”, “ne zaprimo svojega srca za stiske drugih, ne odvrčamo pogleda proč”. Ne nazadnje je v imenu sveta prosil odpuščanja muslimansko manjšino, kajti “prisotnost Boga se danes imenuje tudi Rohingja”. Se danes imenujejo vsi trpeči.

Janez Povše

Bevkova knjižnica v Novi Gorici / Srečanje z Markom Kravosom

“Moje pesmi je treba uživati po malih dozah z razmislekom”

Ta veseli dan kulture, 3. december, rojstni dan našega velikega Prešerna, so v knjižnici Fraceta Bevka v Novi Gorici praznovali že v četrtek, 30. novembra 2017, v družbi Marka Kravosa (1943), pesnika, esejista, kritika in prevajalca. K njim je prišel na povabilo Goriške knjižnice Franceta Bevka, na lepem popoldnevu pa je sodelovala tudi Gimnazija Nova Gorica. Trije dijaki, Teodora Komlenič, Borut Petrovič in Jakob Šfiligoj, so pod mentorskim vodstvom profesorice Andrejke Markočič Šušmelj s pravilnimi poudarki in igrivostjo v pravih trenutkih, kot je sam Kravos izjavil, interpretirali nekaj njegovih pesmi, ki so “šegave, igrive, duhovite, pa tudi zaresne”. Za prijeten glasbeni uvod in prav takšen konec je poskrbel godalni trio Gimnazije Nova Gorica, ki ga sestavljajo Kati Harej, Gašper Harej in Luka Mužina. S tržaškim pesnikom se je o njegovem pesniškem opusu pogovarjal ravnatelj, publicist in kulturni delavec Bojan Bratina. Pogovor se je sukal pretežno okrog Kravosove zadnje pesniške zbirke *Kot suho zlato*. Kot morskivalovi je v knjigi šest razdelkov, v

Betocchi. Ob branju Kravosovih pesmi iz zadnjih dveh pesniških zbirk se je Bojanu Bratini utrnila marsikatera misel, ki jo je posredoval številnim udeležencem večera v novogoriški knjižnici. Med drugim je spomnil, da Kravos živi z literaturo že od l. 1969, ko je objavil prvo pesniško zbirko *Pesem*. Že od dijaških let se aktivno in javno popolnoma predaja poglobljenemu preučevanju materinega jezika, z ljubeznijo do katerega so prežete njegove pesmi. To predanost je dokončno potrdil z vpisom na Filozofsko fakulteto v Ljubljani. Omenil je njegovo urednikovanje, predavanje na univerzi v Trstu, delo s kolegi v PENU, Društvu slovenskih pesnikov in pisateljev, poznavanje drugojezičnih kolegov in njihovo umeščanje v slovenski prostor s prevodi. Nenehno išče tudi stik z mladimi bralci z ustvarjanjem mladinske literature in se odziva na dogajanje okoli sebe z esejističnim delom. Kravos oblikuje pesem kot formo, ki najbolj zgoščeno in semantično odprto pripoveduje in izpoveduje. Pesnika oblikuje vse, kar ga obkroža, je poudaril Bratina. Za polno razumevanje njegove poezije

Šalamun ...). Kravosu je bil blizu tudi konstruktivizem Srečka Kosovela. O njem je Kravos pisal tudi diplomsko nalogo z naslovom *Družbeno angažirana pesem Srečka Kosovela* (l. 1969). Kravos se ne opredeljuje kot ustvarjalec eksperimentalne poezije, a vseeno žgečljivo vnaša elemente razgradnje ali pomenskega osmišljanja leksikalnega gradiva ali likovne podobe besede, je pojasnil Bratina. Leta 1997 je izšla njegova zbirka *Tretje oko*, l. 1982 je zanj dobil nagrado Prešernovega sklada. Tudi v njej so značilne besedne igre. V naslednji njegovi stopnji se beseda razgradi na grafično znamenje; v skrajnih posledicah beremo ta kot znamenja z ubesedenim pomenom. Grafično znamenje beremo z besedo. Tudi pika pri tem najde svoj pomen! Takšen postopek ubesedovanja je uspešen tudi v zbirki *Kot suho zlato*. Ob prebiranju pesmi se nanizajo besedne zveze z enakimi zvočnimi podobami iz popolnoma tujih pomenskih okvirov, je povedal Bratina. Skozi besedno igro je čutiti tisti smisel, ki nam je blizu. Kravos pač postaja oblikovalec lastnega poetičnega sveta. Tako izpoveduje tudi občutja “vrženosti v ta svet”. Včasih pa je v njegovi pesmi čutiti ljudski zven. Kot pesnik se dviga nad vsakdanjost in motri dogajanje. Njegova poezija je zgoščena, racionalna v izrabi literarnih sredstev. Mestoma preseneča s preprostostjo, je dejal Bratina. Pesnik osmišlja svoj svet in ga ponuja v pokušnjo. Sredstvo za medsebojni stik je beseda, ki ji je treba

Foto Iva Koršič

vsakem od njih pa je po dvanajst šestvrstičnih pesmi, ki jih je treba “okušati po malem, da zaznamo vse arome in vtise”. Ta knjiga pesmi je “symposion: pojedina z duševno in meseno hrano”. Bojan Bratina je poglobljeno razčlenil samosvojo poetiko Marka Kravosa, ki je za pesniški opus, za prispevek slovenski kulturi in literaturi ter za vzpostavljane mostov med kulturami prejel *Zlatnik poezije 2016*. Povedal je, da se Kravos ukvarja s poezijo in s tem o smislu življenja, razmišlja v esejih, prevaja in piše tudi prozo in radijske igre. Posveča se tudi madinski književnosti. V pisanju je tako zelo samosvoj - izogiba se vsakemu kalupu -, da, če ga enkrat spoznamo, takoj prepoznamo njegova dela. O njem pravijo, da je mediteranski pesnik, da je v njegovih stihih čutiti to njegovo odprtost; je pa tudi pesnik ironije, intimne, ljubezni. Kravos je zaznamoval slovenski literarni prostor in ga še zmeraj vedri. Njegova zadnja zbirka *Kot suho zlato* je izšla v letošnjem maju. Njena različica, sicer manj obsežna, *Zlato ustje - L'oro in bocca* je izšla pred originalom, januarja letos. Pravzaprav gre tu za dvojezično pesniško zbirko, v kateri so pesmi iz zbirke *Kot suho zlato*, ki jih je izbrala, prevedla in uredila Darja

pa je treba bolje spoznati tudi njega samega. Ob koncu pesniške zbirke *Kot suho zlato* je pesnik zapisal, da je v zbirki šest razdelkov po dvanajst pesmi, torej 72 pesmi; verzov je v njej 432. Tudi z ureditvijo pesmi v tej zbirki se kaže njegov izostren odnos do oblike in urejenosti; kulinarčni dodatek v njej pestri in vsebinsko zaokroža posamezne razdelke. Vez med razdelki predstavlja namreč nekaj mediteranskih kuharskih nasvetov. Kulinarika umešča pesnika in njegove pesmi v mediteranski prostor in slika dejstvo, ki je večkrat izpostavljeno v opisovanju Marka Kravosa, in sicer kot pesnika zamejstva in Mediterana; tako ga je označil tudi dr. Boris Paternu. Kravosove pesmi prevevata ironiziranje in lirsko polno, vedro izpovedovanje. V njegovih pesmih se igrivost občuti že takoj pri prvem stiku z njimi. Tudi v tem, da beremo naslov pesmi šele na koncu, je nekaj nenavadnega, magičnega. Tako zastavljen formalni okvir celotne zbirke zahteva pravo jezikovno organizacijo in uporabo pretanjenega odnosa do jezika. V Kravosovi poeziji so osmišljene besede in celo črke. To je bilo značilno v 60. letih prejšnjega stoletja s pojavom vizualne poezije (npr.

dati možnost, da v polnosti zaživi. Kravos nam ponuja to možnost, da začutimo, da nas bogastvo besede vodi in da te besede na novo osmislimo. Ko spregovorijo pesmi, ni treba dodatnih besed, je prepričan Bratina. Kravos uporablja bogato metaforiko; pesnika označuje “odprta literatura”. Pesmi v zbirki *Kot suho zlato* sprejemamo in oblikujemo po naši meri. Med pogovorom se je Kravos, navezujoč se na zbirko *Kot suho zlato*, dotaknil marsičesa: npr. ironije, h kateri se večkrat zateka, tudi zato, ker je humorna nota po njegovem malo prisotna v slovenskem literarnem ustvarjanju. Prepričan je, da pesem mora odražati človeka v mnogoterosti. Kljub igrivosti, ki prežema njegove pesmi in priključijo zaradi tega smeh, se v njih čuti tudi tesnoba. Pravi, da se sam “boji” besede, ki bi bila “papirnata”. Prepričan je, da je poezija potrebna tudi za današnjega človeka. Glede branja zbirke pesmi *Kot suho zlato* je svetoval: “Moje pesmi je treba uživati po malih dozah z razmislekom in se zaustaviti tudi ob sedmih receptih za ‘primorsko zakusko’ in se s tem sproščati. To namreč potrebujemo”.

/ str. 16
Iva Koršič

Pogovor / Msgr. Ettore Malnati

Tržaški škofje v terezijanskem času

Msgr. Ettore Carlo Malnati je škofov vikar za laikat in kulturo v tržaški škofiji. Napisal je vrsto knjig in tudi nekaj uvodov v enciklike samega svetega očeta papeža Frančiška. V iztekajočem se jubilejnem letu, v katerem obeležujemo 300. obletnico rojstva cesarice Marije Terezije, smo ga povabili na pogovor.

Msgr. Malnati, pozdravljeni. Kakšno povezavo so imeli avstrijski vladarji s tržaškimi škofi, grofi mesta Trst.

Zaradi starodavnega privilegija, ki ga je užival tudi tržaški škof, kasneje papež Enea Silvio Piccolomini, so vladarji Svetega rimskega cesarstva lahko imenovali visoke cerkvene dostojanstvenike v škofijah na območjih Svetega rimskega cesarstva.

Kako je dejansko potekalo imenovanje?

Cesar je predstavil svetemu očetu izbor imen nekaterih kandidatov in nato je Papež izbral enega škofa, nadškofa oz. kardinala, ki je bil najprimernejši tako za Sveti sedež kot za cesarstvo. To pravilo je ostalo v veljavi vse do razpada monarhije leta 1918.

Kaj se je spremenilo, ko je prevzela v roke vladarsko žezlo Marija Terezija?

Marija Terezija je na podlagi pragmatične sankcije zavladala vsem državam pod habsburško vladarsko hišo, ko še ni dopolnila štiriindvajset let. Na dan smrti Karla VI. je dobila naslov kraljice Ogrske in Češke ter nadvojvodstvo Avstrije. Formalno je Marija Terezija imela naziv “cesarice so-proge”, čeprav je vsem znano, da je bila prav ona gonilna sila cesarstva. Skupaj s soprogom je ustanovila novo habsburško-lotarinško vejo rodbine. Njen oče je predvidel, kaj ji bo prihodnost namenila, zato jo je vzgojil kot dediča, ki bo prevzel vajeti velikega cesarstva, s pravo mero znanja iz verouka, zgodovine, tradicije in kulture. Med vzgojitelji je imela tudi nekatere pripadnike jezuitskega reda, na katere ni bila izredno navezana.

Kakšen je bil odnos Marije Terezije do drugih veroizpovedi?

Marija Terezija je bila verna ženska in neoporečena katoličanka tistega časa; kot vladarica je želela biti do določene mere stroga tudi z Judi, ki so živeli na Dunaju, saj jih je imela za nevarne za državo. Tudi protestantom ni izkazovala velike naklonjenosti, saj jih je na vse načine skušala izgnati v Transilvanijo. Nekakšno simpatijo je imela za Grke - katoliške vzhodnega obreda.

Kaj pa z veroizpovedmi, ki so bile prisotne v Trstu?

Z razliko s tem, kar sem dozdaj omenil, je bila zelo strpna do vseh krščanskih veroizpovedi in judovske skupnosti v Trstu, saj si je želela, da bi naše mesto postalo največje, moderno in najbolj pomembno pristanišče imperija. Da bi to dosegla, se je od samega začetka zavedala, da bo potrebovala moč vseh prisotnih v Trstu.

V kolikšni meri je bila tolerančna do Judov v Trstu?

Po zaslugi Marije Terezije so se

npr. pripadniki tržaške judovske skupnosti, za razliko od drugih Judov, lahko prosto premikali po cesarstvu. Judom v Trstu ni bilo več treba nositi razpoznavnega znaka.

Lahko rečemo, da je bila verska strpnost Marije Terezije povezana s trgovanjem?

Da, seveda. Nedvomno si je Marija Terezija zastavila kot cilj pravilno trgovsko konkurenco vseh tistih oseb, ki, kljub temu da so prihajale iz različnih krajev z drugimi kulturami in z drugo re-

ligijo, so mestu nudili svoje ekonomske spretnosti in zmožnosti, ki so Trstu omogočile velik napredek.

Kakšne škofo si je Marija Terezija izbrala za Trst?

Cesarica si je za mesto Trst želela cerkvene dostojanstvenike, ki bi znali uravnovešeno upravljati tržaško škofijo in bi pripomogli k strpnosti in medverskemu miru. Med vladanjem je izbrala kar tri škofo.

Kdo so bili?

Prvi je bil Leopold Jožef Hannibal Petazzi, grof Novisada in baron Schwarzenegga (1740-1760), sledil mu je Anton, viskont von Herberstein (1761-1774), zadnji pa je bil Franc Filip, grof von Inzaghi (1775-1788). Naj pripomnim, da sta prva dva po opravljeni škofovski službi v Trstu postala ljubljanska škofa.

Nam jih lahko predstavite?

Začnimo kar s prvim. Leopold Jožef Hannibal Petazzi se je rodil na Dunaju leta 1703. Po študijskih letih na Dunaju in v Padovi je leta 1733 postal dekan v Ljubljani. Leta 1740 ga je Marija Terezija izbrala za tržaškega škofa. Za škofa ga je v Ljubljani posvetil njegov stric, knezoškof S. F. von Schrattenbach. Petazzi je postal tudi zasebni cesaričin dvorni svetovalec.

Kakšno je bilo njegovo poslanstvo v Trstu?

Petazzi si je v vlogi tržaškega škofa želel ustanoviti trijezični seminar za bodoče redovnike, ki bi oskrbovali italijanske, slovenske in nemške vernike. Po smrti ljubljanskega škofa grofa Attemsa ga je Marija Terezija imenovala za ljubljanskega škofa. Petazzi se je tako po dvajsetih letih vrnil v škofijo, ki jo je že dobro poznal. Pokopan je v ljubljanski stolnici.

Preidimo k naslednjemu škofu.

Da, na vrsti je Anton, viskont von Herberstein; tudi on se je rodil na Dunaju. Cesarica Marija Terezija ga je izbrala za tržaškega

škofa leta 1760. Obdobje Herbersteinove škofovske službe v Trstu sovпада z obdobjem velike ekonomske rasti tržaškega mesta; ravno v tistem obdobju so v Trstu odprli prosto luko. Takrat je Marija Terezija tudi dala podirati srednjeveško mestno obzidje; tudi drugi posegi so Trst celovito spremenili.

V tistem obdobju jezuiti v Trstu niso dobro sprejeli verske strpnosti cesarice Marije Terezije in kljub neodobravanju škofa von Herbersteina so začeli “politiko”,

ki ni bila v soglasju z danimi določili. Herberstein je skušal katoliško skupnost poučiti v duhu medsebojnega spoštovanja in strpnosti.

Škof von Herberstein je Mariji Tereziji na Dunaju tudi predlagal, da bi se tržaška stolnica preselila v središče mesta, v Terezijansko četrt, a cesarica Herbersteinovi prošnji ni ugodila.

Po odpravi jezuitskega reda je Herberstein ponovno predlagal nekdanjo jezuitsko cerkev v Trstu za stolnico, a tudi tokrat mu na Dunaju niso ugodili.

Umrl je leta 1744 v svoji palači ob stolnici sv. Justa.

Zdaj pa je na vrsti še zadnji: Franc Filip, grof von Inzaghi.

Grof Inzaghi se je rodil leta 1731 v St. Leonhardu v plemiški rodbini. Očetova družina je izhajala iz Lombardije in je bila vključena v avstrijsko plemstvo. Kot mladenič se je izobraževal v Rimu v “Collegium Germanicum”. Zatem se je ponovno vrnil v Avstrijo in služboval v Salzburgu. Tudi njega je Marija Terezija izbrala za škofa in grofa Trsta. Papež je imenovanje potrdil 24. aprila 1775. Istega leta so Inzaghi na Dunaju posvetili za škofa.

Škof Inzaghi je bil predstavnik obdobja terezijanskih reform. Stremel je k razsvetlenskemu teženju tistega časa in se znašel v vsaki priložnosti. Bil je strog zagovornik in izvrševalec njemu določenih pravil in ukazov s strani cesarske oblasti in Svetega sedeža.

V času njegovega škofovanja v Trstu so s patentom verske strpnosti iz leta 1781 poleg grško pravoslavne cerkve priznali tudi srbsko skupnost. Leta 1785 je bil judovski geto ukinjen in leta 1786 je vlada priznala pripadnike augsburške luteranske cerkve in pripadnike helvetske veroizpovedi.

Prisotnost različnih veroizpovedi je v mestu povzročila tudi napetosti med pripadniki tradicionalne katoliške skupnosti; škof Inzaghi pa je tudi v teh spornih trenutkih znal spretno pripravljati pot do miru, tako kot so mu velevali na Dunaju.

Ali lahko rečemo, da je bila Marija Terezija zelo pazljiva pri izbiri tržaških škofov?

Cesarica je pri izbiri škofov tržaške škofije bila predvsem zelo pozorna, da so bili bodoči škofje deležni odlične teološke izobrazbe; izkazati so morali strpnost do različnih jezikovnih narodnih skupnosti. Poleg tega so kandidati morali biti zvesti Svetemu sedežu in cesarski oblasti.

/ str. 5
Marko Manin

Kostanjevica nad Novo Gorico

Predstavitev restavratorskih posegov in sladkega presnica

V cerkvi Gospodovega oznanjenja Mariji na Kostanjevici nad Novo Gorico so od letošnjega avgusta do oktobra 2017 potekala restavratorska dela. Konservatorsko-restavratorski poseg je bil opravljen na štukaturah in stenskih poslikavah na ladji cerkve. Kakovost kostanjeviških štukatur postavlja to cerkev med osrednje spomenike 17. stoletja na Slovenskem. Poleg tega so po obsegu največje štukature na Severnem Primorskem. V prezbitariji so večinoma še originalne, v ladji pa so bile v večjem delu uničene v prvi svetovni vojni, ko je bila cerkev bombardirana in skoraj v celoti porušena. V kakšnem stanju je bila takrat, so udeleženci predstavitve obnovitvenih del, ki je bila v soboto, 25. novembra 2017, sami lahko videli z diapozitivov. Ob njih sta Minka Osojnik in Marta Bensa, konservatorki Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Nova Gorica – na večeru je bila prisotna vsa restavratorska ekipa pa tudi Silvester Gabršček z ministrstva za kulturo, ki je finančno pripomoglo k restavriranju -, podrobno opisali potek restavriranja poslikave v luneti na slavoločni steni in posege na štukaturah dela stropa cerkvene ladje od slavoločne stene do okvira centralne poslikave. Konservatorsko-restavratorski posegi na štukaturah in stenskih poslikavah na ladji cerkve so bili nujno potrebni predvsem zaradi poškodb, ki so nastale ob dveh močnih potresih leta 1976, pa tu-

di zaradi prahu in umazanije, ki sta se nabirala skoraj celo stoletje. Med potekom del so našli fotografijo originalne freske, tako da so na njeni podlagi lahko izvedli

svetovni vojni so samostan in cerkev obnovili (do l. 1929). Nove poslikave je naredil Giovanni Moro iz Vidma, ki je luneto obnovil in doslikal manjkajoči zgornji

verodostojno rekonstrukcijo manjkajočih delov poslikav. Poslikava na luneti ima zelo zanimivo zgodovino, ki jo je v glavnih obrisih navedla Osojnikova. Prvotno poslikavo v luneti in tudi ostale je s finančno pomočjo zadnje predstavnice družine Burbonov izdelal slikar iz Vidma Leonardo Rigo med l. 1884-86. Prednost njegove slike so bile lepe žive barve, kot kaže tudi fotografija, in fresko tehnika, ki jo je uporabil. Med prvo svetovno vojno je odpadel večji del lunete, ki je bila potem kar nekaj let izpostavljena vsem vremenskim razmeram. Povrh vsega je bilo v luneti okno, kasneje sicer zazidano, a prav to je predstavljalo velik problem za statiko pri restavriranju. Po prvi

del, spodnjega pa je precej preslikal in ga ikonografsko spremenil, tako da je prejšnjo nežno Marijo, ki je stegovala roke in se nagibala k ljudstvu, spremenil v Marijo Kraljico, ki sedi na prestolu. Tudi drevo je bilo drugače oblikovano, lističi so bili manjši in veje bolj nežne. Med restavratorskimi deli so rekonstruirali glavo enega angela, ki je Moro ni, in odkrili v spodnjem delu vedute na Sabotinu, Sveto Goro, Škabrijel. Luneta je utrpela še poškodbo pri potresu l. 1976. Sanacija po njem ni bila preveč posrečena, desni del se ni skladal s celoto, je povedala Bensa. Po Moru je bila poslikava še trikrat rekonstruirana. Strokovna komisija se je na podlagi arhivske dokumentacije odločila, da re-

konstruirajo poslikavo, kot jo je naslikal Rigo. Tako so tudi uskladili barve. Bensa je še povedala, da ima freska zaradi restavriranj več plasti ometa, ki so posledica nekdanjih razpok in odlomov in so pomemben del zgodbe te poslikave. Če bi jih poskusili zabrisati ali odstraniti, bi s tem zabrisali večji del originalne poslikave, kar ni dopustno in ni pomembno. Njihov namen ni bil sanirati razpoke, ker bi s tem pokvarili originalno poslikavo. Razpoko, ki je zdaj dobro vidna in za opazovalca kar moteča, bo primernejša osvetlitev freske napravila manj vidno. Glede štukatur pa je povedala, da so bile očiščene in rekonstruirane tako, kot so bile nekoč.

Po izčrpnem prikazu restavratorskih del so se poslušalci preselili v kostanjeviške samostanske prostore, in sicer v refektorij, kjer je gvardijan pater Jernej tudi blagoslovil obnovljeni portal jedilnice nad vhodnimi vrati. V dvorani, ki so jo popolnoma zasedli poslušalci, se je nadaljeval večer, ki so ga organizirali Turistično društvo Nova Gorica (letos praznuje 65 let, za predsednika je tu Slavko Šuligoj), Frančiškanski samostan Kostanjevica Nova Gorica in Goričanke, Aktiv mestnih žena in deklet, ki delujejo pet let v sklopu omenjenega turističnega društva in jim predseduje Blanka Maraž. Slavica

Plahuta, raziskovalka dediščinskih jedi na Goriškem, je obrazložila, kakšen je kostanjeviški presnic. Povedala je, da je bilo to praznično obredno pecivo, pripravljen je iz nekvašenega testa (presnic pomeni nekvašen) z bogatim nadevom (suho sadje, maslo, čokolada, veliko dišav in začimbe). Imel je okroglo ali spiralasto obliko, kar v ikonografskem izročilu pomeni neko enotnost, neskončnost, blaženost. Bil je značilna sladica za praznične dni, za mrzlejšje obdobje, od novembra do maja. Prvenstveno so ga pripravljali za Veliko noč. Glede na to, da vsebuje tudi dišave, je zelo primeren za božične praznike. Velja za naš najstarejši kruh. Izhaja že iz slovanskega izročila in kot praznični kruh ga omenja tudi Valvasor. Ne vemo sicer za njegov razvoj. Valvasor omenja, da je bil narejen iz več plasti nekvašenega testa. Bil je visok kruh, ki so ga rezali na poročnem slavlju. Omenja ga tudi Fran Erjavec, ki je v 19. stoletju prepotoval celo

1932. Prvič je bil zapisan pred kakimi sto leti, a v resnici je veliko bolj star in je predhodnik naše potice.

Katero vino spada k tej poslastici, je obrazložil Ivan Peršolja, predsednik društva za razvoj pivske kulture Sommelier Slovenije. Peršolja meni, da sodi k presnici, glede na to, da je ta sladica precej aromatična, rumeni muškat verduc, ki ima vonjave po sadju, medu. Marija Merljak, prehranska strokovnjakinja, je imela za presnic same pohvalne besede. Zelo je primeren za ta čas, ki nas s svojo sivino malce tlači in sili v otožnost, ki jo lahko prežene tudi kostanjeviški presnic. V njem je točno tisto, kar potrebuje naše telo v tem času (maslo, jajca, suho sadje). Pomembno je tudi to, da ljudje vedo, da hrana ni samo skupek vitamin in drugih snovi. Do nje moramo imeti odnos, kot tudi do prehranjevanja na splošno in do praznikov, ki ob prazničnih jedeh združujejo ljudi in zdravijo človeka, je povedala

Merljakova. V presnici so izredna razmerja mineralov. Zato je to čudovita jed, ki se jo splača pripraviti in ji še kaj dodati po lastnem okusu.

Mlada glasbenika Iva Mačus in Matija Mačus, učenca Glasbene šole Nova Gorica, sta z izvedbo po ene skladbe na kitaro in

violino, za uvod in konec, popestrila že itak pester večer. Po "teoretičnem delu" je nastopil slajši praktični, ko je bila na vrsti pokušnja presnica, ki so ga spekle članice društva Goričanke, in muškata verduca.

Iva Koršič

Goriško, da bi zbiral krajevne izraze. Zapisal je besedo presnic in povedal, da je kot nekakšna gibavica Nova Gorica in Goričanke, Aktiv mestnih žena in deklet, ki delujejo pet let v sklopu omenjenega turističnega društva in jim predseduje Blanka Maraž. Slavica

Ciril-Metodovo odličje

Odlikovan je bil tudi cerkveni zborovodja Tomaž Tozon

Slovenski škofje so na 103. redni seji Slovenske škofovske konference, ki je potekala 27. in 28. novembra 2017 v Ljubljani, sklenili, da podelijo najvišje odlikovanje katoliške Cerkve v Sloveniji, odličje

Tozon prejme odličje sv. Cirila in Metoda ob 80-letnici življenja v zahvalo in priznanje za dolgoletno delovanje na področju cerkvene glasbe in zborovskega dirigiranja. Pri patrih frančiškanih na Tromostovju v Ljubljani je

obstoja. Iz APZ sv. Cecilije je izšlo 16 duhovnikov in trije škofje. 1. decembra 1973 je zbor pel v Vatikanu pred papežem Pavlom VI., leta 1990 pa pred papežem Janezom Pavlom II. Tomaž Tozon je v dolgi karieri vodil več kot 25 cerkvenih pevskih zborov po vsej Sloveniji in v zamejstvu. Pel je tudi pri številnih svetnih zbora in vodil več zborov ter številne oktete.

Odličje sv. Cirila in Metoda Člani Slovenske pokrajinske škofovske konference (SPŠK) so 18. junija 1985 sprejeli sklep o cerkvenem odlikovanju za zvesto služenje Cerkvi na Slovenskem. Odlikovanje, sestavljeno iz okrogle bronaste plakete z reliefno podobo sv. Cirila in Metoda in diplome, se podeljuje osebam ali ustanovam, ki so se izkazale s posebnim zvestim služenjem Cerkvi med Slovenci. Odlikovanec ima pravico, da eden od slovenskih škofov zanj opravi pogrebno sv. mašo po krajevni navadi in vodi pogrebne obrede, če svojci pravočasno obvestijo škofa, v čigar škofiji bo pokop.

sv. Cirila in Metoda, stalnemu diakonu in profesorju mag. Gregorju Pavliču ter cerkvenemu zborovodji Tomažu Tozonu. Cerkveni zborovodja Tomaž

Tomaž Tozon oblikoval in vodil zbor, ki je od jeseni 1966 pel vsako nedeljo pri sv. maši ob 11. uri. Zbor si je nadel ime sv. Cecilije in je leta 2017 slavil 50-letnico

ZAKAJ PRAV JEZUS? (8)

PRIMOŽ KREČIČ

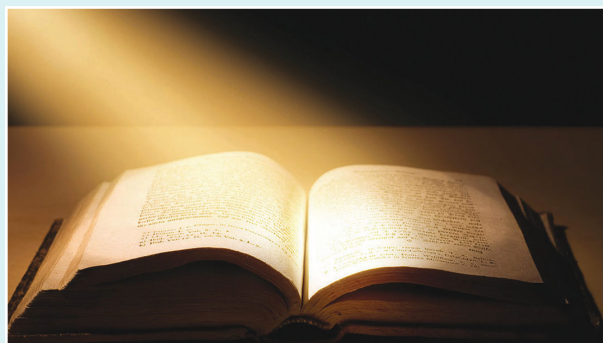
Jezus in človekova vest

Ko sem si zastavil vprašanje, zakaj je Jezus tako odločen za moje življenje, sem začutil povezavo med Jezusom in vestjo. **Poveljani Jezus je v globini moje vesti**, govori na moje srce. V tem je veličina in temelj Jezusovega poslanstva v svetu in vera vanj. Sveti Janez je v uvodu v svoj evangelij zapisal, da je bila v izvoru vsega Beseda, Logos, ki je bila Božja in je po njej vse bilo ustvarjeno. (Jn 1,1) Ker je človek ustvarjen po Božji podobi, ga ta Beseda nagovarja in pričakuje njegov odgovor. Bog **nagovarja z zunanjo in notranjo besedo**. Notranja beseda je glas vesti, zunanja pa ustvarjeni svet, ki razodeva Stvarnika in načrt življenja. Že prvi človek je občutil in razumel to Besedo, toda greh je umazal njegovo izvirno spoznanje, da ni njegova vest tako čista in so sporočila Boga v stvarjenju manj jasna. Zato je Bog postavil preroke, da so posredovali ljudstvu Božje besede. Te so bile zapisane v Sveto pismo. Ko berem **Sveto pismo, odkrivam notranji glas srca in vesti**. Zato so ta besedila tako sorodna z mojo dušo.

V polnosti **se je ta Beseda razodela v Jezusu Kristusu**, ki je učlovečena Beseda v zgodovini in človeški izkušnji. Jezus je postopoma odkrival svojo božanskost. Učenci so odkrivali v njem to prisotnost, njegove besede so imele težo, v jedru so se srečali z resnostjo življenja in besed. To sta začutila in spoznala Janez in Andrej, ki sta šla za napovedjo Janeza Krstnika in ves dan ostala pri Jezusu. **Gledala sta ga**

govoriti. V tem odnosu so postale njegove besede edinstvene in so dale smisel njunemu življenju. Zato ju je to srečanje tako zaznamovalo. Prav tako tudi druge učence in še zlasti Saula, ko ga je vprašal, zakaj ga preganja. Jezusov glas prihaja v stvarnost ljudi in jih ne pusti pri miru. Veliki učitelj duhovnosti Tomaš Špidlik poudarja, da človek ne more delovati drugače kot, da posluša svojo vest, ki je notranji Kristusov glas. On je **domač človeku, njegov prijatelj**, da mu lahko zaupa. Kliče ga na naporno in lepo pot, zato postane kraj prednostne izbire v življenju. Zaradi ljubezni in zvestobe Kristusu ni prevelika nobena žrtev. Z njim morem ljubiti, odpustiti, biti usmiljen, začeti znova - Jezus se je predstavil kot **Ženin, ker želi deliti z ljudmi najbolj intimni prostor**, to je srce. Njegova prisotnost v srcu in vesti je lahko vir nemira ali pa izvir veselja in sode.

Predvsem pa glas vesti, Jezusov glas, ne zapoveduje, ampak predlaga, svari, uči, vabi, je ponižen in potrpežljiv. Odnos z njim spominja medsebojne odnose, pogloblja spomin na prvo ljubezen in daje novo upanje. Žal je danes **ta glas močno zamegljen** in redko zazveni v svoji jasnosti in lepoti. Zato je treba neprestano čistiti svojo vest v luči Kristusovega nauka in daru njegovega odpustčanja ter se poglobljati v Božjo besedo. Na ta način je njegov glas osvobojen, da ga je mogoče bolj jasno sprejeti in iz njega odločno živeti.

POGOVOR Walter Grudina

Packo naj živi!

Ob 70-letnici izhajanja otroške revije Pastirček je izšla tudi zbirka 64 Packovih stripov, domislic, zgodbic, ki že vrsto let nagovarjajo (bolj ali manj mlade) otroke v našem zamejstvu. O knjižici z naslovom "Napake in spake, proč! Pomagajmo Packotu!" in njenem junaku smo se pogovorili z avtorjem Walterjem Grudino, ilustratorjem in šolnikom.

Kako se je "rodil" Packo?

Packo se je rodil iz izkušnje šolskih dnevnikov v prvih 90. letih prejšnjega stoletja. Tedaj sem prvič zaznal možnost, da bi otrokom spregovoril ne le prek ilustracij, ampak tudi s stripi, ki so bolj živi in lahko otroku povejo marsikaj. Že takrat so bili tedenski stripi izredno priljubljeni med otroki in učitelji, ki so jih takoj sprejeli za svoje. Iz te izkušnje je nastal Packo, in sicer v mesečniku Pastirček. Namenoma je bil zasnovan v črno-beli tehniki, da bi otroci sami "delali na njem", se ukvarjali z njim.

Packo je neke vrste protijunak, čisto navaden otročiček, kakršnega lahko srečamo vsak dan v vsaki šoli. Lahko bi rekel, da je po malem vsakdo izmed nas, bodisi jezikovno bodisi po značaju. Mislim, da se vsak otrok lahko vsaj deloma prepozna v njem.

Spomnim se, kako sem prvič prišel na dan s to zamisljo na srečanju sodelavcev Pastirčka. Urednik Marijan Markežič je bil takoj navdušen, nekateri učitelji so vihali nos, češ da je taka zadeva lahko nevarna, saj da lahko zbeži iz rok ... Strip se je rodil kot izziv in počasi se je le "pretihotapil" do zadnje strani revije. In otroci so ga vzeli za svojega. Vsi mi pravijo, da v Pastirčku najprej pogledajo prav Packa, se posmejejo ob zgodbicah in kmalu se lotijo tudi "dela" z njim. Najmlajši lahko samo barva in že to mu je lahko v veliko veselje. Oblike so namreč poenostavljene, zaobljene in nežne, zelo prepoznavne, povsem v slogu prejšnjih stripov. Take, da otroka privlečejo. Prvošolček lahko bere prve besede in jih začenja popravljati, saj je tudi jezik zelo poenostavljen; otroci iz višjih razredov bodo gotovo znali postaviti skupaj več pravih besed, še večji pa morda cel stavek. Seveda potrebujejo nekoga, ki bi jih pri tem vodil. Škoda bi bilo pustiti Packota samo za zabavo.

Kako nastajajo te vinjete?

Največkrat nastajajo pri delovni mizi. Ko je napisan, se ponavadi po hiši zasliši velik smeh. Ko so bili naši otroci še majhni, sem jih poklical in smo se skupaj smejali. Tudi jaz sem po svoje Packo ... Hočeš nočeš, v tako delo projiciraš tudi nekaj svojega.

Kakšen je značaj tega protijunaka?

Tak lik lahko zares zbeži iz rok. Kako? Da nasedeš grobosti in grobemu izražanju. Vedno sem skušal ostati znotraj določenih meja. Packo ne uporablja "grdih" besed. Stvari bo izrazil, kot zna, v t. i. packovščini, nikdar pa ni neolikan. Vedno sem skušal paziti, da bi otroci gledali svet na čist način. Packo ni pobalin: morda je malce prestopniški, in vendar naiven. V moji zamisli je to otrok čistega srca in dobre duše. Včasih pove tudi kakšno pametno, čeprav na neroden način. Gre mi za to, da tudi prek takega izražanja in na preprost način sporočam otrokom določene vrednote, kulturo srca. Konec koncev je Packo, ki priznava svoje šibkosti, tudi malo krščansko obarvan: priznava, da ni popoln, da potrebuje pomoč, da ni nič lepšega kot to, da si drug drugemu pomagamo biti prijateljsko povezani in boljši. Pogosto lahko najdemo tudi

sporočilo, da je bolje imeti opravka z osebami in odnosi kot pa z videoigricami in telefončki. Materiala je še in še ... Packo je vedno nekje "na meji". Prizadevam si, da bi vedno ostal znotraj meja in da ga otroci zaznajo kot dobrega, čeprav nekoliko nerodnega fantka.

Koliko stripov je doslej izšlo?

V taki obliki sem jih narisal približno sto, morda nekaj več. Na začetku sem si vzel čas, da bi Packota likovno dodelal. Prve vinjete so izšle z nekom, ki je govoril in je bil napol skrit. Šele kasneje, ko sem bil bolj gotov, sem mu dal obraz, ki ga še vedno spremlja. Velik pomen imajo izrazi, ti so izredno pomembni. Najtežje pri takem stripu je narisati isti lik z različnimi potezami, izrazi. Packo je namreč dinamičen, se premika, veseli, čudi ... Izziv mi je upodobiti živalico ali karkoli drugega v mojem osebnem stilu. Če npr. pogledamo šolske posterje, ki sem jih pripravil za založbo De Agostini v prvih letih tega stoletja, lahko vidimo vse vrste živali, predmete in osebe v istem slogu.

Kakšni so odzivi na te vinjete?

Veliko presenečenje je bilo zame, ko sem po mnogih letih stopil v razred kot učitelj in sam izkusil, kolikšno veselje prinaša Packo. Mnogokrat ga tudi sam uporabljam v šoli, ko moram izraziti kakšen težji pojem. Ko sem npr. pri verouku razlagal, zakaj je bil Jezus poslan na svet, sem povedal, da bi Packo o Božiču rekel, da se je tako začela njegova "mišjone di šokoršo". Niso več pozabili! Seveda sem jim povedal, da se temu v slovenščini lepo reče "Božja reševalna akcija", pravzaprav naše odrešenje; prepričan pa sem, da si bodo smisel tako bolje zapomnili. Prav tako lahko rečemo, da je Velika noč "mišjone kompjuta" ... Lahko je tudi nerodno povedano, bo pa ostalo zapečaten!

Na osnovnih šolah me poznajo kot Packovega očeta, podobno na srednji; poučeval sem tudi na višjih, kjer se še spominjajo Packota. Srečujem se tudi s starši, ki so že imeli Packota v rokah. S Packotom imam odprta vrata, mladi me hitro jemljejo za svojega, med njimi sem doma. Naš pristop do mladih je bolj resničen, ko se postavimo v njihovo kožo, ko gledamo z otroškimi očmi, empatično. V veliko zadoščenje mi je bilo, ko so me pred leti, ko še nisem poučeval, vabili na šole kot Packotovega avtorja, tudi ob dnevu slovenske kulture, kar bi se zdelo skoraj protislovno ... V Trstu me je prvič povabil ravnatelj Marijan Kravos, o Packotu in sebi sem spregovoril v šoli, ki sem jo pred leti sam obiskoval ... To doživetje mi je veliko pomenilo!

Packo je goriški del naše "umetniške" proizvodnje. Z ženo Paolo ilustrirava knjige že veliko let, doslej sva ustvarjala za številne založniške hiše, predvsem iz tujine. V posebno zadoščenje pa nama je narediti nekaj za svoje ljudi, v jeziku, ki ga govorimo tu. V tem smislu je Packo "samo naš". Na tradicionalnem jesenskem seminarju za šolnike pred začetkom tega šolskega leta mi je marsikateri predavatelj dejal, da je knjiga genialna in bi jo bilo potrebno bolje izkoristiti.

Packo nas s svojo "packovščino" opominja na skrb za jezik, postavlja nas pred ogledalo, v katerem bomo videli "lastno jezikovno podobo", razmišlja David Bandelj v spremni besedi. Je knjižica lahko tudi didaktičen pripomoček?

Potrijum. Mislim, da bi bilo najbolje ga uporabljati pri pouku slovenščine; marsikdo to že dela več let, in to tudi na srednji šoli. Otroci se zabavajo in obenem se lahko marsičesa naučijo. Kaj lepšega kot priti do znanja jezika na veder in zabaven način? Razumeti ne le z razumom, temveč tudi s srcem? Odnos odpira vrata tudi znanju. Packo deluje tako: empatija privabi otroka in ga spodbudi, da bi reševal jezikovne zanke.

Na slavlju ob 70. obletnici revije (aprila 2016) je ta mali junak prvič zaživel v osebi amaterskega igralca Mateja Pintarja. Dne 18. novembra letos se je spet pojavil na odru ob predstavitvi treh knjižic za male bralce in navdušil številne navzoče.

Zelo me je razveselilo, da se je Packo spet pojavil na odru. Moje sanje bi bile, da bi kdaj zaživel v igrici. To bi bilo čudovito! Moramo pa paziti, da ostane "ta pravi" Packo, da ni preveč odrasel, da ostane otrok, dober in naiven. Matej ga je imenitno poustvaril, liku pa je seveda dal tudi svoj pečat, ki je bil morda malo različen od "izvirnega" Packota. Sem mu tudi rekel, da je malo "ežagerirau" ...

Na koncu?

Rad bi se zahvalil Marijanu Markežiču, ki je videl daleč; tistim, ki so bili bolj skeptični, zdaj pa priznavajo, da je Packo "dober izum"; Davidu Bandlju, ki je dal Packotu tudi didaktičen pečat, in Mateju, ki ga je čudovito upodobil. Hvala vsem, ki so zaznali njegov potencial in si prizadevajo, da bi lahko še bolj zaživel. Upam, da bo prej ali slej izšla še ena zbirka Packovih stripov.

Ker imam številno družino - Packo je naš "šesti otrok"! -, imam vedno tudi malo časa. In vendar mi je v veliko veselje snovati nove stripe.

DD

Nekaj misli za mlade, ki se pripravljajo na srečanje s papežem

Mladi na poti

Mnogi mladi iz različnih (cerkvenih) skupin in skupnosti so vzeli zares vabilo in spodbudo papeža Frančiška ter se že zdaj pripravljajo, da bi na čim boljši način preživeli pastoralno leto 2017-2018, ki je v katoliški Cerkvi na poseben način namenjeno prav njim. Osrednji dogodek bo za mnoge srečanje s papežem Frančiškom 11. in 12. avgusta 2018 v Vatikanu.

Sinoda oz. skupna hoja ima za cilj iskanje novih pastoralnih strategij, željo, da bi presegli okostenele sheme, ki morda niso vedno dale pričakovanih rezultatov. Zamisel o velikem srečanju s papežem gotovo spominja na velike dogodke, ki jih je znal vrhunsko izpeljati zlasti sveti Janez Pavel II. Danes pa mladi morda potrebujejo še korak dlje oz. drugačen korak. Mlade je potrebno sklicati, da se zberejo številni in da njihova vera ne ostane zgolj individualna izkušnja. Z druge strani pa se dogaja, da se mladi po navdušenju praznika sredi oceanske množice kaj kmalu "ohladijo" in vrnejo v svoj sivi vsakdan. Tokratno srečanje s papežem bo zato nekoliko krajše in bo le sklepni del, vrhunec daljše poti, ki jo bodo prehodili med letom v svojem vsakdanjem življenju skupno s svojimi sopotniki - vzgojitelji in animatorji. Z željo, da bi se z njimi pogovarjali, poslušali in morda tudi hodili; da bi sku-

paj raje hodili, kot pa nastopali na odru.

Michele Falabretti, odgovorni za mladinsko pastoralo v italijanski Cerkvi, je v dnevniku Avvenire nedavno poudaril, da je vzgojitelj posebno učinkovit, če se zaveda dejstva, da je naše bivanje nekako potovanje. Med potjo vsakdo odkrije in spozna samega sebe, razume, da življenje lahko ima neki smisel, da besede in dejanja oblikujejo življenjski slog. Na vsakem potovanju se zgodi

nadaljevati, če se ustavijo, ali vstati pokonci, če padejo.

Mladi potrebujejo program: vedeti morajo, kam hodijo. Njihov cilj ne more biti nič drugega, če ne svoboda, v kateri se na zavesten in zrel način uresničujejo kot osebe. Pot do take svobode seveda ni kratka...

Vsako potovanje nas uči tudi potrpežljivosti in ponižnosti, uči nas čakanja. Potovanje je čas, ko mladi človek išče in si postavlja vprašanja. Je sosledje korakov, je

tudi kaj nepričakovanega, negotovost je vedno prisotna; to pa še ne pomeni, da se je treba vrniti s potovanja samo zato, ker vse ni tako, kot smo pričakovali. To, česar nismo predvidevali, je lahko tudi dramatično, in vendar nas taki trenutki lahko tudi utrdijo.

Dober vzgojitelj ne bo govoril, da je življenje lahko: raje bo mladega navajal, da se sooča s odgovori ter da jemlje nase težo in odgovornost za svoje izbire. Mladi potrebujejo nekoga, ki vanje zaupa; in zaupati morajo sebi, da zmorejo stopiti na pot, hoditi in priti do cilja, pa tudi

zasledovanje vedno novih ciljev, je iskanje osebnega ritma. Ko se popotnik zvečer ustavi, pomisli, kaj se je podnevi zgodilo, s kom se je srečal, utrujen ugotovi, katere so njegove meje, hkrati pa že načrtuje pot naslednjega dne. Če prehodi pot, ki si jo je zastavil, mirno leže k počitku.

V vodstvu mladinske pastorale si želijo prav to: da bi mladi v tem letu stopili na pot in hodili. Da bi delili pot eni z drugimi in z vzgojitelji. Hoja je izziv, ki naj ga sprejmejo. To bi bila odlična priprava na "sinodo o mladih, za mlade, z mladimi".

DD

Deliti svoje znanje Dva dialoga ob srečanju

Vstopila je v župnijsko pisarno, izgledalo je, da z neko tesnobo, in začela: "Veste, tam na polju je neka zelo zanemarjena kapelica, zakaj ne poskrbite, da bi se okrog nje očistila tista nesnaga, ki se ja tam nabrala"? Duhovnik jo nekaj časa gledal, potem pa mirno reče: "Gospa, zakaj bi vi tega ne naredila"? Ostrmela je, se obrnila, zaloputnila vrata in odšla. Čez kakšen mesec je dogodek opisala v lokalnem

časopisu. Nič posebnega, boste rekli, pa vendar tudi ta zgodba ima nadaljevanje. Skupina starejših, ki se redno zbira, se je po srečanju razgovorila. Beseda je nanesla tudi na petje. Iz gorske vasi se so omenili, da že nekaj let imajo na nedeljo organista samo enkrat mesečno, pa še to ne redno, ker živi v mestu in ima tam na nedeljo tudi svojo zadolžitev, in ko pride domov, igra pri maši. Klepet se je nadaljeval in počasi so se začeli razhajati. Tedaj je neka gospa pristopila h gospodu, ki je bil iz tiste gorske vasi, in je pripovedoval, kako je pri njih na nedeljo s petjem, in rekla: "Naš

časopis je prinesel zgodbo o kapelici. Tisti duhovnik je rekel tisti gospe, ki je članek napisala, da bi lahko ona počistila ob kapelici na polju. Sama se sprašujem, zakaj ne bi jaz hodila k vam na nedeljo in igrala pri maši? Če mi je Bog dal sposobnosti, da tudi igram, le čemu ti tega svoje znanja ne delila tudi z vami, v vaši vasi?"

Nenavaden namig - je gorski vasi po Božji previdnosti priskrbel organistko in olepšal nedeljsko mašo. Ljudem pa, ki tam vztrajajo, dal nov zagon in jih spodbudil, da so še na svetu dobri ljudje, ki želijo deliti svoje znanje za srečo drugih ...

Ambrož Kodolja

S 3. strani Tržaški škofje ...

Msgr. Malnati, imam še eno vprašanje, vezano na osebnost, ki se je rodila v zadnjem obdobju habsburške monarhije, to je msgr. Jakob Ukmar. Kakšno je trenutno stanje postopka beatifikacije?

Naj povem, da se je tržaški del postopka, ki sem ga sam vodil, končal uspešno. Trije zaboji z dokumenti so bili odposlani v Rim. Kot sodnik škofijskega cerkvenega sodišča sem takrat

imel priložnost, da sem zaslišal kar nekaj pomembnih prič. Med temi naj izpostavim cenjenega profesorja Borisa Pahorja, uglednega profesorja Alojza Rebulo in že pokojnega odvetnika Jožeta Škerka. Njihovi prispevki so bili odkritosrčno zelo vredni.

Kje pa se je postopek ustavil?

Postopek ni ustavljen in še vedno poteka; žal pa je veliko prič že pokojnih in gotovo bi

večje število pričevanj pripomoglo k hitrejšemu poteku postopka; to pa ne pomeni, da so do zdaj pridobljena pričevanja nezadostna ali vsebinsko nepopolna. Trenutno v Rimu poteka ocenjevalni postopek dokumentov, ki jih je pripravilo cerkveno sodišče v Trstu. Ponavljam, da je bilo opravljeno delo v Trstu izvedeno zelo natančno.

Dragi msgr. Malnati, iskreno se Vam zahvaljujem, da ste mi naklonili nekaj svojega časa za poglobljen zgodovinski pregled tržaških škofov med obdobjem vladanja Marije Terezije.

Kratke

Na tehniškem polu delavnice kreativnega pisanja s pesnico Majo Vidmar

Na šoli smo 2. decembra imeli prav posebno gostjo. Obiskala nas je Maja Vidmar, ki se je kot pesnica uveljavila že v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Njene pesmi, katerih glavna tema je ljubezen, segajo v sam vrh slovenske sodobne lirike. Izdala je več pesniških zbirk (Razdalje telesa, Način vezave, Ihta smeri, Ob vznjožu, Prisotnost, Sobe itd.), ki so bile tudi prevedene in so med

bralci in literarnimi kritiki vzbudile veliko zanimanja. Zanje je prejela številne nagrade, med drugimi tudi Jenkovo in nagrado iz Prešernovega sklada.

Delavnice so potekale na zelo zanimiv način. Pri tisti, na kateri sem bila prisotna, smo se dijaki posedli v krog. Med prvo vajo smo imeli zaprte oči, Maja Vidmar pa nas je z besedami popeljala v svet domišljije, kjer imajo misli prosto pot. Nato smo se o svojih občutkih pogovorili. Iz gline smo oblikovali tudi domišljijski predmet, ki smo si ga zamislili pri prejšnji vaji. Na koncu smo iz ključnih besed sestavili vsak svojo pesem. Druženje je bilo zelo sproščujoče in zanimivo. Upam, da nas bo še kdaj obiskala. / Pia Prijon

Bodeča Neža v božičnem vzdušju

Približuje se praznik, ki že sam po sebi ustvarja posebno vzdušje, a je še lepši ob zvokih primerne glasbe. Pesmi, ki so napisane za to obdobje leta, imajo svojevrsten čar in ustvarila ga bo DVS Bodeča Neža v ciklu božičnih koncertov. Prvi bo že **15. decembra ob 20.45** v Očetarni Sirk na Subidi. V posebno sugestivnem prostoru bo večer pripravila Bodeča Neža z režijsko pomočjo Sanje Vogrič, tudi pevke tega zbora. Zbor bo popeljal publiko v božični čas z najrazličnejšimi pesmimi: od preprostih uspavank, kot je Oj Djetešce moje drago, slovenskih ljudskih napevov, italijanskih priredb do vsem znanih božičnih popevk. Petje bo obogatila spremljava dua The Modern Hard choir Drum'n'Bass Project in harfistke Tatiane Donis. Na voljo bo seveda tudi CD Gaudete et Cantate.

Štandreška dekanija / Božična spoved

Na Jazbinah v soboto, 16. 12., ob 17. 45 (g. Dominik); v Štmaru v soboto, 16. 12., ob 19. uri (g. Dominik); pri sv. Ivanu v Gorici v nedeljo, 17. 12., ob 9.30 (pater s Kapele); v Števerjanu v nedeljo, 17. 12., ob 11.15 (g. Jožko); v Pevmi v ponedeljek, 18. 12., ob 20. uri; v Štandrežu v torek, 19. 12., od 7.45 do 22. ure (razni spovedniki, gl. oglasne deske naših cerkva!).

Zelo razveseljiva in izredno pomembna novica

Božidar Tabaj je prejemnik Srebrne plakete JSKD RS

Po pregledu, obravnavi in tehtnem premisleku je komisija, ki so jo sestavljali mag. Jože Osterman, Branka Bezeljak, Igor Švara, dr. Janko Malle in Ervin Hartman na zasedanju 27. novembra 2017 med 32 prispelemi predlogi oz. vlogi za podelitev priznanj Javnega sklada

Republike Slovenije 2017 soglasno sprejela odločitev, da je *“Prejemnik Srebrne plakete Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti za leto 2017 gospod Božidar Tabaj”* (predlagatelj je bil JSKD OI Nova Gorica). Pri odločitvi za Srebrno plaketo so upoštevali, “da se poleg temel-

delovanja, delo na področju kulturne vzgoje in izobraževanja, raziskovalno delo, organiziranje strokovno-svetovalnega in mentorskega dela...), sočasno zasluje še vidik življenjskih izkušenj posameznika (življenjsko delo)”. Svečana podelitev najvišjih

jnih kriterijev (izjemni ustvarjalni in poustvarjalni dosežki v daljšem obdobju, izjemno organizacijsko delo, razvijanje novih oblik in vsebin delovanja, delo na področju kulturne vzgoje in izobraževanja, raziskovalno delo, organiziranje strokovno-svetovalnega in mentorskega dela...), sočasno zasluje še vidik življenjskih izkušenj posameznika (življenjsko delo)”. Svečana podelitev najvišjih

odličij sklada (Zlata plaketa, Srebrna plaketa in Zlati znak) bo na

osrednji prireditvi sklada v sredo, 24. januarja 2018, v Ljubljani. Božidarja Tabaja v naši narodni skupnosti res ni treba predstavljati, saj je že več kot pol stoletja izjemno aktiven v Prosvetnem društvu Štandrež kot vsestransko ustvarjalni član, ne samo kot igralec - zlahtni komedijant, ampak tudi kot domiselni organizator, vnet mentor, neutrujen spodbujevalec in tkalec vezi med gledališki-

mi skupinami in še bi lahko naštevali. Veliko svojih moči je tudi namenil skupnemu dobremu kot zelo angažiran družbenopolitični delavec in bojevit zagovornik pravic Slovencev v domačem kraju in sploh na Goriškem. Ob tej čudoviti novici se z njim veselimo in mu najiskrenejše čestitamo, saj bi odličje res ne moglo iti v boljše roke. Obenem mu želimo še veliko ustvarjalnega zagona in neomajnega optimizma, ki označuje vse njegovo dolgoletno delovanje.

IK

Goriški vrtljak / Mali polžek

Strah ima velike oči, notri je prazen, zunaj pa ga nič ni!

Zaman so v četrtek, 9. novembra 2017, goriški otroci, abonenti Malega polžka Goriškega vrtljaka čakali, da jih bo Muca Copatarica opozorila, kako pomembno je spravljati zvečer copatke. Zaradi poškodbe igralca je žal odpadla že legendarna predstava *Muca Copatarica* pisateljice Ele Peroci, ki je na odrskih deskah v režiji Katje Pegan od sezone 2008/2009 v izvedbi Prešernovega gledališča Kranj in v kateri nastopa tudi Desa Muck. Na vrat na nos so morali organizatorji abonma-

ja za otroke, Kulturni center Lojze Bratuž, najti novo predstavo. Še k sreči, da je “vskok” sprejelo Gledališče Ku-Kuc oz. Miškino gledališče, ki je prišlo v goste s predstavo *Sprej proti pošastim*. Predstava je premierno zaživela letos v tednu otroka: njena vsebina je zmeraj aktualna, saj se današnji kot nekdani otroci navadno bojijo teme. V temi se namreč domišljija tako razbohoti, da na dan privrejo razni strahovi. Tako se zdi, da v vsakem kotu, pod posteljo, v omari kar škreblija. Povsod se skrivajo gro-

zljive pošasti, ki jih je težko odgnati, zato otroci večkrat v strahu ponoči pokličejo mamice in očke na pomoč. Prav zato je predstava, ki jo v alternaciji izoblikujejo Miša Gerič Špacapan, Ana Raščan, Luka Slavic, Martin Gerbec in Julija Ipavec, zelo poučna. Uči namreč male in velike, kako se spopasti z lastnimi strahovi in se jih tudi otresti. Mala miška je vsa prestrašena, ker je prepričana, da je v njenem stanovanju huda pošast z velikimi očmi, groznimi čekani in zelenimi lasmi. Tako grozna je, pa čeprav je v resnici ni še nikdar videla. In tudi zelo smrdi. Iz najdljivi pasji detektiv Vohljač se pogumno spopade s to veliko

magajo vsi gledalci, saj v sprej Vohljač ujame prav njihov smeh.

Ob koncu se izkaže, da strahu sploh ni, saj je notri prazen in okoli ga nič ni! Smrad, ki je prihajal izpod miškine postelje, pa je širil plesniv sir. Miška je pač pozabila počistiti pod posteljo! Vohljač se je večkrat obrnil na male gledalce, da bi mu pomagali. Tako je med njimi izbral Gajo in Tomaža, da sta prišla na oder, dvignila blazinico in pogledala, če je kaj pod njo. Tako se je Miška končno prepričala, da pod posteljo res ni ničesar. Ljubko predstavo, polno raznih humorno igrivih domislic in z barvito scenografijo so mali gledalci zelo lepo sprejeli in z navdušenjem sodelovali predvsem pri pripravi čarobnega razpršila, ki odganja vse strahove in pošasti. Tudi tokrat je pred predstavo ma-

le gledalce pozdravila v imenu KCLB Tamara Kosič, ki se je pri drugi ponovitvi, ko so na sedežih sedeli malčki iz vrtcev, zahvalila otrokom iz vrtca Ringaraja, ki so ji podarili risbico in kažištran v zahvalo, ker jih je pred dnevi tako prijazno vodila po razstavi del Alberta Sirkva v galerijskih prostorih KCLB. Pri prvi jutranji ponovitvi, ko so veliko dvorano KCLB napolnili učenci prvih in drugih razredov večstopenskih šol iz goriškega in doberdobskega ravnateljstva, pa so na njeno spodbudo vsi otroci zapeli malemu Alenu, ki je prav tisti dan imel rojstni dan. Predstave Goriškega vrtljaka so tudi lepa priložnost, da se otroci iz različnih šol srečujejo in skupaj uživajo ob skrbno izbranih uprizoritvah.

IK

KCLB / A. Gregorčič - Srečanje pod lipami

Msgr. Rudolf Klinec in njegovo dragoceno delo

Msgr. R. Podbersič, g. V. Paljk, M. Češčut, P. Černic, T. Simčič (foto dd)

Rudolf Klinec je osebnost, ki je zaznamovala goriško povojno zgodovino in pustila veliko sled v naši narodni skupnosti. Spada v skupino zavednih slovenskih duhovnikov, ki so se med fašizmom trdo postavili sistemu v odpor in so gojili in širili narodno zavest tudi v tistih časih, ki so bili najhujši. Imel je pomembno vlogo v naši skupnosti, a tudi znotraj cerkve, saj je leta 1945 postal škofijski kancler.

Na msgr. Rudolfa Klinca so se spomnili na Srečanju pod lipami v torek, 5. decembra. Na večeru, ki sta ga priredila KC Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič, so spregovorili Vinko Paljk, Marija Češčut, Tomaž Simčič in Renato Podbersič st. Večer je vodil prof. Peter Černic, ki je v uvodnih besedah opisal lik msgr. Rudolfa Klinca in nato predal besedo prvemu gostu. Župnik Vinko Paljk je povedal, kako so v Žabljah doživljali duhovnika: “Bil je del družine, in ko sem raste, sem črpal poznanje o tem človeku od svojih staršev, videl sem, kako žarijo njihove oči, ko so govorili o msgr. Klinecu”. Oče Vinka Paljka je bil eden od njegovih ožjih sodelavcev, a zaradi meje je zgubil stike z njim. Ko se je okoli leta 1958 pojavila možnost za potni list, jo je takoj izkoristil za obisk v Gorici in s sabo je peljal tudi šestletnega Vinka, ki je takrat nekdanjega župnika prvič srečal. Gost je povedal, da je Klinec pustil velik pečat v žabejski skupnosti. Bil je zelo moderen. Takrat se ni govorilo še o župnijskem pastoralnem svetu, ampak ta mladi

župnik je imel okoli sebe sodelavce in se z njimi pogovarjal in vpraševal za nasvete. Vinko Paljk je prisotnim prebral zanimive misli iz dnevnikov msgr. Klinca. Leta 1945 je Rudolf Klinec postal škofijski kancler. Msgr. Renato Podbersič st. je najprej obrazložil figuro kanclerja. Na vrhu je škof, potem je njegov namestnik, generalni vikar, in za tem je kancler, ki se ukvarja predvsem s pravnimi zadevami. To je zelo pomembna in odgovorna služba, kajti skozi kanclerjeve roke gredo vsi škofijski dokumenti. Rudolf Klinec je bil kancler od leta 1945 vse do smrti, potrdili so ga vsi novi škofje, kar pomeni, da je zelo dobro opravljal to delo. Veliko zaslug ima pri Goriški Mohorjevi družbi, v katero je vstopil leta 1965, in pri nastanku središča za Slovence pri sv. Ivanu ter na Subidi na Krminskem. Bil je “glavni motor” Primorskega slovenskega biografskega leksikona. Imamo še velik dolg do njega. Ljubezen, ki jo je vlagal v svoje delovanje, bi morali vzeti za zgled in skušati ne zapraviti tega,

kar je naredil, je povedal Podbersič. Rudolf Klinec je bil izjemen diplomat, in to je pokazal tudi po drugi svetovni vojni, ko so skušali premostiti društveni zlom, ki ga je povzročila vojna. Primorski slovenski biografski leksikon, v katerem so analitično zbrane vse osebnosti ne glede na politično pripadnost, je bil velik korak na poti sprave. O tem je govorila prof. Marija Češčut, ki je pri tem načrtu tesno sodelovala. Pri Goriški Mohorjevi družbi so že dolgo razmišljali o taki zgodovinski knjigi. Stanko Stanič je leta 1949 prvi dal predlog za knjigo *Obrazi naših mož*, leta 1955 mu je odbor poveril to nalogo, a istega leta je Stanič umrl. Deset let kasneje je dr. Kacin predlagal knjigo *Galerija primorskih likov*, a tudi ta se ni uresničila. Marijan Breclj, novogoriški knjižničar in sodelavec Mohorjeve družbe, je leta 1971 ponudil koncept Primorskega slovenskega biografskega leksikona. Klinec je bil nad tem zelo navdušen, odbor pa malo manj, še predvsem zaradi političnih in

ekonomskih razlogov. Po številnih sestankih so končno prepričali odbor, da sprejme načrt. Pisanje ni bilo enostavno, kajti v tistih letih je bila ta tema delikatna. Prof. Marijo Češčut je Klinec povabil k sodelovanju, ko je opazil, da jo zanima zgodovina. Poučevala je v Trstu, delovala na Goriškem in bila družinska prijateljica Brecljevih, ki so živeli onstran meje, zato je bila neke vrste povezovalka informacij med Slovenijo, Gorico in Trstom. Profesorica je obraziložila tudi pomembno vlogo, ki jo je msgr. Klinec imel pri usodi Marijinih sester čudodelne svetinje. Leta 1952 sta si sestre Justa in Angela zamislili, da bi se preselili iz semenišča v stanovanje in pomagali bolnikom po domovih. To željo je dr. Klinec predstavil škofu in res je dosegel dovoljenje. Od takrat je kancler vedno spremljal delo sester in jim pomagal. Po njegovi zaslugi so potem dobile postojanko v Gorici in ostale slovenske sestre. Na koncu večera je spregovoril še profesor Tomaž Simčič, ki ni osebno poznal msgr. Klinca, a ga je spoznal iz knjig. Ko je pripravil disertacijo na univerzi in predelal lik msgr. Jakoba Ukmarja, je najprej pregledal Klinčevo delo *Primorska duhovščina pod fašizmom*. Ta knjiga je prikaz tistega obdobja z zornega kota duhovščine in pričevanje o trpljenju in preganjanju pod fašizmom. Knjiga je še danes temeljni dokument za zgodovinarja, ki preučuje tisto dobo. Tudi knjiga *Zgodovina Goriške Mohorjeve družbe* je prava zakladnica in dokazuje, kako je bil msgr. Klinec velik zgodovinar in intelektualac. Simčič je tudi omenil, da je bil msgr. Klinec leta 1969 predavatelj na Dragi in je njegovo predavanje v celoti objavljeno v Zborniku Draga. Tudi ta dokument je izredno pomemben, a le redki vedo, da obstaja in da bi lahko iz njega črpali.

Matevž Čotar

Mala Cecilijanka / Revija otroških in mladinskih zborov

Z veseljem in zanosom so zapela otroška grla

Kljub zelo neprijaznemu vremenu se je v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, v petek, 8. decembra 2017, na praznik Brezmadežne, zbralo veliko poslušalcev, in to kar dvakrat: ob 15. uri in ob 16.30. Kaj bi se tudi ne! Na odru se je na Mali Cecilijanki namreč zvrstilo okrog tristo mladih pevcev, ki so s svojimi zvonečimi glasovi in ljubkimi pesmicami pričarali vonj po cvetočih pomladnih tratah in v srca poslušalcev, ki so jim navdušeno ploskali, kanili tisto radost in veselje, ki ju tako potrebujemo v teh nemirnih, negotovih časih, ko se razblinjajo topli medčloveški odnosi in vrednote ter nas požira potrošništvo s svojimi puhlimi vabami. Trinajst pevskih sestavov se je udeležilo letošnje revije otroških in mladinskih zborov, ki jo vselej skrbno prireja Združenje cerkvenih pevskih zborov – predseduje mu Dario Bertinazzi -, okrepljeno z mladimi močmi, ob sodelovanju Zveze slovenske katoliške prosvete in Sveta slovenskih organizacij – oba predsednika, Franka Padovan in Walter Bandelj, sta bila prisotna na lepem zborovskem dogodku – in Dežele FJK. Organizatorji so se tudi letos odločili, da revijo razdelijo na dva dela prav zaradi velikega števila pevcev, njihovih spremljevalcev (mamice, očki, nonoti vsi so vredni pohvale, ker spremljajo otroke na vaje) in občinstva. Vseh trinajst zborov je nastopilo pod vodstvom zelo zaslužnih zborovodkinj, ki so v zadnjih letih popolnoma izpodrinile moške kolege. Očitno so bolj dovzetne za delo z otroki, bolj potrpežljive, materske ali enostavne bolj vztrajne in sposobne (?). Odgovor prepuščam bralcem. Tudi letos so zelo premišljeno izbrale za svoje mlade pevce in njihove pevske zmogljivost najbolj primerne pesmi. V glavnem so se odločile za skladbe iz slovenske otroške zborovske zadknice. Zazvenele so tako narodne, tudi v priredbah (Tomaž Habe, Vinko Vodopivec, Pavle Kalan, Črt Sojar Voglar...), in umetne (Aldo Kumar, Gregor Zafošnik, Walter Lo Nigro, Janez Kuhar, Dina Slama, Parick Quaggiato, Lenčka Kupper...) na igriva, tudi šegava, duhovita besedila. Nekaj zborov je v spo-

red vključilo tudi nabožno pesem v čast Mariji ali Bogu. Nekateri so posegli tudi po tujih, ritmično poudarjenih skladbah in jih pospremili z gibi in tleskanjem z rokami. Uvodne note, in sicer popevko iz 60. let, *Mala terasa* Jureta Robežnika, uspešni-ko Belih Vran na besedilo Gregorja Strniše, je zapel MLOPZ F. B. Sedej pod vodstvom Martine Hlede in ob spremljavi Martine Valentinčič (klavir) in Elije Mužiča (kitara). Število malih pevcev se je v Števerjanu razveseljivo povečalo, zato so se nekoliko "starejši" ločili od mlajših, ki so pod isto taktirko iskriko uvedli drugi del z živahnimi ljudskimi pesmimi ob spremljavi že prej omenjenih, pa še Fabijana Mužiča (harmonika) in Matije Corsija (bas kitara). Za njim je na oder stopil OPZ Rupa-Peč pod vodstvom Zulejke Devetak ob klavirski spremljavi Elisabette Cavaleri. Kot edini zbor s tržaškega Krasa se je predstavil OPZ Ladjica z zborovodkinjo Olgo Tavčar. Spremljali so ga Barbara Corbato (klavir), Marja Feinig (kitara), pa še učenci SCGV E. Komel iz devinske podružnice, Emil Komar, Matej Tavčar in Ludovico Canetti. OPZ KD Sovodnje od š. l. 2013-2014 vodita Erika Tomsič (tokrat je spremljala na klavir) in Valentina Nanut; pod njenim vodstvom so otroci zapeli tudi razigrano *Zbrale so se kukarče*. Nato se je predstavil številni OPZ Štmaver pod vodstvom Lare Feri; spremljali so ga Martina Valentinčič, Barbara Devinar (violina) Tine Lestan (bon-

gose) in Petra Feri (kitara). Izvedli so tudi južnoafriško ljudsko *Syahamba*. Množičen OPZ OŠ Ljubka Šorli deluje na istoimenski šoli v Romjanu, ki spada pod Večstopen-

jsko doberdobsko ravnanje; zbor energično vodi Lucija Lavrenčič - tokrat se je kot "dirigent" pri afriški ljudski *Jambo bwana* preizkusil tudi učenec Marco Boscarol. Petje sta spremljala Veronika Grassi (klavir), Liam Sadelli (bon-gose). Poleg rosnih mladih števerskih pevcev - zbor deluje že od l. 1975 - so v drugem delu nastopili OPZ Emil Komel pod vodstvom Damijane Čevdek Jug (klavirska spremljava Eva Dolinšek), ki "spada v zborovsko piramido" SCGV E. Komel in je nastal lani ter je na reviji Zlata grla v kategoriji minio-troških zborov dosegel zlato nagrado in priznanje za najboljšo izvedbo ljudske pesmi; OPZ Mali Vesel-jaki, ki so se predstavili z zborovodkinjo Lucijo Lavrenčič ob klavirski spremljavi Veronike Grassi, na Orff instrumente pa so zaigrali Mila Clapic, Janina Marušič, Jasna Breclj in Blaž Terpin; pod istim vodstvom, a ob spremljavi Eve Dolinšek, je nastopil tudi OPZ Vesel-jaki. OPZ Vrh Sv. Mihaela pa je za pel pod vodstvom v domači vasi vsestransko dejavne Karen Ulian. Sledil je OPZ Plešivo, ki z zborovodkinjo Alessandro Schettino deluje

pod okriljem SCGV E. Komel in sodeluje s šolo v Bračanu ter s starši in plešivskim društvom Tere di Beba skrbi za ohranjanje slovenske kulturne dediščine.

Letošnja Mala Cecilijanka, pri kateri sta zборе napovedovali Erika Kosič in Ema Terpin, se je končala z nastopom MIPZ Emil Komel Gorica, ki si s svojimi zlitimi glasovi in izbiro repertoarja zastavlja že bolj ambiciozne cilje. V njem pojejo pevci od 10. do 14. leta. Na lanskih Zlatih grlih je prejel zlato nagrado in priznanje za najboljši zbor tekmovanja in za najboljšo izvedbo avtorske skladbe. V spored je tokrat vključil *Ave Mario* v priredbi Martine Gereon, ki je spremljala na kitari, Eva Dolinšek pa na klavir, *Kje so tiste stezice*, priir. Črt Sojar Voglar, in *Poljske cvetice* Pa-

tricka Quaggiata. Kot je že ustaljena navada, je bil pred vsakim delom uvodni nagovor. Letos ga je imela mlada predsednica DVS Bodeča Neža Giulia Černic. Poudarila je, da se še mnogo mladih v prostem času ukvarja z zborovskim petjem, ki je pri nas zelo priljubljeno, in kako je glasba še bolj očarljiva, če jo ustvarja človeški glas. Petje v zboru je sicer zahtevno, ima pravila, ki jih je treba upoštevati. "Petje v zboru je zaklad, iz katerega lahko črpa vsak izmed nas, preprosta dejavnost, a čudovita /.../ Danes, ko je tehnologija tako napredna, lahko skoraj vse opravimo po računalniku. Užitek, ki ga čutiš, ko se vživiš v vlogu, ko občuteno zapoješ frazo, ko očarljivo izpelješ pesem do konca, pa ti računalnik ne more posredovati", je prepričano povedala Giulia. Vsak zbor je prejel spominski dar, ki so ga v imenu organizatorjev zborovodkinjam izročali Tina Fabi Pahor, Filip Černic in Adrian Černic.

Ob koncu pa še hudomušen utrinek. V mali dvorani KCLB so si mali in veliki ob koncu Male Cecilijanke lahko ogledali približno petminutni filmski posnetek o pobe-glem Packu. Iz Pastirčkove knjižnice *Napake in spake proč! Pomagajmo Packotu!* izpod peresa Walterja Grudine je Pacek ušel in se udeležil svetovnega packovskega kongresa v ZDA in seveda bil najboljši – saj je sam "binacionalen"! Končno se je spet pojavil v Števerjanu, kjer so ga pričakali njegovi "navijači". Simpatičen filmski utrinek so si zamislili in ga uresničili režiser Franko Žerjal, Ilaria Bergnach, Hijacint Iusa, Marjan Markežič, Matej Pintar (fantastičen Packo!) in Janez Terpin s števerjansko tehnično ekipo.

Iva Koršič

OPZ Štmaver (dir. Lara Feri); spodaj: Giulia Černic (foto dd)

12. mednarodno tekmovanje v Trstu Dober nastop učencev SCGV Emil Komel

V prejšnjem tednu je v Trstu potekalo 12. mednarodno tekmovanje *Arsnova competition* - nagrada Paolo Spincich. Tekmovanje je namenjeno mladim glasbenikom do 18. leta starosti. Iz Centra Komel sta se predstavili 8-članska skupina kitar iz razreda prof. Martine Gereon in violinistka iz razreda prof. Mojce Križnič. Kitaristi Ivan Boškin, Elisa Burelli, Janiki Cinger, An-

drej Cotič, Jure Ipavec, Gregor Persoglia, Črt Vidič in Karolina Vizintin so tekmovali v kategoriji B - komorna glasba za učence do 14. leta - in dosegli 4. nagrado s 83/100 točkami, medtem ko

je violinistka Athena Picech med 11 tekmovalci iz Slovenije, Avstrije, Hrvaške in Italije v kategoriji A - solisti do 11. leta, prejela drugo nagrado s 93/100 točkami.

Obvestila

SCGV Emil Komel in Glasbena matica vabita na skupni božični nastop učencev iz Doberdoba v petek, 15. decembra, ob 18. uri v župnijski dvorani v Doberdolu.

Praznik miru in prijateljstva v Štandrežu. V predbožičnem času društvo skultura, osnovna šola Fran Erjavec, župnija in domača društva prireajo Praznik miru in prijateljstva. V župnijski cerkvi v Štandrežu bo potekal v nedeljo, 17. decembra, ob 15. uri. Program bodo oblikovali otroci otroškega vrtca Pika Nogavička, osnovne šole Fran Erjavec, osnovnošolci iz Vrtojbe in MePZ Štandrež. V četrtek, 21. decembra, bodo učenci štandreške osnovne šole obiskali najstarejše vaščane z voščili in božičnimi pesmimi.

ASZ Olympia Gorica vabi v četrtek, 21. decembra, ob 17. uri v telovadnico na drevoredu 20. septembra 85 na telovadno božičnico. Nastopili bodo skupina Gymplay, ritmičarke, orodni telovadci in show dance Olympia. **Društvo slovenskih upokoencev** za Goriško prireja tradicionalno silvestrovanje v četrtek, 28. decembra, v kraju Castions di Strada v restavraciji Napoleone. Vpisujejo po tel. št.: 0481 884156 (Andrej F.), 0481 20801 ali 3461206031 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.).

Javni razpis - 14. priznanje Kazimir Humar. Predloge za priznanje je treba oddati do 31. decembra 2017 na naslov: Zveza slovenske katoliške prosvete - 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra, 85, s pripisom na ovojnic: "Predlog za priznanje".

V ulici San Giovanni 9 v drugem nadstropju, zraven cerkve sv. Ivana, dajemo v najem trisobno stanovanje. Za informacije tel. (+39) 347 6921591. **"Male oglase"** najdete na našem novem portalu www.noviglas.eu.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 15. 12. 2017 do 21. 12. 2017)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 15. decembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 16. decembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zlijskem narečju.

Nedelja, 17. decembra: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 18. decembra (v studiu Ilaria Bergnach in Carlotta Nanut): Prazne buče močno donijo.

Torek, 19. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 20. decembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Z g. Martinčičem o zvonoslovju 3. del - Izbor melodij.

Četrtek, 21. decembra (v studiu Andrej Baycon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO
EMIL KOMEL in MEDNARODNI CENTER
ZA GLASBO IN UMETNOST ARSATELIER

vljudno vabita
na adventni nastop svojih učencev

VENI, VENI, EMMANUEL
v soboto, 16. decembra 2017, ob 19. uri
Stolna cerkev v Gorici

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ
in MLADINSKI DRAMSKI ODESK
vabita na
gledališko predstavo

OGLEDALO POVEJ ...

Ponovitev bo v soboto, 16. decembra 2017, ob 20. uri
v župnijski dvorani Anton Gregorčič - Štandrež

POD POKROVITELSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Božični koncert
Iz srca vsi radujmo se

Antonio Vivaldi GLORIA

Slovenske božične pesmi
goriških skladateljev

dirigent Hilarij Lavrenčič

Kulturni center Lojze Bratuž
Sreda, 20. decembra 2017, ob 20.30
Četrtek, 21. decembra 2017, ob 20.30

Info in nakup vstopnic:
Kulturni center Lojze Bratuž
Tel. +39 0481 531445 info@centerbratuz.org

Ob 130-letnici smrti Novo-goriške poti Frana Erjavca

Ne samo, kar velela mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan. Gregorčičeve besede v pesmi *Življenje ni praznik* označujejo celotno življenje njegovega prijatelja Frana Erjavca. Kljub različni izobrazbi, Gregorčič je bil duhovnik in pesnik, Erjavec naravoslovec in pripovednik, ju je povezoval moralni imperativ: Služiti slovenstvu.

V komaj 12 letih goriškega bivanja (1872 -1887) se je Fran Erjavec poročil, bil skrben oče trem otrokom, sicer pa zgleden učitelj na realki. Udeleževal se je družabnega in kulturnega življenja.

71 let po Gregorčičevi in 130 let po Erjavčevi smrti se Slovenci vračamo k njunemu delu takrat, ko nič manj kot kruh potrebuje mo "osrčenje". Tak je bil prvotni naslov Prešernove pesmi *Pevcu*, v kateri opominja, naj se ustvarjalni um v trpljenju spomni svojega stanu in z njim ustvarjalnega dela kot najvišje moralne zapovedi.

Po Erjavčevi smrti je Gregorčič napisal pesem *Lovorika na grob možu. Fr. Erjavcu v spomin*. Med slavične besede sta se pesniku zapisala tako preprosta verza, kot bi posnela slog ljudske pesmi.

Da, kamen slednji, slednja travca proslavlja nam ime Erjavca. Simon Gregorčič

Fran Erjavec je raziskoval naravo in ljudska poimenovanja, jih zbiral in pošiljal v objavo Matici slovenski (ustanovljena leta 1864) v Ljubljano. Pod naslovom *Iz popotne torbe* so bili najprej objavljeni v Matičinih Glasnikih in sorazmerno hitro zajeti v vse slovarje, ki so tedaj nastajali in malo kasneje že izšli: Cigaletova Terminologija 1880 in Slovenskonemški slovar, ki ga je uredil Maks Pleteršnik, leta 1894/95. Kar je Erjavec nabiral, je prehajalo v herbarij, v laboratorij na goriški realki, kjer je poučeval od prihoda v Gorico do smrti. Njegove besede, dognanja in spoznanja so danes sestavni del duhovnega genoma vsakega Slovenca.

Vrsto let, do prekopa, je počival na nekdanjem pokopališču Pod Grčno/Cimitero della Grisigna. Njegov sedanjí grob je na Osrednjem goriškem pokopališču ob grobu Karla Lavriča. Ko je leta 2009 botanik Tone Wraber po različnih krajih v Sloveniji imel predavanje z naslovom *Od Devina do Kanina*, je grobove na sedanjem goriškem pokopališču, poleg Frana Erjavca in Karla Lavriča tudi Lojzeta Bratuža in Ljubke Šorli, imenoval "sveti kraji slovenstva".

Goričani in Novogoričani smo njihovi zaslužni dediči, ker se zavedamo pomena njihovega dela. V Novi Gorici se z Erjavčevim spomenikom, ki ga je l. 1972 izdelal Zdenko Kalin, začel Erjavčeva ulica. Nadaljuje se v Škabrijelovo ulico na drugi strani meje. Skupaj pomenita popkovnico – utripajočo žilo povezave obeh mest.

V tem smislu je najpomembnejši dogodek poimenovanje novogoriške osnovne šole po Franu Erjavcu leta 1992. Z njegovim imenom se, tako kot z Osnovno šolo Frana Erjavca v Štandrežu, živo ohranja spomin na njegovo delo. V srcu novogoriške šole je namreč spominska soba, posvečena Franu Erjavcu.

Dejstva, da se je ta šola preimenovala iz "Osnovne šole IX. Korpusa", nisem nikoli razumela kot posledico političnih sprememb, torej zamenjavo ene ideologije z drugo. Umetnost in znanost morata vedno prerasti ideologije in politike. Ustvarjalnosti ne more nihče nepopravljivo prizadeti in še manj uničiti. Prav tako nedotakljiva pa ostajata (sama tako razmišljam) pionirski duh partizanstva in upornišstva. Učenci, ki šele spoznavajo svet in družbo, pa ob poimenovanju šole po Fra-

nu Erjavcu poganjajo svoje koreninice v varnejši svet, ki naj bo poln duhovnega bogastva in intelektualne moči, ne moči pesti in orožja.

Na dvojini oz. čezmejni slovesnosti ob 130-letnici smrti Frana Erjavca smo se mu Goričani in Novogoričani skupaj najprej dopoldne poklonili na Osrednjem goriškem pokopališču (Cimitero centrale), popoldne pa v Goriški knjižnici Franceta Bevka. Živ

utrip življenja te šole je bilo mogoče začutiti med nastopom učencev Anžeta Pintarja Lare Strel, Tare Poberaj in Timona Devetaka, ki so brali iz Erjavčevih del. Tudi večina likovnega in slikovnega gradiva na počastitvi je sad premišljenega in ustvarjalnega dela učiteljev te šole. Mojo študijsko pripravo prireditve je s svojim gradivom na domoznanskem oddelku omogočila Goriška knjižnica Franceta Bevka; slikovno gradivo je prispevala tudi Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Na Glasbeni šoli v Novi Gorici je Eva Slokar Šfiligoj za svoje učence kitariste poiskala pesmi o živalih. Ob njih so poslušalci gledali ilustracije iz znamenite Erjavčeve knjige *Domače in tuje živali v podobah*. Življenje in delo Frana Erjavca so predstavili Andrej Golob, član novogoriškega literarnega kluba Govorica, Melanija Kerševan iz Krajevne

skupnosti Nova Gorica in Irena Zuljan, pomočnica ravnateljica na Gimnaziji v Novi Gorici. Povezovala sem jih, Darja Kolavčič iz skupine Peripatetika (UNITRI v Novi Gorici) pa ob njih projicirala ustrezne upodobitve. Seznam vseh, ki so kakorkoli prispevali k počastitvi Frana Erjavca, je seveda precej daljši. Prireditve je obiskal novogoriški župan Matej Arčon (goriški Ziberna je bil po sporočilu protokola zadržan), Gorica pa je vrnila Novogoričanom dopoldanski obisk, s tem da so bili na slovesnosti prisotni Marilka Koršič, Igor Komel in drugi Goričani. Župan Arčon je obiskovalce seznanil z novico, da je goriška občina že podaljšala najemnino za Erjavčev in Lavričev grob, ki imata status zgodovinskih spomenikov. Seznanjeni smo tudi s tem, da si svetnica (odbornica) Marilka Koršič prizadeva, da bi se uveljavila trajna veljavnost dovoljenja.

Kulturnemu programu je sledila zanimiva razprava, med katero so se razpravljavci predvsem spraševali o nadaljnjem delu.

Priroda vsa, ki vrl ji bil je glasnik, mu velikanski je večer spomenik.

A mi? Pomnik postavimo mu tak, da slednji skuša biti mu enak.

Gregorčič pesem zaključuje z moralnim imperativom za vse nas, ki smo njuni dediči. Simbolno Novogoričani dokazujemo svoje spoštovanje s poimenovanji pomembnih javnih prostorov po Franu Erjavcu. V Gorici spominjajo nanj poslopja, kjer je živel s svojo družino in deloval, čeprav o tem (še) ne priča noben napis. Osnovni šoli v Štandrežu in Novi Gorici, poimenovani po njem, sta živa spomenika njegovemu delu: na Osrednjem goriškem pokopališču pa nagrobnik, ki dokazuje spoštovanje njegove osebnosti in zavest o pomenu njegovega dela. Vse, kar v Novi Gorici spominja nanj, so na OŠ Frana Erjavca povezali v Virtualno pot. Pot do Erjavčevega zadnjega bivališča v Gorici žal večkrat sekajo različne, tudi nevarne prometne povezave, podvozi in nadvozi. Nič nevarno, zato pa zelo prijetno in spodbudno bi se bilo ob računalniku sprehajati po Erjavčevi virtualni poti tudi po Gorici.

Neža Mikuletič, Ob mlaki Fran Erjavec s popotno torbo.

Pred 130 leti je umrl Fran Erjavec Slovesnost ob njegovem grobu

Objavljamo nagovor, ki ga je imel dr. Branko Marušič na Osrednjem goriškem pokopališču v četrtek, 7. decembra 2017, v poklon pisatelju in naravoslovcu Franu Erjavcu ob 130-letnici njegove smrti.

Spoštovani!

To spominsko prireditev pozdravljam v imenu Slovenske matice,

tica slovenska oziroma Slovenska matica v Ljubljani. Denar, ki je ostal od nabirke, je bil shranjen kot poseben sklad (ustanova) pri Goriški ljudski posojilnici. Ustvarjene letne obresti naj bi se izplačevale Erjavčevima hčerka. Če bi banka propadla, prevzame sklad in njegovo upravljanje Matica slovenska.

Prva svetovna vojna je spremenila

Foto JMP

ki se pridružuje počastitvi enega izmed svojih prvih članov pa tudi plodovitega sodelavca, saj je prispeval za izdajateljsko dejavnost matice izvirna literarna, narodopisna in naravoslovna besedila pa tudi prevode in priredbe šolskih učbenikov. Matica si je v posebno čast štela in še šteje, da je že leta 1888 oziroma 1889 v dveh knjigah izdala Erjavčeve izbrane spise.

Ko so v soboto, 15. januarja 1887, pokopali Frana Erjavca na takrat novem goriškem pokopališču na Grčni, kjer se danes nahaja središče Nove Gorice, je pred odprto grobno jamo odvetnik in eden vodilnih slovenskih politikov na Goriškem dr. Josip Tonkli izrekel: *"Frane, z Bogom, počivaj miru! Nihče ni takrat pomislil, da bo te besede slovesa tako kruto izničila prva svetovna vojna. Uničila je tudi Erjavčev grob, urejen med oktobrom in novembrom leta 1889. Na grob mu je takrat "hvaležni narod" postavil s pomočjo denarne nabirke ustvarjeni spomenik z verzima Simona Gregorčiča:*

Bil mož si cel in učenjak in zvest domovju sin; dokler bo živ Sloven še kak, bo živel Tvoj spomin.

Odbor, ki je postavitev spomenika vodil, je za njegovega lastnika določil Erjavčevega svaka Franja Ferfilo, po njegovi smrti naj bi lastništvo prešlo na Erjavčevi hčerki Ljudmilo in Mileno. Po njuni smrti pa naj bi postala lastnik Ma-

lesa ta načrtovanja in predloge. Uničila je pokopališče in poškodovala tudi Erjavčev grob. Zato je bil prenesen na sedanje mesto. Tu leži Erjavec ob grobu *"očeta slovenskega naroda na Primorskem"*, kakor so nekoč pisali o velikem borcu za goriško slovenstvo dr. Karlu Lavriču. Umrl je enajst let pred Erjavcem in bil je pokopan na starem goriškem pokopališču, tam, kjer je danes Park spomina. Po nekaj letih so bili Lavričevi posmrtni ostanki pokopani na novem pokopališču na Grčni in od tu preneseni na kraj, kjer ležijo danes. Lavričev nagrobni spomenik ima še vedno ohranjen vklesan Stritarjev epitaf. Ohranil se je v času fašizma, ker je bil prikrit s kamnito ploščo. Kako so Gregorčičevi verzi prestali ta hudi čas, ne vem, bili bi naj izbrisani, a še vedno so izklesani na nagrobniku. Kdo je takrat skrbel za prenose posmrtnih ostankov in ohranjanje obeh grobov, mi ni znano. Po drugi vojni je med drugimi skrbel zanj Klub starih goriških študentov in na zadnje Kulturni dom iz Gorice. Toda današnji *Primorski dnevnik* piše o skrbi prebivalcev Štandreža in tamkajšnjih šolarjev pri negovanju grobov.

Naredimo vse, da se ta dva spomenika ohranita tudi v daljni prihodnosti kot največji dragotini naše kulturne in narodnostne dediščine ter kot priči slovenske navzočnosti v Gorici. Hvala!

Pred nedavnim je izšla knjiga

Ivan Mamić: Punoljetan (Polnoleten)

Pred nedavnim je izšla v hrvaškem jeziku knjiga *Punoljetan* (Polnoleten) Ivana Mamića, Dalmatinca, ki je v Sloveniji prehodil pot od delovnega migranta do parlamentarca in je bil tako prvi Hrvat v slovenskem parlamentu. Knjigo je kot darilo ob Ivanovem 73. rojstnem dnevu izdala zasebna založba Adam, družinsko podjetje v lasti Ivanovega sina Tina Mamića, diplomiranelega zgodovinarja in novinarja hkrati. Ivan se je rodil 29. 2. 1944 v družini očeta Ljubota, zidarja, in matere Mare, gospodinje, v Dalmatinski Zagori, v vasi Lokvičici v Imotski Krajini, v zaledju Makarske blizu Medugorja. Bil je deseti od enajstih otrok oziroma zadnji od sedmih preživelih. Ko je nekoč povprašal mater, kako je sprejela izgubo štirih otrok, mu je preprosta žena dala tale presenetljivi odgovor: "Bili so dražji Bogu kot meni. Kar pomeni, da imamo iz naše

hiše že štiri angele. Na neki način sem bila tudi srečna, ker mi je Bog dal to milost, da sem svoje otroke podelila z njim". Blagor ljudem s tako globoko vero!

V svojih spominih nas Ivan popelje skozi brezskrbno, a uborno otroštvo, ko je mnogokrat primanjloval hrane za številno družino in se ji je mati kdaj odrekla v korist lačnim otroškim ustom, rekoč, "da pač danes ni lačna". Pa ko je deset in več otrok spalo v prostoru s tridesetimi kvadratnimi metri in ko si prve čevlje obul, ko si jih pri petnajstih letih zaslužil s svojim delom. Kljub revščini pa se je družina ob vsakem obroku zahvalila Bogu za darove, ki jim jih je dala. Sledila so gimnazijska leta na srednji gradbeni šoli v Mostarju, v katero se je vpisal kljub nasprotovanju staršev, ki niso zmogli tega finančnega bremena, in si je tako za šolanje moral sam služiti denar s trdim delom. V tem času je Ivan

v svoji zvestobi katoličana občutil prve resne pritiske in ponižanja, ki pa jih je premagoval mirno in neomajno. Še več, pritiski in udarci so ga notranje utrjevali in nikoli si ni dovolil, da bi se

počutil v brezizhodni situaciji, v prepričanju, da je bil ob odhodu z doma deležen materinega blagoslova. Kajti dobessedno stluti je tihe materine besede: "Glej Bog, izročam ti ga v tvoje roke".

Ko je l. 1963 po koncu prvega razreda srednje gradbene šole prišel na počitniško prakso v Ajdovščino, ga je že na avtobusni postaji pograbil miličnik in ga kot kakega hudodelca strpal za nekaj ur v zapor, podtikajoč mu namen prebega čez mejo. Kljub tej ne ravno prijazni dobrodošlici je Ajdovščina usodno zaznamovala njegovo življenje. V gradbenem podjetju Primorje se je namreč ka-lasneje zaposlil in v njem delal kot projektant dobra tri desetletja. Tam je tudi spoznal svojo bodočo soprogo Nežo Bratina, s katero sta si ustvarila prijeten dom; rodila mu je dva sina, Andija in Tinota, ki sta jima dala sedem vnukov, na katere sta nonota zelo ponosna.

Ob rojstvu nove države (1990) se je Ivan vključil v Stranko krščanskih demokratov (SKD), postal dva mandata zapored občinski svetnik v Ajdovščini in se kasneje, po razpadu SKD, vključil v Bajukovo Novo Slovenijo (NSi) ter bil izvoljen v DZ. Svoje delo je vedno opravljal z vso resnostjo, poglobljenostjo in odgovornostjo; njegovi številni zakonski predlogi so bili pogosto dobrodošli. Za to je dobil, kot bomo videli v nadaljevanju, vidna priznanja. Med ostalim je bil 15. maja 2005 v ljubljanski stolnici sprejet med Viteze Božjega groba, kar je za laike velika čast. Predvsem pa je imel lep občutek, "da je bilo njegovo delo vgrajeno v sestav državnih zakonov", in če si dovolim dodati, verjetno tudi za to, da je bil s svojim zglednim življenjem vzornik tudi svojemu potomstvu. Ko se je v politiki srečeval z različno mislečimi ljudmi in njihovimi ostrimi, občasno tudi sovražnimi nastopi, je veliko razmišljal in dejal, "da je na vsakega delegata gledal kot na Božje stvarstvo ..., pa da je molil za kolege poslance, da bi pošteno opravljali svoje poslanstvo ..., in prosil Boga za milost, da ne bi nikogar sovražil, ter mu je bila mo-

litev vedno tudi uslišana". Svoje nikoli ugaslo domotožje po Dalmatinski Zagori je potolažil s tem, da si je v rodni Lokvičici obnovil staro zgradbo, v kateri bo občasno obujal spomine na otroštvo, mladost in bogato prehojeno življenjsko pot. S svojim življenjem je tako Ivan Mamić dal zgled, kako bi morali in kako se da premoščati različnost med ljudmi in ustvarjati sožitje, ki človeštvo varuje pred grozotami, ki jih lahko ustvarjajo militantni nacionalizmi ter ideološki in verski fanatizmi. V nekaj kratkih predgovorih h knjigi so Ivanu, kot že rečeno, dale priznanje tudi nekatere vidne slovenske osebnosti, kot npr.: "Da je težke izzive sprejemal z odprtostjo in optimizmom, različnost drugih pa s krščansko človeško širino, ki vzbuja zaupanje, gradi prijateljske in trajne odnose (Lojze Peterle). Pa, "da v mojem spominu ostajaš vedno blag in miroljuben, urav-

noteženi in trden, globok in odprt, dobrohoten in odziven, zvest in zanesljiv mož, ki pušča za seboj globoko prepoznavno sled v družbi in Cerkvi" (škof dr. Jurij Bizjak). Ali pa, "da smo Ivana cenili, ker je govoril tisto, kar je mislil, pa tudi zato, ker je verjel v dobro ter tako tudi živel in deloval" (Janez Janša), in da si je Ivan "kot političen kristjan prizadeval uveljavljati krščanske vrednote, tudi v politiki" (Ljudmila Novak), ter še, "da je bil poslanec, ki ni nikoli po nepotrebnem govoril, kar pa je povedal, je trdno stalo, da tudi nasprotovanj ni bil deležen" (dr. France Cukjati). In na koncu, "da sodi Ivan med ljudi s posebno energijo in življenjsko vizijo, saj je kot mladostnik strl okvir vsakdanjega in brezskrbnega življenja ter se kljub drugačni volji staršev podal v svet v želji po izobrazbi in napredku" (dr. Jože Možina).

Milan Gregorič

Srednjeevropska kulturna srečanja (ICM) Nekoč in danes

Ustanova ICM (Incontri Culturali Mitteleuropei), Srednjeevropska kulturna srečanja je bila ustanovljena v Gorici leta 1966, ko je tudi pripravila 1. Simpozij prepoznavnih pesnikov, pisateljev, univerzitetnih profesorjev in drugih vidnih kulturnikov iz držav Srednje Evrope. Tedaj so bili prisotni predstavniki iz Italije, Jugoslavije (Slovenije in Hrvaške), Madžarske, Avstrije, Češkoslovaške in Nemčije (Bavarska). Osnovni cilj srečanj na simpoziju je bil kulturna in intelektualna izmenjava idej in izkušenj s ciljem krepitve srednjeevropske zavesti o skupni pripadnosti prostoru in mehčanje političnih nasprotij, ki so jih po vojni porodile politične delitve. Tega leta sta Italija in Jugoslavija tudi odpravili vizume za potovanja Jugoslovancev v Italijo. V Novi Gorici je bil župan Joško Štrukelj, pred vojno rojen v Gorici. V Gorici pa je bil župan pomemben italijanski politik Michele Martina, rojen v Šempetru pri Gorici. Onadva sta

bila sošolca pred letom 1947 v Gorici. Lokalne skupnosti tako v Novi Gorici in Gorici sta imeli, kljub političnim razlikam med državama, velika pooblastila za čezmejno sodelovanje. Strokovenjaki obeh so tedaj razmišljali o velikih projektih čezmejne povezovanja, npr. kje bo potekala avtocestna povezava med Benetkami in Ljubljano, kako izkoristiti skupno reko Sočo in kako urejati čezmejne dnevne probleme,

hodnega Berlina in predsednik SPD, povabil v Berlin, da na srečanju evropskih mest in regij predstavi izkušnjo o čezmejnem sodelovanju med obema Goricama, ki živita v dveh tako različnih političnih sistemih. Vsakoletni simpoziji ICM so bili zelo plodoviti vse do velikih evropskih sprememb v letih 1989-91, potem je politična podpora za srednjeevropsko sodelovanje ugasnila. Države, ki so se otresele komuniz-

ma, niso videle več nobenega smisla za srednjeevropsko sodelovanje. Zato so simpoziji še vedno potekali vsako leto, vendar zgolj zaradi srečevanja s starimi kolegi in izmenjave misli v akademskih razpravah. Zato poskuša v zadnjih letih vodstvo ICM najti smisel svojih prizadevanj za srednjeevropsko povezovanje vsaj v razvijanju novih pobud v čezmejnem goriskem prostoru. A žal so se države v zadnjih desetletjih močno centralizirale in zbirokratizirale. Nič se ne da več urediti na lokalnem nivoju občin brez Rima in Ljubljane. Danes za vsako brv čez potok odločajo na ministrstvih, ki jih pri odločanju omejuje spoštovanje do neskončnega števila zakonov. V ICM in Forumu za Goriško smo skupaj predlagali, da bi na mejnem prehodu Erjavčeva/San Gabriele postavili preko ceste portal, z napisom v čast Jošku Štruklju na novogoriški strani in Micheleju Martini na goriški strani, dvema pokojnima, a izjemno pogumnima začetnikoma sodelovanja med Gorico in Novo Gorico. Tudi naš skupni predlog, da bi na turistično kmetijo "Da Bepone" odprli vhod s slovenske solkanske strani, tako da bi odstranili nekaj metrov mejne ograje, je že nekaj let v birokratskem kolesju. Joško Štrukelj in Michele Martina bi danes s to žično oviro,

Vhod v gostilno Da Bepone iz solkanske vpadnice je zaprla državna meja leta 1947 in tako je še danes. Ponovno odprtje je danes večji podvig kot nekoč načrtovanje avtoceste Benetke-Ljubljana.

Udeleženci 52. simpozija ICM na gradu Kromberk

ma, ki bremenijo obmejno prebivalstvo. Župana Micheleja Martino je Willy Brandt, župan za-

ma, niso videle več nobenega smisla za srednjeevropsko sodelovanje. Zato so simpoziji še ved-

ki je bila postavljena ob državni razmejitvi leta 1947, opravila v enem dnevu s pomočjo komunalnega podjetja. Fizične meje med dvema državama so bile odpravljene, zdaj smo skupaj v EU in si prizadevamo napraviti Evropo za uspešen in prijazen prostor. Vendar vedno bolj se kaže, da so nacionalne države odvzele lokalnim skupnostim veliko avtonomije in koncentrirale oblast na državnem nivoju. Tudi na simpozijih ICM ugotavljamo, da potrebujemo Evropo narodov in regij in ne Evropo samopašnih nacionalnih držav; Evropo, v kateri bodo o lokalnih zadevah

odločali ljudje in ne birokrati. Vendar kljub omejevanju pristojnosti lokalnih skupnosti so desetletna prizadevanja ICM tudi prispevala k temu, da so pred nekaj leti občine Gorica, Nova Gorica in Šempeter – Vrtojba ustanovile novo skupno ustanovo Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje EZTS ali GECT. Evropska unija je to pobudo treh čezmejnih občin pozdravila in tudi finančno podprla, saj naj bi postala vzor za krepitev družbenokulturnega in večjezičnega prostora treh občin.

/str. 16
Boris Nemeč

SNG Nova Gorica Briljantna Beraška opera

V novembru se je na velikem odru Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica spet pojavila Beraška opera, ki je nastala po motivih Johna Gaya, Georgea Wilhelm Pabsta, Bertolta Brechta in Vaclava Havla v prevodih Lare Simone Taufer, Ervina Fritza in Jaroslava Skrušnjaja, v izvedbi domačega igralskega ansambla in režiji Vita Tauferja. Prvo slovensko uprizoritev je ta z vseh vidikov vrhunska predstava doživela v letošnjem marcu. Kritiki in gledalci so se o njej izrekli s samimi presežniki, kar res ni čudno. Velika predstava, ki traja skoraj tri ure, niti za trenutek ne pusti, da bi se gledalec raztresel

nekaj velikega, nepozabnega. Množico prizorov znane vsebine, ki se naslanja še najbolj na Brechta, je dobro in učinkovito povezal v homogeno celoto. Ob dramaturški pomoči Ane Kržišnik Blažica in Martine Mrhar je čvrsto zasnoval predstavo, katere vsebina ostaja še kako aktualna. Ubogi reveži smo vsi, ki nas izžema taka ali drugačna oblast, ki skrbi le zase in za svoje žepce. Korupcija je še kako prisotna tudi pri tistih organih, ki bi nas morali ščititi. Če hočes v miru zakonito krasti, pa je najboljša, da postaneš bankir! Predstava kaže najbolj duhovite in ostre satirične nianse prav v songih o moških in ženskah in o

moči denarja, ki kriminalce povzdigne med junake, vse ostale pa pahne v ponižno, uslužno čredo. Besedila songov je v razpoznavnem stilu napisal Iztok Mlakar, ki v predstavi odigra hudo-

Pešut – Schatz. Suvereno kot vedno jih izvaja glasbeni trio, ki navadno bogati Mlakarjeve predstave: David Trebižan, David Šuligoj in Roman Kobal. Pevske intermezze izvajajo različni igralci

Kristjan Guček in Urška Taufer

mušnega povezovalca celote oz. pevca uvodnih pevskih akordov. Songe je uglasbil Aleksander

in se pri tem že spet izkažejo tudi kot odlični pevci, ki znajo dati vsebinam izrazite interpretativne

poudarke. Na eni strani je protagonist kriminalne sodrge Macheath, Mackie Nož, ki poveljuje roparski bandi. Obenem pa je tudi velik ženskar, pri čemer se izkazuje kot sicer lažniva, a nepopoljšljiva romantična duša. Kar nekajkrat se obrača tudi po pomoč k občinstvu, npr. da bi bilo razsodnik pri različnih situacijah, in mu ga leta tudi daje, saj je privlačen, čeprav negativen lik. Tega gangsterja s cigaro v rokah, zmeraj prisotnega, a tudi nekako sanjavo odsotnega, je sijajno upodobil Kristjan Guček, ki iz vloge v vlogo vedno bolj prekaša samega sebe. Je pač igravec, ki neverjetno hitro zori in zna osvojiti publiko tudi s svojimi pomenljivimi pogledi, čudovito mimiko in gestikulacijo. Resnično je na pravi poti do igralskih "vršacev". Beračem pa poveljuje in jih izžema hladnokrvni advokat, Jonathan Jeremiah Peachum. Kot mračnega, nikoli vznemirjenega poveljnika mestnega podzemlja, ki ukazuje svojim podložnim z invalidskega vozička, ga je premišljeno in z izkušnjo "starega odrskega mačka" izrazito orisal Radoš Bolčina. V njegovo ženo, ki kar hlata po denarju in si želi za hčer kar najbolj pomembnega ženina, se je ognjevitivo vživela Ana Facchini. Šefa policije, ki ga kralj beračev zlahka podkupuje, je kot zapitev ničvredneža zelo prepričljivo upodobil Gojmir Lešnjak. Tercet roparskih gangsterjev in beračev poosebljajo mladi igralci Mitja Rupel, Jure Kopušar in Žiga Udir, imeniten podmladek igralskega ansambla SNG Nova Gorica, ki je z njimi pridobilo ničkoliko igralske moči in svežega izvajalskega izražanja. Slikovit tercet prostitutk ustvarjajo Ana Hadžialjević, ki izvrstno, z močno čustveno noto zapoje song o neizpolnjeni ljubezni, Medea Novak in gostja Maša Grošelj. Vse so do natančnosti izoblikovale svoje like, tako da zaživijo polnokrvno. V vsej živosti in ženski borbenosti se izrisujeta lika Mackieve zaročenke oz. žene Polly Meachum, ki se skri-

Adventni sprehod

Krasen je sen hrastov
na pobočju Krasa,
listi, obsijani s sijem
v naračju gozda,
šipek poje pesem
za sprehod.
(S) lepo je popoldne
svetlih sanj.
Sonce na zaslonu
z žarki boža
mrzlo morje,
na minute lega vanj.

Majda Artač Sturman

vaj poroči s svojim ljubljanim, v izvrstni igri Urške Taufer, in Lucy, hčerke šefa policije, ki je prav tako zapletena v ljubezensko razmerje z Mackiem. V žgoče ljubosmerno jo je energično odela Patrizia Jurinčič Finžgar. Ko se onidve srečata, se seveda raznamejo vse njune strasti. Na videz nežno dekle Polly se v odsotnosti Mackie spreminja v neverjetno vodjo gangsterskih poslov. Kriminalno početje pa spretno preusmeri v na videz pošteno bančno ustanovo! V predstavi preostala lika izoblikujeta Andrej Zalesjak kot Filch, advokatov vajenec, in Žiga Udir, ki tri različne vloge začini s posebnim duhovitim nadihom. Med predstavo se gledalec kar ne more nagledati bogatih, zelo dodelanih kostumov, premišljeno izbranih barv, ki si jih je zamislil izjemen kostumograf Alan Hranitelj. Njegovi kostumi so prave unikatne umetnine! Scenografa Liberta Mišan in Voranc Kumar sta odlično opremila sicer bolj prazno prizorišče z gibljivimi scenskimi elementi, ki jih na oder vodijo kar sami igralci. Osvetlitev odra je tudi tokrat v mojstrskih rokah Sama Oblokarja. Skratka, Beraška opera v režiji zmeraj vitalnega Vita Tauferja in razgibani uprizoritvi SNG Nova Gorica je imenitna predstava, ki se je že zapisala v gledališke anale in živo zabeleži aktualnost vsebine.

Iva Koršič

Vladka Tucovič

500 letnica, 500. letnica ali 500-letnica?

Letos je minilo 500 let od znamenitih Luthrovih tez in ob tej polti-sočetni obletnici se je še enkrat pokazalo, da Slovenci kljub temu, da se lahko reformaciji zahvalimo za prvo slovensko knjigo, ne znamo uporabljati ločil slovenskega pravopisa, kakršno je vezaj. Pravijo sicer, da tudi Trubar ni bil posebno več pravopisa, da mu je bilo pomembnejše, kaj je napisal, ne pa, da je napisano ime-lo pravilno obliko, pa vendarle: njemu ne bomo očitali, se be pa lahko vzamemo v roke. Ob 31. oktobru, dnevu reformacije (brez skrbi, nisem se zmotila, prav sem zapisala dan reformacije z malo, saj praznike in posebne dneve, kot so praznik dela, mednarodni dan boja proti aidsu ali martinovo pišemo z malo), mi je namreč kar nekajkrat v oči padel napačen zapis 500-letnice oz. 500. obletnice reformacije. Če ste pozorno prebrali mojo prejšnjo poved, ste lahko opazili, da sem uporabila dve besedi: letnica in obletnica. Če ju povežemo s številom 500, prav tako dobimo različni besedi oz. besedo petstoletnica in besedno zvezo petstota obletnica. Gre za to, da: ko cifo 500 povežemo z besedo letnica, dobimo eno besedo, ki jo lahko za-

JEZIKOVNICA

30

pišemo na dva načina. Bolj nazorno je: 500-letnica (vmes je obvezen stični vezaj), manj čitljivo, ker gre za daljšo besedo, pa je, če cifo izpišemo: petstoletnica. In v čem je problem? V (ne) poznavanju splošnega pravila, da se skupaj piše ena beseda, narazen pa dve. Zato se mora med cifo 500 in besedo letnica, iz katere nastane tvorjenka petstoletnica, obvezno postaviti stični vezaj, da dobimo eno besedo, in sicer 500-letnico. Narobe je pisati narazen (500 letnica), skupaj in brez vezaja (500letnica) in s piko (500. letnica), prav je s stičnim vezajem (500-letnica) ali brez cifre (petstoletnica). Kaj pa beseda obletnica? Ob sebi zahteva vrstilni števniki, zato bomo s cifo zapisali: 500. obletnica, izpisano pa: petstota obletnica. Prav je torej 500-letnica in petstoletnica ter 500. obletnica in petstota obletnica, vse druge kombinacije pa so neustrezne. Z malo začetnico pa seveda zapišemo tudi obe besedi v besedni zvezi dan reformacije oz. besedo reformacija, saj z malo pišemo zgodovinska in literarnozgodovinska obdobja ter umetnostne stile (antika, novi vek, reformacija, barok, realizem, moderna, postmodernizem ipd.). To pa je že nova tema za

kakšno od prihodnjih Jezikovnic! Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

V knjigi so izšli prispevki lanskih Primorskih slovenističnih dnevov

Ženska literarna ustvarjalnost na Primorskem

Založba Mladika je v sodelovanju s Slavističnim društvom Trst - Gorica - Videm izdala zbornik *Ženska literarna ustvarjalnost na Primorskem*, katerega urednica je prof. Marija Pirjevec. V njem so zbrani vsi prispevki lanskimi Primorskih slovenističnih dnevov, ki so bili naknadno še razširjeni in dopolnjeni z bibliografijo. Uvodne besede k zajeti knjigi, v kateri se na tristo dvajsetih straneh predstavlja osemindvajset avtorjev z devetindvajsetimi prispevki, je na ponedeljkovem večeru Društva slovenskih izobražencev podala Nadia Roncelli. Pohvalila je natančno delo in trud Marije Pirjevec, ki se je urejanja zbornika lotila z veliko vne- mo in natančnostjo. Publikacije odlikujejo različni metodološki pristopi, saj je zastavljena interdisciplinarno – od literarnovednega do jezikoslovnega, zgodovinskega in družboslovnega.

Za predavateljsko mizo so se zvrstili prof. Marija Pirjevec, dr. Vlasta Polojaz, prof. Vilma Purič in prof. Ivan Verč. Prof. Pirjevec se je najprej zahvalila vsem za pomoč pri zahtevnem delu, še posebno založbi Mladika in urednici Nadii Roncelli ter oblikovalcu Danilu Pahorju. Citirala je znamenito filozofinjo in pisateljico Simone de Beauvoir, ki je v svoji knjigi *Drugi spol* leta 1949 ugotavljala, da prava enakopravnost ni vojna z moškim, ampak ženska osvobod-

itev, osvojitve svobode, samostojnosti in individualne zavesti. Šele na tej podlagi se lahko rodi književnost, ki ni ne moška ne ženska, temveč ena sama, prava književnost. To je prof. Pirjevec potrdilo v prepričanju, da je vsako pojmovanje ženske literature kot

sploh nagrajene, drugače ne pridejo v poštev.

V Slovenski književnosti 3 izpod peresa Jožeta Pogačnika so na 600 straneh omenjena tri ženska imena, v Kosovi literarni zgodovini pa ni niti ene. Zanimivo pa je, da so si pred več kot sto leti v Trstu

Foto damij@n

nečesa drugega oz. posebnega neutemeljeno. Spraševala se je, ali je sploh smiselno ločevati literaturo glede na spol. Po drugi strani pa so bile prav ženske na področju osebnega izražanja in intelektualnega dela skozi dolga stoletja z zelo redkimi izjemami diskriminirane in po krivici preizkušene do današnjih dni. Prešernovo nagrado sta od leta 1947 do danes prejeli dve ženski: pisateljica in pesnica. Zato so potrebne ženske nagrade, npr. Mira, da so ženske lahko

emancipirane intelektualke izbirale pravico do svobodnega razpravljanja o pereh ženskih vprašanjih v prvem slovenskem ženskem glasilu *Slovenka*, ki je izhajalo najprej kot priloga tržaškega časopisa *Edinost*. To je bila prava vladnica ženskega literarnega pisanja. Med sodelavkami izstopa pisateljica Marica Nadlišek Bartol, avtorica prvega slovenskega tržaškega romana *Fata morgana*, ki je izšel v knjižni izdaji šele sto let po nastanku.

Psihoanalitičarka Vlasta Polojaz je dejala, da goji do literature veliko ljubezen, a se z njo ne ukvarja. Zaustavila se je pri Bartolovem romanu *Alamut*, ki ga je prebrala v osemdesetih letih. Za zbornik je napisala besedilo o odnosu med Marico Nadlišek in sinom Vladimirjem Bartolom. Vilma Purič je spregovorila o tem, kako slovenski raziskovalci z zadržanostjo umeščajo ustvarjalke v literarni sistem. Večinoma izpostavljajo individualno poetiko posameznice, pripovedujejo njihova življenja in jih obravnavajo v razmerju do del vrstnikov. Osredotočila se je na slovenske tržaške pesnice v Italiji, ki so v drugi polovici 20. stoletja prenovile reprezentacijo prostora in ubesedovanje ženske specifične: od predstavnic najstarejše generacije (Ljubka Šorli), naslednje generacije (Irena Žerjal) in temeljne specifične sodobnega ženskega pesništva od 80. let dalje (Zlatka Obed, Alenka Rebula, Marina Cernetig, Antonella Bukovaz). Prof. Ivan Verč je dejal, da se iz zbornika da izluščiti družbenokulturološki vidik, po katerem se ženska pojavlja kot dvojna prisotnost: kot proizvod neke dominantne moške kulture in kot proizvajalka druge kulture. Kulturo pojmuje kot seštevek in splet vseh negenetskih informacij, ki jih je človek izoblikoval, da si osmisli življenje. Kultura je produkt človeka. Ženska je nepriznana kot proizvajalka pomenov in kulture. Ni sprejeta v javno življenje, ker s svojim semantičnim aktom – z dejanjem poimenovanja nečesa vnaša nove pomene v ustaljeno kulturo in jo zamaje. Kot je napisala Ivanka Hergold, ženska težje živi, ker je pisateljica.

Metka Šinigro

Finžgarjev dom Bogata Miklavževa produkcija

God svetega Miklavža je za otroke vedno samo god svetega Miklavža, čarobni dan oziroma noč, ko dobri svetnik obdari otroke. Vse ostalo ni pomembno. Za vse, ki niso več majhni otroci, pa je praznik svetega Miklavža še kaj več kot čarobni trenutek skrivnostne obdarit-

grafije sta pripravili Darja Kodrič in Vida Petaros, za zvok in luči je poskrbel Erik Geletti. Premiera je zelo dobro uspela, mali angelčki in hudički so si prislužili burne aplavze publike, ki je napolnila dvorano Finžgarjevega doma. Miklavževanje je podprl tudi Vzhodnokraški rajonski svet.

ve. Sprejem svetnika, ki ga pravijo v naših društvih in šolah je priložnost, da se otroci naučijo nove pesmi, recitacije in gledališke prizorčke, odrasli pa da podoživljajo čar pričakovanja.

V društvu Finžgarjev dom na Opčinah je bilo letošnje miklavževanje še nekaj več od vsega tega. Otroška gledališka skupina Tamara Petaros, ki deluje v okviru društva, je namreč pripravila letos prav posebno bogato produkcijo: igrice *Angelček v težavah* izpod peresa Lučke Peterlin Susič. V letošnjem šolskem letu je gledališka skupina doživela prenovilo: pridružilo se ji je veliko novih članov, dobila je novo režiserko – Lučko Peterlin Susič (ki je sicer skupino pred leti že vodila), asistentko režije Anko Peterlin in mlado pomočnico Urško Petaros. Vključila se je v poskusni projekt, s katerim sta Slovenska prosveta in Radijski oder želela okrepiti gledališko dejavnost in ponudbo za vse generacije otrok in mladih.

Sad vsega tega je bila prenovljena in nekoliko posodobljena različica igrice *Angelček v težavah*, ki je sicer vključena v eno izmed treh novih publikacij – zbirko gledaliških iger za otroke Lučke Peterlin Susič *Mali gledališki vrtiljak* -, ki jo je ob 70-letnici revije Pastirček izdala Goriška Mohorjeva.

V igri, ki je doživela premiero na predvečer Miklavževega godu, 5. decembra popoldne, je nastopilo kar 15 otrok od 7. do 11. leta starosti. Igro je popestrila glasbena kulisa Raffaella Petronio in Marca Clarija, ki sta med drugim tudi priredila znane popevke, ki so bile za otroke še dodatno privlačne. Koreo-

Po torkovi premieri so v društvu Finžgarjev dom priredili še matinejo za osnovni šoli F. Bevk in A. Gradnik z Opčin in Repentabra. Igralci so se pred svojimi vrstniki in sošolci res izkazali, saj je bila njihova uprizoritev tekoča in prepričljiva. Ob koncu igre je predsednik Zadrugne kraške banke Adriano Kovačič ravnateljici Marini Castellani izročil komplet Pastirčkovih knjig: ob zbirki Lučke Peterlin Susič, ki jo je ilustriral Matej Susič, še knjigo *Napake in spake, proč! Pomagajmo Packotu!* izpod peresa ilustratorja in oblikovalca Walterja Grudine in zbirko kratkih zgodb *Medved zobozdravnik* Miroslave Leban z ilustracijami Vesne Benedetič. Komplete knjig je banka odkupila za vse šolske knjižnice slovenskih didaktičnih ravnateljstev: predstavnikom ostalih tržaških didaktičnih ravnateljstev so knjige izročili dan kasneje, 7. decembra, na predstavitvi knjig v Oddelku za mlade bralce NSK v Narodnem domu v Trstu. Na tej predstavitvi so članice openske gledališke skupine še tretjič ponovile – tokrat le krajši prizor – iz naštudirane igrice.

Veliko vaj in vloženega truda se je torej obrestovalo. Predvsem za mlade igralce, ki so na nastopih doživeli lepo zadoščenje, pa tudi za njihove starše, saj so lahko opazili, kako so otroci po zaslugi izkušenih mentorov in njihovih pomočnikov v nekaj mesecih napredovali v diktaciji, jasnem govoru, samozavestnem nastopu, petju in gibu. Vse to pa je danes zelo dragoceno znanje, za otroke pa gotovo nepozabna izkušnja.

BS

Stremeti moramo v nove čase, ki nas čakajo Prezračimo prostore

Italiji spet prihaja na oblast nad osemdesetletni Silvio Berlusconi, ki so mu vsi, od politikov, časnika, bolj ali manj znanih javnih delavcev do sodnikov že večkrat napovedovali dokončni zaton. Pa je še vedno tu.

V Sloveniji vladajo iz bolj ali manj skritega ozadja prav tako krepki osemdesetletniki, in to že desetletja dolgo. Tako v politiki kot v gospodarstvu, bančništvu in javnih medijih. Konca tranzicijske ere ni nikjer videti na slovenskem obzorju. Prav tako ne v medijskem prostoru. Sedem ali osem slovenskih dnevnikov, da ne govorimo o nacionalni televiziji, se že desetletja ideološko ne zgane niti za ped.

Pri nas, mislim na slovensko narodno skupnost v deželi Furlaniji Juljski krajini, se v prepoznavni, to je vidni organiziranosti, gibljejo in ustvarjajo klimo ljudje, ki so že desetletja na istih vodstvenih položajih in odločujočih vrhovih.

Je to zdravo? Seveda ni, a kaj, ko si predstavniki srednje in mlajše generacije ne upajo (ali morda ne morejo, ne smejo!) utreti poti na vidna in odločujoča mesta, razen v šolskem sektorju ter na slovenskem radiu in televiziji, ki delujeta v sklopu rajeveskega omrežja.

Pri nas se preko Rima, dežele FJK in Ljubljane letno prelija v zamejske blagajne kar nekaj milijonov evrov letno, kar je seveda absolutno prav in zelo dobrodošlo za našo kulturno, športno, gospodarsko in drugo

dejavnost. To dejstvo bi poleg idealizma kot takega, ki je bil od nekdaj v naši narodni skupnosti, moralo dati vetra v jadra naših društev in ljudi, ki jih vodijo, da bi bili še bolj aktivni, prepoznavni in učinkoviti v dobrobit naši narodni skupnosti. Pa tega navdušenja nazven ni vedno videti, mislim seveda na mlajše generacije. Zakaj je tako?

Menim, da smo kot skupnost vedno bolj krhki, številčno gledano, se krčimo. Tudi asimilacija odigrava svojo vlogo, kljub toliko opevani multikulturalnosti, ki jo slavimo ob vsaki priložnosti, zato je tudi obetajočih talentov med nami vedno manj, ker se pač kot celota sami krčimo. Od danes do jutri se ta pojav ne zazna, na dolgi rok pa zadeva postaja občutena in tudi vidno zaznavna. Zato tudi nimamo dosti kandidatov za vodenje naših društev, ustanov, krožkov, zvez. Mladi so pač izbrali druga pota v svojem življenju, ne nazadnje tudi evropska pota, saj je kar nekaj naših talentiranih mladih, ki bi lahko toliko dajali naši skupnosti, odšlo, in najbrž za vedno, v Bruselj, Strasbourg, London, München... Kaj ni žalostno, da izgubljam tak zaklad mladih sil, mi pa v zamejstvu gremo naprej, kot da se nič kaj takega ni dogodilo?

Meni se včasih zdi, upam le, da se pri tem globoko motim, da se kot narodna skupnost premikamo počasi, a nevzdržno tja, kamor ne bi smeli: v izginotje. Sam si želim, globoko upam, da to ni tako, da se osebno hudo

motim, da sem pesimist, a, ko vidim vedno manj ljudi na naših predavanjih, okroglih mizah, debatnih večerih, ko gledam prazne stole na naših kulturnih prireditvah in proslavah, ne morem ob tem dejstvu ostati brezbrizen. Čas, ko so se zgrinjale tisočere množice na naše pomembne proslave (glej npr. Bazovico, Marijanski shod na Opčinah, Travniki v Gorici, Kamenico pod Matajurjem), je dokončno za nami, o tem ni dvoma, toda bojim se, da bo čas, ko ne bo niti na navadnih prireditvah nekaj več kakor peščka ljudi, kaj kmalu blizu. Sam upam, da bo čas razmere popravil, a kaj, ko na obzorju ne vidim mladih, ki bi energično vzeli v roke krmilo barke, ki zares močno pušča na vseh straneh, kot je pred kratkim pravilno ugotovil dr. Damjan Terpin na spominski proslavi v poklon velikemu zamejskemu Slovencu Mirku Špacapanu v podgorski cerkvi.

In vendar smo še v času, da to našo preluknjano zamejsko barko popravimo, učinkovito popravimo, da bo lahko spet plula na odprto morje, kot je bilo to nekoč, kot bi bilo lahko tudi danes, čeprav v tako zelo spremenjenih časih našega zamejskega življenja.

To si iskreno želimo, ker je že čas, da rešimo našo narodno barko pred "hudo uro", kot se rekli naši daljni predniki. Osebnostno menim, da so nam to hudo uro prinesli nemirni časi povojnih let, vedno eno in isto ideološko vsiljevanje idej od zgoraj, od medijev in propagandnih aparatov, ki so naši narodni skupnosti v vseh teh povojnih letih napravili več slabega kot dobrega.

Stopiti moramo spet v čase, ko

nam bodo zdrava načela, tako na narodnem, političnem in gospodarskem področju kot v naši splošni organiziranosti, nekaj pomenila, namreč zdrava načela in vrednotenja slovenskih, demokratičnih vrednot, ki so zdaj zaradi vse preveč puhljih fraz in propagandne ideološke miselnosti, ki se je v nas žal ukoreninila, potisnjena v ozadje. Dvajseto stoletje in svetovni dogodki ob njem so bili do nas Slovencev, in tu mislim na vse Slovence, na one pri nas, v matični Sloveniji in v širnem združenem svetu, težki, nadvse kruti, a zdaj je prišel čas, da gremo dalje, da iščemo novih smeri na poti našega življenja, dejavnosti in obstoja.

Zdaj moramo začeti gledati naprej, se soočiti z novimi izzivi, ki so še vsi pred nami. Stremeti moramo v nove čase, ki nas čakajo. Hrepeneti po iskanju tistih vrednot, ki so naš narod ohranile vse do danes, čeprav je bilo zaprek in hudih dogajanj v tisočletni zgodovini našega naroda vse prej kot malo.

A obstali smo in mlajši rodovi nam morajo danes dokazati, da bodo znali te naše vrednote prav tako iskati in graditi, kot so jih znali v tisočletju naše zgodovine iskati in graditi naši predniki.

Na svoj izvirni način seveda. Mladi pač niso čreda ovac, ki bi jo starejši vodili, kot bi oni hoteli. Mladi imajo svoje ideje, svoja videnja v prihodnje čase, svoje tudi tehnološko znanje, ki jih starejše generacije niso mogle imeti. Zaupajmo torej našim mladim svežim rodovom, ti pa naj se ne izogibajo dolžnostim in delu, ki jih od njih terjata sedanji in seveda jutrišnji čas.

Drago Štoka

Božični sejem v Nabrežini

V Kulturnem domu Igo Gruden v Nabrežini poteka letošnji Božični sejem od srede, 13., do sobote, 16. decembra. Enaindvajset razstavljavcev ponuja raznovrstne izdelke od pletenin do nakita, od božičnih venčkov do zelišč in sivke, pa še umetniške izdelke iz lesa, kamna in kristalov. Sejem spremljajo vsak dan srečelov in krajše prireditve: v sredo ob 17. uri bo nastop gojencev godbene šole Nabrežina, nato šolskega pevskega zbora OŠ Virgila Ščeka pod vodstvom Barbare Corbato; ob 18. uri pa še nastop baletne skupine Relevo pod mentorstvom Marjetke Kosovac. V četrtek je ob 18. uri na programu lutkovna predstava Zverjasec, ki jo igrajo mladi lutkarji iz Devina, sledi lutkovna delavnica. V petek bo nastopil Dekliški pevski zbor Igo Gruden, v soboto pa bosta ob 17. uri zapela najprej Otroški zbor Petpedi, nato pa še Mladinski zbor; vse tri omenjene zборе vodi neutrudni dirigent in mentor Mirko Ferlan. / vrt

Po zamisli muzikologa Pier Paola Sancina

Dvojni CD povezuje razne narodne in verske skupnosti

Tržaški mozaik kultur je v zadnjih letih vedno pogostejše hvaležna snov za projekte, ki povezujejo različne jezikovne in narodne skupnosti. Večkulturnost ni novost, prav gotovo pa sta narava pristanišča in zgodovina mesta v preteklosti veliko pripomogli k temu, da se je velika prednost izražala bolj z vrsto samoreferenčnih monologov kot v obliki dialoga in dejanskega sodelovanja. Muzikolog Pier Paolo Sanci si je zamislil dvojni CD, ki povezuje nekatere narodne skupnosti s sodelovanjem krščanskih verskih skupnosti v Trstu. Zbori katoliških, grško in srbsko pravoslavni ter metodističnih cerkva so bili povabljeni, da izberejo in posnamejo vsak dve skladbi iz svojega repertoarja. Kot predstavnika slovenskih katoliških zborov sta zapela ženski pevski zbor Ivan Grbec iz Škedenja, ki ga vodi Silvana Do-

brila, in mešani cerkveni pevski zbor Sveti Jernej z Opčin, ki ga vodi Janko Ban. Prvi je posnel stari napev (verjetno iz 18. stoletja) *Zori noč vesela* v priredbi do-

Božično pričakovanje Stane- ta Maliča, obe na besedilo Ljubke Šorli. Ob že omenjenih zborih so zapeli še zbori Cappella Ter- gestina, Notre Dame de Sion

ensem- ble, E noi cantemo, otroci vrtca Poltzer, zbor srbske in grške pravoslavne cerkve, orkester harmo- nik Fisorchestra, skupini I Billows 85 in Pentaurus (s Festivala tržaške popevke). Sodelova- li so tudi nekateri

solisti, kot na primer kantav- tor Umberto Lupi. Na spore- du so svetovni božični "hi- ti", na primer *Adeste fideles*,

mačina, po katerem nosi ime, in Gruberjevo *Sveto noč* v esperantu, drugi pa *Božično noč* Zorka Hareja in

tradicionalne italijanske, grške, srbske pesmi, a tudi skladbe iz zbirk raziskovalca Claudia Nolianija ali tržaškega organista in docenta Giacomina Zingerleja ter nekatere ameriške melodije, ki so postale v Trstu zelo znane po prihodu zaveznikov. Nekateri posnetki so nastali izrecno za ta projekt, drugi so že obstajali in med temi so nekateri zanimivi tudi z dokumentarnega vidika, na primer posnetek iz leta 1981, v katerem se režiser Ruggero Winter in etnomuzikolog Claudio Noliani pogovarjata o tržaških božičnih tradicijah. Program obsega tudi izvedbo petih združenih zborov, ki zapojejo Premrlovo harmonizacijo *Svete noči*. Cilj tega projekta je najprej dokumentarne in kulturne narave: izbor skladb, izvajalcev in posnetkov ujame zvoke iz spominov starejših generacij, pristnost ljudskih sporočil v popevkah v narčju, povezanost s teritorijem v jezikih mesta. Na platnici CD-ja so božična voščila v vseh jezikih sodelujočih pevcev, skupni naslov pa je v tržaščini: *Bon Nadâl*. Prodaja v dveh tržaških knjigarnah (Paoline in Luglio) je dobrodela narave, za dejavnost otroške bolnišnice Burlo Garofa.

PAL

Zelo koristna pridobitev za krajane Sv. Ivan bogatejši za novo knjižnico

Svetoivančani imajo na voljo novo rajonsko knjižnico oz., kot ji tudi pravijo, bralni kotichek, ki predstavlja novo pridobitev v okviru občinske mreže t. i. razpršene knjižnice in hkrati tudi prvo knjižnico v omenjeni mreži, ki je izraz neke župnije. Obenem gre za knjižnico, ki je na voljo krajanom tako italijanskega kot slovenskega jezika, saj so v njej poleg italijanskih tudi slovenske knjige, nahaja pa se v prostorih župnijskega oratorija Pija XII. v ul. S. Cilino 101.

Novo, pravzaprav obnovljeno

knjižnico (v teh prostorih je pred desetletji že delovala) so predali namenu 1. decembra 2017, potem ko je v preteklih mesecih stekla akcija zbiranja knjig. To je bil srečen epilog večmesečnih prizadevanj svetoivanske župnije in Italijanskega ženskega središča (CIF), da bi pri Sv. Ivanu obnovili knjižnico, saj se je po le-tej čutila velika potreba med krajani. Po- budniki so se vključili tudi v projekt Občine Trst o vzpostavitvi mreže t. i. razpršene knjižnice, ki je stekel pred dvema letoma in katerega cilj je odprtje čim večje- ga števila krajevnih knjižnic oz.

bralnih kotichek v vseh predelih mesta, predmestja in okolice. Pri tem za knjižnice skrbijo krajevne stvarnosti in društva, občinska knjižničarska služba pa daje na voljo svoje osebe, strokovno znanje, tehnično pomoč in kataloge. Doslej se je v mrežo vključilo kakih trideset knjižnic, od katerih jih je polovica že dejansko delujočih, lokacije pa so najrazličnejše, od šol in društev pa celo do bazena. Kot že rečeno, je svetoivanska prva rajonska knjižnica, ki je izraz neke župnije. V preteklih mesecih je stekla akcija zbiranja knjig (tovrstne knjižnice navadno razpolagajo s knjigami, ki jih podarijo občani), pri čemer so se organizatorji odločili zbirati tudi slovenske knjige, ki jih je v tem primeru precej poklonila Knjižnica Dušana Černeta, tako da je tre-

nutno knjig, s katerimi razpolaga knjižnica, 1500. Tako je 1. decem- bra končno prišlo do odprtja in blagoslova prostorov, ki so se ga udeležili številni krajani na čelu z župnikom g. Fabiom Ritoso, kaplanom g. Deviom Giovanninijem, predsednico tržaške sekcije CIF Mario Trebiciani, koordinatorko projekta razpršene knjižnice pri občinski knjižničarski službi, Mavis Toffoletto, in vodjo svetoivanske knjižnice Lucio Rossetti. Knjižnico so ob tej priložnosti poimenovali po januarja letos preminulem za- služnem župljanu Fabiu Saffiju, človeku, ki si je zelo prizadeval že za prejšnjo svetoivansko knjižnico in je bil vsestransko dejaven na duhovnem, socialnem in kulturnem področju v župniji, posebno odprtost pa je kazal do krajevne slovenske skupnosti. Od tod tudi želja, da bi knjižnica nu-

dila tudi slovenske knjige. Saffija, kateremu so odkrili tudi tablo, so se ob že imenovanih spomnili še prijatelj duhovnik g. Mario Vatta, Annamaria Mozzi ter vdova Luciana in hčerka Francesca, ki sta med drugim izrazili željo, da bi bila knjižnica kraj srečevanja, župnik Ritossa pa, da bi tam- kajšnje dejavnosti služile predvsem iskanju resnice, medtem ko je slovenski župljan Mario Sušelj opozoril, da imajo v knjižnici tudi dela Vladimirja Bartola, slovenskega pisatelja, ki izhaja prav od Sv. Ivana.

Odprtje knjižnice pa ni moglo miniti brez branja: za to so skrbeli igralec Guido D'Ascenzi, ki je prebral deset pravil oz. pravice bralca izpod peresa Daniela Pennaca, ter Luciana in Francesca Saffi z branjem odlomka iz Malega princa Antoineja De Saint Exuperyja. Kakšne vrste zgodb pripovedujejo dela, ki so na voljo v knjižnici, pa bo mogoče odkriti v dneh, ko bo ta odprta: ob ponedeljkih, petkih in sobotah bo to med 15.30 in 18. uro, ob sredo- dah pa med 10. in 12. uro.

(nl)

V NŠK gostja dr. Martina Ozbič

Disleksija je sindrom z nešteto kazalniki

Narodna in študijska knjižnica je v Oddelek za mlade bralce povabila logopedinjo, surdopedagoginjo in specialno rehabilitacijsko pedagoginjo dr. Martino Ozbič, da bi spregovorila o disleksiji, motnji, ki je danes vse bolj pogosta pri šoloobveznih otrocih. Dvajset let je poučevala na Pedagoški fakulteti v Ljubljani, zdaj pa se je vrnila na teren, da bi pomagala otrokom. Motnjo disleksije ne smemo gledati skozi oči napak in motenj, saj so te osebe inovativne, kreativne in z velikim občutkom za družbene zadeve. Veliko znanih osebnosti ima to motnjo, npr. Newton, Einstein, Tom Cruise, pri nas Gojmir Lešnjak Gojc. Nekateri ljudje doživljajo sebe kot napačne in zelo trpijo, če jim to ni že na začetku potrjeno. Disleksija je odstopanje od nor-

malnosti, ki je statistični pojem števil, in od tipičnosti – kar do- loča družba. Ljudje imamo navado, da klasificiramo in smo zato "polni etiket", od katerih imamo več škode kot koristi. Zelo pomembno je, kdo, kdaj in v kateri kulturi definira ta pojav. Tiskana beseda je nosilec kulture, a ni edini način prenosa znanja. Zgodnje znake disleksije lahko odkrijemo v zadnjem letu vrtca ali prvem razredu osnovne šole. Ti otroci so po pouku navadno zelo utrujeni in jim zmanjka energije za igranje, glasbo in druge dejavnosti. V branje vlagajo ogromno napora. V naši družbi je razširjen medicinski model disleksije, kar pomeni, da pošlje otroka k strokovnjaku, medtem ko bi morala biti celotna pomoč usmer-

jena v družbo. Otrokom lahko veliko pomaga glasba, ki pove-

zuje prostor in čas. Dejansko smo vsi prej plezali, se igrali in

skakali kot pisali in brali. Disleksična oseba ima težave z dekodiranjem koda, kar se kaže v manjšem besednem za-

skakali kot pisali in brali. Disleksična oseba ima težave z dekodiranjem koda, kar se kaže v manjšem besednem za- tretjem letu lahko opazimo težave z zlogovanjem, pri prepoznavanju kratkih besed in s spominom. Otroci s to motnjo si s težavo zapomnijo dve navodili hkrati. V vrtcu se izogibajo pisalu in listu, kasneje imajo težave z zvokom in črkami, s priklicem besed. Težje predvidijo, kaj berejo, težave imajo s fiksacijo, gredo od črke do črke. Nekateri vidijo črte ali pike med besedami, imajo težave z zaporedji, npr. meseci in dnevi, počasi berejo, pišejo in računajo. Zakon, ki dodeljuje prilagoditve, predstavlja velik razkorak med tem, kar bi otrok lahko naredil, in med tem, kaj dela. Disleksija je sindrom z nešteto kazalniki, ki otežujejo otrokom življenje. Dr. Ozbič je našla različne vrste disleksije – od zamenjavanja črk p, b, t-d, b-d, pa do fonološke di-

sleksije, izpuščanja glasov in globoke disleksije na nivoju konceptov in pojmov. Dejstvo je, da se mora otrok naučiti sobivati s to motnjo, postaviti negativne stvari na stran in izkoristiti pozitivne plati. Pravico ima biti različen, a je pri tem zelo pomembna podpora. Disleksikom lahko nudimo pomoč pri branju s kognitivnim treningom branja ali z metodo Montessori. Natisnemo mu večje črke z levostransko poravnavo. Veliko otrok je žalostnih in depresivnih, je podčrtala dr. Martina Ozbič, ker je ogromno področij, na katerih bi blesteli, ki jih ni v šoli. Noben otrok neče biti neuspešen. Pomembno je verjeti vanj. Ocena je le kazatelj, treba je ovrednotiti njegov trud. Pogosto so ti otroci zelo refleksivni, socialno občutljivi, dobri opazovalci. V trenutku jih popade velika jeza ali pa veselje. Zelo so različni od "tipičnosti". Če pa jih ovrednotimo, jih lahko uživamo.

Metka Šinigoj

V prostorih župnije sv. Kvirina

Sveti Miklavž je obiskal otroke, ki se v Vidmu učijo slovenščine

Tudi letos je svet Miklavž obiskal Videm. V sredo, 6. decembra, je obiskal predšolske otroke, ki se dvakrat tedensko udeležujejo dejavnosti v slovenščini v prostorih župnije sv. Kvirina (ulica Cicogna 25). Pobudo sta organizirali združenji Blankin in Alpi. "Dobro se zavedamo, da naši otroci predstavljajo drugo ali tretjo generacijo Slovencev v Vidmu, ki za razliko od nas, ki smo v Videm prišli iz slovenskih vasi, nimajo nobenega neposrednega stika s

slovensko stvarnostjo in zato tvegajo, da izgubijo vsako možnost čutiti, slišati, doživljati slovensko tradicijo. Tako bi se veriga kulturne dediščine oziroma identitete popolnoma pretrgala, in to pomeni, da bi bila izguba dokončna. Nasprotno, če se bodo naši otroci srečali s slovenščino (oziroma če bodo pridobili neko podlago za dvojezičnost), bodo imeli dodatno prednost v življenju (služba, kultura, znanje) in dom, v katerega se vrniti, če bo drugje življenje pretežno", je poudaril eden izmed staršev,

in sicer Jelen, ki je profesor geografije na tržaški univerzi. Nadaljeval je, rekoč: "Sem oče male deklice, ki že tretje leto obiskuje dejavnost v slovenščini v Vidmu, v mestu, kjer ni slovenščine v vrtcih in šolah, čeprav je glavno mesto pokrajine, v katero spadajo Benečija, Režija in Kanalska dolina in kamor so se predvsem po drugi svetovni vojni naselili številni Slovenci. Po ocenah mestnega svetnika Cancianija naj bi bilo danes kar deset odstotkov prebivalcev Vidma slovenskega izvora. Torej

okoli deset tisoč ljudi! K tem lahko dodamo še približno tisoč Benečanov, Režijanov in Kanalčanov, pa tudi goriških in tržaških Slovencev, ki živijo v okoliških občinah, ki zdaj z mestom sestavljajo Videmsko medobčinsko

teritorialno zvezo (UTI). Imamo torej veliko število potencialnih "strank" za ponudbo slovenščine v šoli. Videm ni na ozemlju, na katerem je priznana slovenska manjšina, čeprav so Slovenci že davno prisotni v mestu. Zgodovina nam pravi, da so že leta 1452 ustanovili močno Bratovščino svetega Hieronima. Danes 'videmski Slovenci' želimo, da bi naši otroci imeli možnost se učiti slovenščine v mestnih šolah, ker je za tako majhne dvojezične šole v Špetru predaleč za vsakodnevno vožnjo", pravi Jelen.

Katja Ferletič

TAKI SMO (20)

Pomembnost empatije v vsakdanjem življenju: ko poslušati bližnjega pomeni ne biti več sam

Še posebno v božičnem obdobju, ko v družbi prijateljev in sorodnikov preživljamo več časa, je za bistveno izboljšanje kakovosti našega življenja in gojenje pozitivnih in spodbudnih osebnih odnosov potrebno, da se ne osredotočimo samo na svoje občutke in misli, ampak, da se skušamo istovetiti s svojim sogovornikom, zaznati njegova čustva: biti moramo empatični. Empatijo bi lahko opredelili kot sposobnost posameznika, da se postavi na mesto drugega, pri čemer zazna in razume oz. se vživi v občutja in misli druge osebe.

V zadnjem stoletju se o empatiji veliko govori, saj živimo v dobi individualizma in samote, poudarjeni so le interesi in občutki posameznika, ki se ne preveč zanima za skupnost. Znanstvene raziskave dokazujejo, da 98 % ljudi ima prirojeno sposobnost empatije, a le malo oseb popolnoma razvije svoj empatični potencial. Še posebno v obdobju spletnih družbenih omrežij, katerih namen je združevanje, se paradoksalno naše empatične sposobnosti zmanjšujejo in izgubljajo pomen. Ko se samo "virtualno" družimo in pogovarjamo, izgublamo našo sposobnost empatične presoje stališč, izkušenj in občutkov drugega.

Tako kot so kakovostne surovine bistvenega pomena pri kuhanju dobrih prazničnih jedi, je empatija odločilna sestavina za uspešno vzdrževanje človeških odnosov v sodobnem, razsejanem svetu, ko je nujno imeti "vse in hitro". Brez nje ostanemo zaprti vase, v svojem narcisizmu, zadovoljimo le svoj ego in se neizogibno približujemo globoki samotnosti. Komunikacija mora biti dvostranska: poslušati, da lahko govorimo, opazovati, da lahko nastopimo, zrcaliti se v življenju drugih oseb in v njihovih čustvih prepoznati same sebe. Empatija prinaša medsebojno poznavanje, razumevanje, dobro počutje in srečo. Tudi majhna, nepomembna dejanja v vrvežu vsakodnevnega življenja so dobra vaja, da razvijemo naše empatične sposobnosti. Z zanimanjem skušamo poslušati ljudi, obnoviti stara prijateljstva, se presenetiti in obogatiti

z novimi. Bodimo empatični že od prvega trenutka, od prvega dotika roke še nepoznane osebe.

Če se res ne smemo ustaviti pri prvem vtisu, ki nam ga neznanec pusti, nas ta gotovo čustveno označuje in je zelo pomemben pri razvoju vseh nadaljnjih službenih in prijateljskih odnosov. Strokovnjaki na ameriški Harvard Business School so z natančno znanstveno strogostjo preučevali občutke, ki se rodijo v posameznikih, ki se prvič spoznajo. Med opazovanjem je prišel do izraza velik pomen, ki ga ima fizično obnašanje ljudi, njihovi pogledi, geste, premikanje. V pogovoru dveh oseb, ki se prvič srečata, vplivata na prvi vtis, ki si ga ustvarita ena o drugi, besede in vsebina pogovora le za 7 %, za ostalih 93 % so pa bistvenega pomena geste, izraz obraza, ton glasu, kako se migata, kako sedita. Vse se igra na človeških izraznih sposobnostih, na tem, kako znamo interpretirati drugega in sami posredovati naše misli in občutke. Zgledujemo se po otrocih, ki jih po naravi privlačujejo nasmejani obrazi in osebe, ki imajo prirojene komunikativne spo-

sobnosti, ki s svojim obnašanjem otroku sporočajo: "S tabo se dobro počutim in ti se boš z mano dobro počutil". Njihova spontanost, veselje, pristno izražanje čustev in skromnost učijo, da je sreča namenjena vsem, zato so odtenev v našem nasmehu, naš pogled in trenutek topline odločilni pri razvoju medsebojnih odnosov, pozitivno spodbujajo h koraku naprej, pripomorejo, da se med nami in našim sogovornikom ustvarita sočutje in empatija, ki omogočata pridobivati spoznanje o drugem na nevsiljiv način. Po svoji naravi je človek ustvarjen za življenje z drugimi in empatija je tisti proces v medsebojnih odnosih, ki omogoča, da smo povezani z drugimi. Odnosi so tudi primarni prostor naše rasti in razvoja, zato ni vseeno, kakšni so. Vsekakor bodimo previdni, ne pretiravajmo: kdor namerno izkazuje preveliko sproščenost, vitalnost in šaljivost že od prvega trenutka, lahko sogovorniku s svojim obnašanjem sporoča, da hoče biti vseh za vsako ceno, da ni iskren in bo zato z veliko težavo in zadrževanjem sprejet. Če namreč ni pristnosti, tudi ni mogoče nekomu zaupati in verjeti.

Biti res iskreno vpljudni in prijazni je pozitivno za medsebojne odnose in za naše dobro počutje, izboljšuje razpoloženje, krepi človeške odnose in podaljšuje življenje. Čeprav je človek v krizi, je še vedno človek in je še vedno sposoben empatije. Torej ravno empatija je pot, ki lahko pripelje nazaj k bistvu - k poglavljenemu pristopu k drugemu in k sebi.

PRIMORSKI PRIIMKI (56)

TOPLIKAR

Priimek Toplikar najdemo v spodnji Vipavski dolini že v najstarejših matičnih knjigah župnije Črniče, pa tudi v urbarjih. To pomeni, da so Toplikarji Vipavci že pol tisočletja. Je pa precej možno, da so se v dolino priselili, kar nam nakazuje ravno priimek. Na Vipavskem ga najdemo precej dosledno zapisovanega z začetkom TOP. Torej ne gre za mešanje z *Dobleharjem*. V krstnih knjigah ga najdemo v Črničah tudi okoli leta 1700 z zapisi *Topplicher*. Potomci se danes podpisujejo kot *Toplikar*. V goriškem urbarju 1507 pa s tem priimkom najdemo samo enega človeka v vasi Lokavec: Juri Toplachar.

Najprej seveda pomislimo, da je priimek nastal zaradi kakih toplic ali toplarja, posebnega slovenskega kozolca. A ne toplic ne toplarjev na Vipavskem ne najdemo. In kaj pravi stroka? Jezikoslovec dr. Silvo Torkar z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša na ZRC SAZU to pojasnjuje takole: "Priimek Toplikar je nastal s konverzijo iz stanovniškega imena Toplechar oz. Topplacher, ki označuje prebivalce vasi To-

V krstni knjigi za Črniče iz leta 1799 najdemo zapis Toplikar v enaki obliki, kot ga pišemo danes. Takih primerov je v Sloveniji izredno malo. Knjigo hrani Škofjski arhiv Koper.

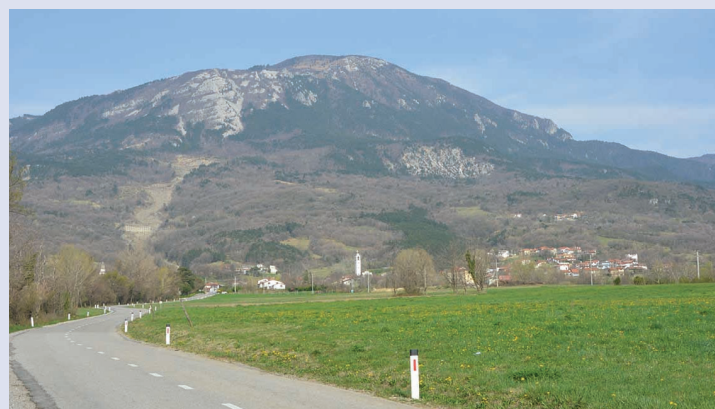
polc pri Ilirski Bistrici v Brkinih. Vas so v nemščini zapisovali Topplach, kar kaže na to, da se je vas v slovenščini prvotno imenovala Topoljane, njeni prebivalci pa Topolci".

Čeprav se na prvi pogled sliši neverjetno, saj so Brkini precej oddaljeni od Vipavske, pa je bilo podobnih migracij v resnici ogromno. Čeprav so ljudje potovali peš, najdemo precej porok med Kraševci, Brkinci in Vipavci.

V Sloveniji zdaj živi samo še 32 Toplikarjev. Večinoma gre za Primorce. Njih potomci pa živijo v veliko večjem številu onkraj oceana: v Argentini jih je 90, v ZDA pa 82. Kakih deset je tudi Toplicarjev, najdemo jih v ZDA in Italiji. Čeprav imamo prvega Toplikarja na Vipavskem iz Lokavca, pa je tam priimek izginil. Zadnjega Toplikarja, Janeza, najdemo leta 1751 v terezijanskem katastru. Najdemo pa ta priimek v Sv. Križu leta 1666 in Vrtovinu 1647. Ne vemo pa, ali se je od tam zanesel v Črniče, kjer rodu črniških Toplikarjev sledimo vse do današnjih dni.

Med znanimi Toplikarji najdemo dva, ki ju

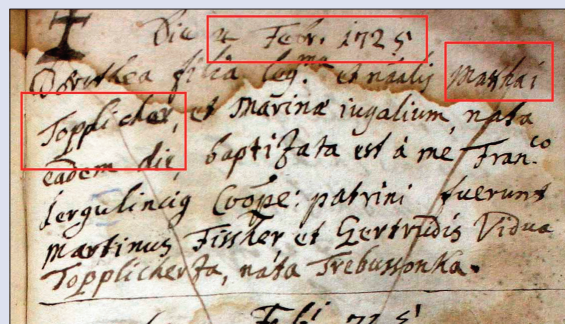
opisuje Primorski slovenski biografski leksikon. Giorgio Toplikar ali tudi Toplicar (1938) iz Gorice je slikar, ki ga poznamo kot abstraktnega ekspresionista. Njegov rojak Giovanni Toplikar (1948) je šolnik, prevajalec in kulturni delavec. Na slovenski strani meje je bolj poznan kot Jančko, posebej v krogih mladih, ki so odrasčali ob pokojnemu msgr. Vinku Kobalu. Njogo-

Prvega Toplikarja najdemo v Lokavcu, kjer pa je priimek izginil.

vo sodelovanje z duhovnikom Kobalom in gibanjem Skupnost in osvoboditev (Comunione e Liberazione, CL) je vplivalo na slovensko mladinsko pastoralo, iz katere je izšlo več pomembnih politikov in kulturnikov slovenske pomladi. Uredil je tudi arhiv pokojnega Kobala. Uredil je knjigo Kobalovih spominov *Pripoved starega, modrega, sivega bobra* (2011) in zbornik spominov na Kobala (2002). Veliko

je prevajal iz slovenščine v italijanščino, pa tudi sicer je Italijanom približeval slovenski svet in kulturo. Njegovemu rodu sledimo iz Gorice v Šturje, še dve generaciji prej pa v Črniče. V Črničah najdemo njegovega prapra-pra-pra-pradedo Matijo Toplikarja, ki je bil rojen okoli leta 1695. Janko Toplikar ima

Matija Toplikar, daljni prednik Janka Toplikarja. V črniško krstno knjigo so ga 4. februarja 1725 zapisali kot Topplicher. Knjiga je v Škofjskem arhivu Koper.

rodovnik zelo dobro raziskan. Za pet generacij nazaj ima popisane vse svoje prednike, v posameznih primerih pa sega njegov rodovnik do devete generacije.

Tino Mamić

Revni ljudje od oživljanja gospodarstva nimajo še nič

V politiki največ o pripravi na volitve!

S koraj neprekinjeni tok zabav in drugih prireditvev lahkotnega žanra, nepotrebnih nakupov in, žal, marsikje tudi pijančevanja, kar vse predstavljajo kot vsebino t. i. vselega decembra, je za krajši čas preglasilo resnične težave in probleme v Sloveniji. Berta Golob je v uvodniku, objavljenem na prvi strani slovenskega katoliškega tednika Družina, z naslovom *Naše krčevine*, zapisala, "da trgovci z novci dobro vedo za Božič. Aranžerji oblikujejo celo adventne vence za naš žep. Vesolje raznovrstnih svetil obrača električne števec. Sleparija za vsakim korakom". Ta dejstva in vzdušje je sicer z drugačnih izhodišč ponovila sindikalna funkcionarka Andreja Toš Zajšek, v komentarju o sklepanju pogodb o zaposlitvi, objavljenem v sindikalnem glasilu Delavska enotnost. Zapisala je, "da prihodnosti ni mogoče graditi, če imamo v sedanjosti kopico problemov in ravnanj, ki nasprotujejo etiki, morali in zakonodaji". Položaj delavcev je primerjala z Dantejevimi verzi nad vrati, ki vodijo v Pekel in pravijo, "kdor vstopiš, pusti zunaj upe vsake". To so bili primeri delavcev, ki so dobili od delodajalcev v podpis pogodbo o zaposlitvi, napisano na lističu, velikosti toaletnega papirja. Sporočeno jim je bilo, da imajo pravico do plače, ki pa bo nižja od minimalne plače. Mediji, naklonjeni vladajoči koaliciji, pravijo jim tudi dominantni mediji, z velikim poudarkom poročajo o oživljanju gospodar-

stva, saj naj bi bila njegova rast v preteklih štirih mesecih več kot štiriodstotna, pa vendar dejstva prepričljivo dokazujejo, da Slovenija še vedno ni socialna (in tudi pravna ne) država, kar sicer zatrjuje naša Ustava. Številni podatki in primeri navajajo, da revščina obstaja zato, ker v mandatu sedanje vlade in parlamenta ni bila izvedena preobrazba oziroma reforma na nobenem ključnem področju. To velja tudi za novejšo obdobje ponovne ra-

sti gospodarstva. Zapleteni statistični kazalniki opozarjajo, da v zadnjem desetletju v revščini živi okoli 300.000 prebivalcev Slovenije. Če posebej upoštevamo podatke o revščini med starejšimi osebami, je številka še bolj skrb vzbujajoča. Lani je v siromaštvu ali pod pragom tveganja za revščino, kot se izražajo statistiki, živela petina ljudi starejših od 75 let. Daleč najbolj ogrožene so ženske starejše od 75 let. In še, 8 % slovenskih gospodinjstev si vsak drugi dan ne more privoščiti popolnega obroka svoje prehrane, to je zadostnega kosila ali večerje.

Slovenija se v prazničnem obdobju v pričakovanju Božiča in novega leta še nadalje sooča z nekaterimi dogodki, pomembnimi za celotno narodno skupnost. Zaskrblja vrzel v državi in politiki, ker je očitno, da je vladajoča koalicija opustila reševanje t. i. strateških vprašanj, kar vključuje reforme, ki so posebno nujne v zdravstvu in pokojninskem sistemu. Največji del pozornosti strank in večjih civilnodružbenih gibanj je namenjen izvajanju priprav in kampanje za parlamentarne volitve, ki bodo čez okoli 6 mesecev. Temeljitejši pregled stanja kaže, da se stranke in liste na območju politične levice na volitve temeljiteje pripravljajo kot pa stranke in mogoče volilne liste na politični desnici. Vendar se stanje lahko spremeni in bi do volitev prineslo nova presenečenja. Dogaja

se, da poslanci nekaterih strank, ki jih njihova vodstva niso vključila v kandidatne liste za državnozborske volitve, izstopajo iz svojih strank in se poskušajo približati ali včlaniti v druge stranke, ki bi jih morda kandidirale za nov mandat. V neki javnomnenjski raziskavi so tudi ugotovili, da bi večina od sedanjih županov večjih slovenskih občin, po poteku svojih mandatorov, rada kandidirala za poslanca oziroma poslanko. Med največjimi in najbolj zapletenimi zadevami za Slovenijo ostaja arbitražna razsodba o meji med Slovenijo in Hrvaško. Do

konca tega meseca bi državi morali izvršiti priprave za določitev celotne meje, na kopnem in na morju, med državama, vendar je te postopke izvedla samo Slovenija, ker Hrvaška arbitražne razsodbe o meji ne priznava. Spor med sosednjima državama bo poskušal rešiti Frans Timmermans, prvi podpredsednik Evropske komisije, pri čemer Evropska komisija vztraja, da je treba arbitražno razsodbo o meji spoštovati in jo uresničiti. Nenadoma in nepričakovano se je v postopek o meji vključil tudi Janez Janša, predsednik SDS, ki se je v Zagrebu sestal s predsednikom hrvaške vlade Andrejem Plenkovićem in drugimi predstavniki hrvaške vlade. Obisk in pogovore Janeza Janše so v vladi ocenili kot predvolumno potezo SDS in morda najbolj njenega predsednika, Janeza Janše. Bolj vesela in morda prestižnega pomena je novica, da je pri Založbi Hart v Ljubljani izšla dvojezična (v slovenskem in angleškem jeziku) barvna umetniška monografija o edini slovenski mednarodno priznani pasmi kraški ovčar, z naslovom *Kraški ovčarji – sinovi burje*, avtorja akademskega slikarja Blaža Vehovarja. V tem izjemno pomembnem delu je rdeča nit kraški pes, ki že stoletja čuva ovce na pašnikih Javornikov, Nanosa, Vremščice in drugod. Prvi pisni viri o kraških ovčarjih kot pastirskih psih segajo v leto 1558, leta 1689 pa je Janez Vajkard Valvasor v *Slavi vojvodine Kranjske* o njih napisal: "Izmed psos, kakor jih imenuje Kranjec, Kranjska nima najslabših. Zlasti ob rečici Pivki goje velike in močne pse, ki utegnejo volku čvrsto pretresti kožuh. Zato jih pastirji vedno vodijo s seboj". Predgovor knjigi je napisal Dejan Židan, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, svojo misel o knjigi *Kraški ovčarji – sinovi burje* pa je objavil tudi pesnik Ciril Zlobec, tudi sam doma s Krasa.

Marijan Drobež

Svet Vlade RS za Slovence v zamejstvu

Seja Sveta Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu

Na povabilo predsednika Vlade RS in predsednika Sveta Vlade RS za Slovence v zamejstvu dr. Mira Cerarja je dne, 5. decembra 2017, v Ljubljani prvič v novi sestavi, tokrat že v tretjem mandatu, zasedal Svet Vlade RS za Slovence v zamejstvu. Prvi svet je vlada ustanovila leta 2006. Njegovi člani so predstavniki organizacij avtohtone slovenske narodne skupnosti z bogatimi izkušnjami pri uveljavljanju skrbi za razvoj slovenske manjšine v sosednjih državah ter slovenski ministri. Kot podpredsednik sveta je na seji sodeloval tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc. Z obstojem in delovanjem sveta želi vlada omogočiti in pospeševati vključevanje zamejskih Slovencev v družbeno in politično življenje matičnega naroda. Uveljavljanje in razvijanje skupnega slovenskega kulturnega prostora ter prizadevanje za ohranitev in krepitev Slovenstva v

skupnem slovenskem prostoru spada med pglavitne in stalne naloge Republike Slovenije. Skrb za Slovence v zamejstvu in po svetu pa je tako neločljiv del zunanje politike Republike Slovenije. Svet je na prvi seji v novem mandatu razpravljal o ključnih dosežkih (razvojnih možnostih) in izzivih, s katerimi se srečuje avtohtona slovenska narodna skupnost v sosednjih državah. Prav tako je razpravljal o izhodiščih za delovanje Sveta Vlade RS za Slovence v zamejstvu v novem mandatu. Člani Sveta iz zamejstva so se zahvalili slovenski vladi za aktivno in vztrajno podporo njihovim prizadevanjem pri zagotavljanju pravic slovenski avtohtoni narodni skupnosti ter za dobro sodelovanje z matico. Srečevanje v okviru sveta omogoča izmenjavo pomembnih informacij, boljše razumevanje položaja in izzivov, s katerimi se srečujejo Slovenci v zamejstvu, ter pomeni živ in stalen stik med slovensko vlado in slovensko avtohtono narodno skupnostjo.

Člani sveta so se strinjali, da bo skupni slovensko kulturni in gospodarski prostor tudi dejansko živel, če si bomo vsi skupaj prizadevali reševati vprašanja in izzive med Slovenijo in sosednjimi državami, ki se nanašajo na položaj avtohtone narodne skupnosti. Predstavniki avtohtone slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah so posebej izpostavili pomen uspešnega razvoja Republike Slovenije ter da je za dolgoročno ohranjanje slovenske identitete potrebna jezikovna strategija za ohranjanja slovenskega jezika v zamejstvu, nadaljnja krepitev čezmejne povezovanja (tudi v povezavi s koriščenjem evropskih sredstev) in sodelovanje obmejnih občin. Pri tem so bili večkrat izpostavljeni mladi in "kroženje možganov", kot nosilci razvoja in nadaljnega obstoja avtohtone slovenske narodne skupnosti v zamejstvu. Nadalje sta bili izpostavljeni potreba po večji prepoznavnosti Slovencev v zamejstvu v Sloveniji in želja po večji medijski podpori vsebinam, ki so del vsakdana rojakov v zamejstvu. Na slovensko vlado je bila naslovljena tudi prošnja za nadgradnjo javnih železniških in cestnih povezav med slovenskimi zamejstvi in Slovenijo (npr. Gradcem in Mariborom, Postojno in Reko itd.), vlaganje v krepitev gospodarskega razvoja v obmejnem območju, večja prisotnost slovenskih znanstvenih institucij v Trstu ter podpora projektom slovenskih županov na obeh straneh mej. Dogovorjeno je bilo, da bodo vsi skupaj oblikovali predloge priorit, ki jim je v prihodnje potrebno posvetiti posebno pozornost, kot so npr. gospodarsko povezovanje, mladi, kultura, izobraževanje, jezik, šport, znanost, mediji. Pri tem je bilo ugotovljeno, da ostajajo neizkoriščene možnosti in izzivi, pri katerih lahko pomembno vlogo odigra tudi Svet Vlade RS za Slovence v zamejstvu.

Iz našega prostora so se seje udeležili predsednik SSO Walter Bandelj, Rudi Pavšič, predsednik SKGZ, Tamara Blažina, slovenska poslanka v Rimu, ter Igor Gabrovec, podpredsednik Deželne svete FJK in deželni svetnik stranke Slovenska skupnost. Od predstavnikov vlade so bili na seji prisotni podpredsednik Sveta in minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc, podpredsednik Vlade RS in minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano mag. Dejan Židan, minister za gospodarski razvoj in tehnologijo Zdravko Počivalšek, minister za kulturo Anton Peršak, državni sekretar na Ministrstvu za zunanje zadeve Izток Mirošič in državna sekretarka na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport Andreja Barle Lakota. Člani Sveta so na seji predstavili položaj in razvojne možnosti slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah. Izpostavili so, da avtohtona slovenska narodna skupnost ne uživa vseh pravic, ki jih ima na podlagi mednarodnih sporazumov in nacionalne zakonodaje, vendar pa kljub temu zaznavajo napredek na področju uresničevanja njihovih pravic. Ob koncu seje je bilo sklenjeno, da si bo Republika Slovenija tudi v prihodnje prizadevala reševati odprta vprašanja slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah in bo nadaljevala vzpostavljati pogoje za oblikovanje skupnega slovenskega kulturno-gospodarskega prostora. Sprejeta so bila tudi izhodišča za oblikovanje programa dela Sveta za prihajajoči petletni mandat. Seji so sledile še izjave za javnost; minister Gorazd Žmavc je poudaril, da bodo v Sloveniji nadaljevali aktivnosti v smeri promocije slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah kot povezovalnega člena s ciljem regionalnega razvoja in spodbujanja tesnejšega sodelovanja z institucijami v Sloveniji ter v državi, v kateri slovenska skupnost živi in deluje.

Nova člana Evropske akademije znanosti, umetnosti in književnosti (AESAL)

Hrvaška književnika Luko Paljetak in Mile Pešorda

Nova člana Evropske akademije znanosti, umetnosti in književnosti (AESAL), ki ima sedež v Parizu, sta postala hrvaška književnika Luko Paljetak iz Dubrovnika in Mile Pešorda, ki živi v Zagrebu in Kopru. Med člani AESAL je veliko nobelovcev in vrhunskih znanstvenikov ter umetnikov, Akademija pa je tesno povezana z UNESCO-vo dejavnostjo. Novima akademikoma, prvima med hrvaškimi književniki, je v zagrebškem Društvu hrvaških književnikov listino vročil gospod Ante Glibota iz Pariza, podpredsednik Akademije. V svojem nagovoru je povedal: "Oba naša nova člana, tako Mile Pešorda kot akademik Luko Paljetak, po vseh svojih znanstvenih, biografskih elementih in kreativnem opusu pripadata eliti evropskega intelektualnega duha, tako po moči svojega poetskega izraza kot tudi po svoji enciklopedijski vsestranosti. V vsakem segmentu, na katerega sta osredotočila svoje aktivnosti, sta vedno dala mak-

simum!" Gospod Glibota je Mileta Pešorda v njegovem boju za resnico in v njegovi izpostavljenosti medijskemu linču primerjal s križanim Kristusom in poudaril, da je znal s človeško in umetniško verti-

ustvarjalnega začetka koraka v nebo, in besed Jureta Kaštelana, da tudi ugrize kač spreminja v ljubezen, je izpostavil meditativni značaj pesnikovih poetičnih asociacij in predvsem zadnje pesnikovo delo, poemo *Baščanska*

kalo obraniti svojo čast in čast naroda, iz katerega izvira. Obenem je poudaril Pešordov petdesetletni angažma na področju družbenega in umetniškega delovanja. Izhajajoč iz besed Danijela Dragojevića, da Pešorda že od samega

plašča. Paljetakovo pesniško besedo je gospod Glibota predstavil kot zanosno in tenkočutno, katere odmev grmi v času velikih neurij, kot jezik, ki teče kot med, kot besedo, ki izvira iz bogate in zvočne dubrov-

niške dediščine in jo književnik oblikuje v povsem modernem slogu, mestoma z dodanimi ironičnimi poudarki. Paljetakovo književnost, pisano za otroke, je opredelil kot sofisticirano filozofsko zgodbu, Luka Paljetaka pa kot osebo renesančnih vrlin, ki pomeni bogastvo za mesto in narod, ki mu pripada. Ob podelitvi listin je podpredsednik Akademije nagovoril oba nova akademika z besedami: "Nous vous reconnaissons comme nos compagnons, ker smo vaju prepoznali kot naša sopotnika v duhu miru, tolerance, humanosti in univerzalnih vrednot, vtkanih v temeljne vrednote evropske kulturne tradicije in civilizacije". Ker pa za vsakim uspešnim moškim stoji uspešna ženska, ne gre prezreti, da sta Luko Paljetak in Mile Pešorda slovenska zeta. Ob Paljetaku 'stoji' Anamarija Kobal Paljetak, rojena v Idriji, prevajalka in članica Društva hrvaških književnih prevajalcev, ob Pešordi pa Ines Cergol iz Kopra, tudi sama pesnica in prevajalka ter članica Društva slovenskih pisateljev. Obe ženi sta zaslužni tudi za prevode literarnih del svojih mož v slovenščino.

IC

Mi se imamo radi.

Imejte se radi, sprejmite
Primorski dnevnik v svojo družino.

Prav vsakdo bo v njem gotovo
našel to, kar ga najbolj zanima.

Izmenjujte si ga, berite ga!

Informacija bogati,
dnevnik vam jo prinaša.

**Naročite se poskusno do
konca leta, časopis boste
vsako jutro prejeli
na dom brezplačno!**

Če boste želeli, se boste
lahko ob koncu leta odločili
za potrditev naročnine
za leto 2018.

za informacije:

Trst: 040 7786300 Gorica: 0481 356320

 Primorski
dnevnik

 Zadruga
Primorski dnevnik

www.primorski.eu

Primorski dnevnik
TRST, GORICA, ŠPETER - Z
od vče
primorski dnevnik

Črni petek in mrzlično nakupovanje

Ravno tega nam je še manjkalo!

V naši podeželski podružnici Čedajske banke, v Praprotnem, poteka vse zelo počasi, umirjeno bi lahko rekli z blagim pojmom, in vsakič, ko moram tja, si potrpežljivo vzamem čas. Menda je tako povsod, kjer se vsi med seboj poznajo in kjer med strankami in uslužbenci vlada prijateljsko razpoloženje. Domačini, ki zahajajo sem, so po večini vinogradniki, čas si urejajo sami, delo tudi, pa nobenega nadrejenega nimajo. Na robu Idrske doline ni uradov, veleblagovnic in večjih trgovin. Še prometa pravzaprav ni. Čas utripa počasi tako na poštne uradu kot v banki.

Zadnjič, ko sem morala dvigniti nekaj stotakov za registracijo avtomobila, se mi je kar pošteno mudilo. Smola pa je hotela, da je bil pred menoj v vrsti mlajši fant, domačin, ki je, zaradi zdravstvenih problemov, neke vrste poseben. In seveda zelo rad klepetal. Usluženka pri okencu ga je sicer nekajkrat opozorila, da so v vrsti ljudje in da banka ni igrišče, ker pa je do vseh nas prijazna, se je kljub nestrpnim pogledom in živčnim vzdihom zaklepetala z njim. "A si šel po nakupih, zdaj, ko je bil Black friday", ga je vprašala, verjetno zato, ker se ni spomnila ničesar pametnejšega. Fant jo je osuplo pogledal in glasno zategnil tisti kaataaaaaaj, za katerega bonton sicer pravi, da ni ravno najbolj omikana oblika sporazumevanja. No, Black friday, je ponovila uslužbenka pri okencu in pojasnila, da je to dan za nakupovanje, ko je čisto povsod vse ceneješe. Fantu še vedno ni jasno, strmi nekam predse, pa

ponavlja ta Black friday in sprašuje, kaj bi moral pravzaprav kupiti in kje in zakaj. Black friday, ne vem, kaj je to, prizna na koncu in s tem konča pogovor, ki se mu ne zdi več zanimiv.

Na smeh mi gre. Vaški posebnež ima na sebi raztrgane hlače, umazane superge in staro obrabljeno bundo. Videti je, da že dolgo ničesar ne nakupuje. Pa tudi to je očitno, da Black friday ne spada v njegov preprosti, enostavni vsakdan. In da mu ni mar za tiste brezglave množice, ki norijo sredi polic in nakupujejo. Vesel je, ko mu uspe, da dobi bombon z okusom limone. Ponosno ga odvijne in že glasno žveči in smeje se odhaja. Jaz pa gledam za njim in se sprašujem, kdo je pravzaprav večji čudak. On, ki ne ve za Black friday, črni petek, in veselo koraka med vinogradi z bomboni v žepu, ali uslužbenka pri okencu, ki po vsej verjetnosti kar ne more pozabiti živahnega nakupovanja in tega črnega petka, brez katerega smo vse do danes srečno, brezskrbno in lepo živeli. In kaže, da zdaj tudi ta potrošniška nadloga počasi postaja ena naših nepogrešljivih potreb. In vsi govorimo o njem, kot ne bi imeli drugih problemov in kot bi nakupovanje na petek, ponedeljek ali torek pomenilo veliko novotarijo.

Razprodaje imamo pri nas od nekdaj. Od tedaj, ko sem bila še majhna deklica in so jim po naše, po laško pravzaprav, rekli enostavno SALDI. Ali v pogovornem jeziku "svendita", razprodaja. Enako velja seveda za sosednjo Slovenijo, kjer so pravzaprav razprodaje prišle v modo nekako po

osamosvojitvi, pred tem pa so Slovenci, skupaj z brati ali bratanci iz sosednjih jugoslovanskih republik, prihajali množično k nam v Trst in v času razprodaj napolnili ulice in trgovine. Če prav pomislim, žal, tudi nakupovalna mrzlica ni nič novega. V lažji obliki je bila razširjena že v času mojih mladih let in moja mama se je je pošteno nalezla. Spominjam se, kako me je kot deklico za roko vlekla po mestu in sva gledali izložbe, primerjali cene, letali po trgovinah. Meni, ki sem že tedaj rasla in zorela v gozdnega Jožeta oziroma v gozdno Jožico, je šlo od vsega tega tekanja in nakupovanja dobesedno na bruhanje.

Mama je seveda vztrajala. In verjela, da se pač vsak nakup po znižani ceni izplača. Še zdaj se spominjam, kako je nekoč kupila kar dve enaki denarnici, ker sta pač stali "samo" 10.000 lir. Ampak za osebnost izkaznico in za vozniško sta bili odločno premajhni. In oče jo je osuplo gledal in preklinjal. Pomežiknila sva si in žalostno ugotovila, da nobeden izmed naju ne ve, kaj bi počel s poceni denarnico. Omare so se pri nas doma polnile kot za stavo. Ko je moja uboga mama umrla, sva z možem na dnu neke stare, razmajane omare našla celo plavutke. Pa saj tvoja mama sploh ni hodila k morju in ni znala plavati, se je čudil mož. Seveda ne, a nikoli ne veš, kdaj pridejo prav. Če so res poceni, se plavutk niti neplavalec ne brani. Sama sem se popolnoma izneverila družinski tradiciji in res nerada in s težavo nakupujem. Pri tem celo trpim. Skoraj nikoli ne hodim na razprodaje, kajti v trgovino se napotim izključno tedaj, ko nekaj krvavo potrebujem ali ko se v hiši kaj dokončno pokvari in je že prepozno za iskanje najugodnejše ponudbe. In ravno ta moj skrajno negativni odnos do vsakega nakupovanja je vzrok, da še posebej sovražim to vsiljevanje in nasilno uvažanje ameriških

potrošniških navad.

Že pred nekaj desetletji smo v znamenju izginjajoče domače vahte dobili celo vojsko buč in bučmanov pod oznako Halloween. Gre za ameriško navado oziroma razvado, ki še najbolj prija trgovcem. Halloween je, vsaj sama tako gledam nanj, nekaj je-senski pust, ko poleg plastičnih buč, plastičnih strahcev in ostale okrasne šare prodajajo še strašljive maske, ljudje pa množično praznujejo in norijo na plesih in žurih. Mi, starokopitni branitelji domačih navad in domače kulture, trmasto zatiskamo oči in ušesa ter nergamo zaradi vsiljive amerikanizacije našega doslej mirnega in čisto prijaznega življenja.

No, po noči čarovnic, ki se je žal med mladimi in manj mladimi popolnoma udomačila in jo bo težko kdo izkoreninil, je zdaj v Evropo prodrl še Back friday, črni petek. Začelo se je pred nekaj leti

pri spletni prodaji, pri tisti vrsti prodaje namreč, ki je po mojem popolnoma virtualna, saj kupuješ in plačuješ nekaj, za kar ne veš, kakšno je na dotik, na pogled in kakšen vonj ima. Na osnovi zdrave, kmečke pameti se zdi tako početje povsem neracionalno. A se je tako oprijelo, da se zdim že čudak, ko še hodim po trgovinah in imam celo rada tiste trgovine, kjer se da še pokramljati z lastnikom. Zdaj pa se ta Black friday, ki bi mu po naše, lepše in enostavnejše rekli razprodaja, počasi širi in postaja tudi v Evropi ustaljena navada. Pravega izvora te besede pravzaprav sploh ne poznamo. Black friday je nora razprodaja, ki sledi novembrskemu četrtku, ko Američani praznujejo dan zahvale. Za nas je vse to noviteta, baje pa v Ameriki kar nekaj časa že norijo in se pulijo pred veleblagovnicami. Nekateri trdijo, da izvira ime iz bajnih zaslužkov, ki so jih trgovci v svoje

knjige zapisovali s črno barvo, medtem ko so izdatke in dolgove zapisovali z rdečim svinčnikom. Spet drugi viri navajajo, da je bil petek črn zaradi norega prometa, pehanja kupcev pred trgovinami in zaradi dolgih, nemogočih vrst na pločnikih. Še tretja razlaga obstaja, in sicer ta, da je bil Black friday dan, ko so bogati posestniki kupovali svoje sužnje, črno delovno silo. Menda je ta najmanj verodostojna, a tudi o tem si mnenja niso enotna.

Kakorkoli, s črnim petkom je trgovcem uspelo tudi pri nas prelističiti ljudi, ki zaradi obljubljenega znižanja cen množično drviijo v trgovine, nato pa domov prinašajo vsega. To, kar so res ugodno kupili, pa tudi to, za kar so plačali polno ceno. Ker je nakupovanje bolezen, pa iz trgovin odhajajo s polnimi naročji šare, ki je sploh ne potrebujejo in ki bi je v normalnih razmerah, brez črnega petka, nikoli ne kupili. Nakupovanje je namreč zasvojenost, od katere je sodobni človek vse bolj odvisen. Zaradi praznine, ki ga mori, in zaradi samote. Črni petki so zatočišče obupanih, nadomestilo za besede in za iskrene nasmehe. Globalizacija pa, vsaj če mene vprašate, v naš vsakdan prinaša le malo dobrega, ko nas počasi odtuja od naše kulture in naše preteklosti, pa v nas povzroča zmedo, nezadovoljstvo in nelagodje. Nelagodje tistih, ki v vrtincu globalnega potrošništva izgubljajo svoje dragocene korenine.

Suzi Pertot

Začenja se tudi smučarska sezona

Tekmovalci, organizatorji, učitelji, rekreativci

Vsako leto v tem času, ob predstavitvi sezone naše smučarije, na teh stolpcih ponudimo razpored uradnih in promocijskih smučarskih tekem, na katerih sodelujejo zamejska društva. Letos je bila tiskovna konferenca v Dutovljah, poleg tvorcev čezmejnega smučarskega gibanja se je je udeležil tudi predsednik Združenja slovenskih športnih društev v Italiji Ivan Peterlin.

Primorski smučarski pokal, naš nekakšni svetovni pokal v alpskem smučanju v malem, prihaja v letu 2018 do 13. izvedbe. Kot je poudaril njegov vodja Ennio Bogatez, ga letos zaznamujejo štiri tekme in dva jubileja, 30. Pokal prijateljstva treh dežel v organizaciji Devina 3. marca v kraju Forni di Sopra ter 10. Miškotov pokal v prireditvi Kaliča 3. februarja v Starem Vrhu. Sodelujoči na PSP bodo točke nabirali še na Javorniku za istoimenski pokal 14. januarja in 28. januarja v Forniju, ko bo Brdina organizirala Pokal Suzuki Servis Gec. Pokal poteka v skupni režiji Smučarske komisije ZSSDI,

ki jo vodi načelnica Sabina Slavec, in Notranjsko-primorske regije.

Morda najbolj pričakovan dogodek za bogat pogon naših smučarjev rekreativcev je zamejsko smučarsko prvenstvo – po vrsti 36. Pokal ZSSDI, ki bo v organizaciji Devina v Forniju 11.

marca.

Tu so še novosti zadnjih let, tekmovalstva za najmlajše v režiji smučarskih šol. Ob Pokalu prijateljstva treh dežel bodo istega dne (3. 3. 2018) v Forniju na Kekcu na smučeh merili moči tečajniki smučarskih šol slovenskih klubov v Italiji, v Notranjsko-primorski regiji in na avstrijskem Koroškem. ZSSDI in Osnovna organizacija zamejskih učiteljev smučanja pa bosta spet ponudila

tudi Skokico na smučeh. Slovenski klubi v Italiji, ki se ukvarjajo s tekmovalnostjo, Brdina, Devin in Mladina, bodo priredili tudi nekaj tekem deželnega kole-

darja vsedržavne smučarske zveze FISI z deželnim prvenstvom na čelu za Pokal ZSSDI 7. januarja v Forniju, ki ostaja priznana baza za našo organizirano smuko.

Ob predstavitvi sezone ne smemo pozabiti na skupno treniranje in nastopanje mladih selekcij ekipe BDM, ki združuje omenjena tri društva, in odmevno smučanje članice Brdine Katrin Don, ki je že začela sezono z mladinskimi mednarodnimi tekmami FIS na Norveškem. Izjemno pomembni poglavji so smučarske šole, ki jih gojijo vsa naša društva, ki prisegajo na zimske športe, in usposabljanje učiteljev, za kar skrbi OOOZUS. Med smernicami, ki jih je zakoličil novi mandat odbora smučarske komisije pri ZSSDI, pa je vrednotenje dejavnosti Planinske družine Benečije, ki postaja polnopravni član našega gibanja in je vse bolj prisotna na naštetih tekmovanjih za promocijo alpskega smučanja pri nas. In nazadnje, naši klubi organizirajo tudi tečaje in tekme v teku na smučeh, ki sicer šteje v zamejski športni srenji precej manj privržencev.

HC

Nov način doživljanja tretje življenjske dobe

- Nastanitev v apartmaje za eno osebo
- Osebna nega
- Domača kuhinja prilagojena po potrebi
- 24-urna pomoč z našim osebjem
- Zdravniška in medicinska zunanja oskrba
- Vsakodnevno čiščenje prostorov
- Razne družabnosti
- Interna pralnica

Kakovostna alternativa domu za ostarele

Silicanum residence za starejše

Ulica degli Scogli 53 - 34170 Gorica - Tel. 0481 538556

Cell. 335.1395483 - info@silicanum.com

www.silicanum.com

Erika Brajnik in njena priznana naturopatska šola SAEKA

“Želimo si zakon o naturopatskem poklicu”

Goriška naturopatinja Erika Brajnik si bo leto 2017 zapomnila predvsem po številnih mednarodnih priznanjih, ki jih je prejela. S pionirskim delom na področju naturopatije v Sloveniji je vzbudila veliko pozornosti na svetovni sceni, zato so jo na letošnji generalni skupščini Svetovne naturopatske federacije v Phoenixu v ZDA izvolili za eno od evropskih predstavnic v izvršnem odboru. Erika Brajnik je za zdaj še edina naturopatinja v Sloveniji, svoje prihodnje kolege pa izobražuje v Naturopatski šoli SAEKA, ki jo je ustanovila pred tremi leti. Letnik traja od januarja do decembra, predavanja pa potekajo v M Hotelu v Šiški. V prvem letniku morajo študentje opraviti mini diplomo, s katero dokažejo, da znajo uporabljati naturopatsko logiko razmišljanja. V šolo so vpisani tako refleksoterapevti kot mojstri joge, fizioterapevti, učitelji, univerzitetni profesorji, farmacevti, zdravniki, veterinarji ... Vsi ti strokovnjaki morajo znati svoje področje delovanja prežeti z naturopatskimi načeli. V drugem letniku je poudarek na anatomiji, fiziologiji in patologiji, v tretjem letniku pa na multidisciplinarnem povezovanju in praksi.

Prizadevanja Brajnikove za odličnost naturopatskega šolanja so opazili tudi v Svetovni naturopatski federaciji (WNF). SAEKA je tako postala ena od zgolj desetih šol na svetu, za katero

odličnost jamči WNF, diplomu pa priznava tudi špansko naturopatsko združenje FENACO. Prva generacija slovenskih naturopatov, ki bo v SAEKI diplomirala prihodnje leto, bo tako imela lepe možnosti tudi za mednarodno kariero. “FENACO je prisoten po vsej Južni Ameriki in tudi v Evropi. Naš diplomant bo v teh državah avtomatično dobil homologacijo, lahko se bo specializiral in podobno!”, razlaga Brajnikova. V SAEKO se prav v tem času vpisuje že četrta generacija študentov, v prvi letnik pa jih sprejmejo približno 30.

Ena od gostujočih predavateljic v SAEKI je tudi Tina Hausser, izkušena nemška naturopatinja in podpredsednica WNF. “Eriko sem spoznala lani, ko me je povabila na prvi Naturopatski kongres Slovenije, ki ga je organizirala v Ljubljani. Našla sem res lep primer pionirskega dela, kakršnega je na primer opravil Kneippov učenec Benedict Lust v Severni Ameriki. V Sloveniji ni bilo naturopatov, in ko se je Erika vrnila s šolanja v Italiji, je morala začeti iz nič. Če pogledamo v zgodovino, ugotovimo, da se je ta poklic vedno razvijal na podoben način: najprej je naturopat delal v svoji kliniki, nato je začel pisati članke in knjige ter ustanovil združenje in šolo. Vse to sem našla v Eriki Brajnik. V Nemčiji, kjer je 40.000 naturopatov, pionirsko delo ni več mo-

goče”, razlaga Hausserjeva in dodaja, da je bila naturopatija - ta 2500 let stari sistem evropske tradicionalne medicine - z razvojem uradne medicine pozabljena: “Ohranjali so jo kvečjemu v

samostanih. Hildegarda iz Bina in Sebastian Kneipp sta lep primer le-tega. V WNF se trudimo pojasniti osnovni načeli naturopatske prakse - vitalizem in holizem - ter principe, ki jih mora upoštevati vsak naturopat, kot so: narava zdravi, obravnavaj celotno osebo, zdravi vzrok, ne škoduj, zdravnik je učitelj itd.” “To je dobra promocija za Slovenijo, meni osebno pa so usmeritve in podpora kolegov iz tujine v veliko pomoč”, o svoji izvo-

litvi v izvršni odbor WNF meni Brajnikova. Naturopatski poklic so na svetovni ravni poenotili prav z ustanovitvijo WNF leta 2015. Najprej so raziskali, kako delajo naturopatski zdravniki na različnih koncih sveta in kako naturopatijo poučujejo v šolah. Tako so si ustvarili boljšo sliko, kdo vse dela v tem poklicu. Rezultat obsežnih raziskav je *Bela knjiga naturopatije*, ki so jo izdali pred kratkim.

Slovenija je ena od 26 držav - polnopravnih članic WNF, ki odločajo o vsem, kar se v federaciji dogaja. Vodstvu dajo mandat, da njihove interese zastopa v Svetovni zdravstveni organizaciji (WHO). Prizadevajo si, da bi WHO naturopatijo priznala kot poklic. Za kaj takega pa bo treba spremeniti zakonodajo in pravila tudi v posameznih državah članicah. “WNF si prizadeva biti združen glas naturopatskega poklica”, poudarja Tina Hausser. “Podpiramo raz-

novrstnost naturopatije po vsem svetu, pa tudi regulacijo poklica v posameznih državah. Podpiramo odlično izobrazbo, raziskave in sodelovanje z mednarodnimi institucijami, kot sta WHO, Unesco ipd. Želimo si zakon o naturopatskem poklicu, da se bo naturopatija lahko razvijala v skladu s profesionalnimi standardi. V svoja združenja moramo sprejemati le naturopate, ki so končali priznane šole, kakršna je SAEKA”.

Še bolj kot mednarodna priznanja pa Eriko Brajnik veseli, da jo sprejemajo domači ljudje. Prepričana je, da ljudje v naturopatiji začutijo toplino in vrednote, ki so jih vseskozi iskali, pa jih niso nikjer zares dobili. »Zato so me tudi novinarji časnika Finance, glede na poslovni uspeh, izbrali za najboljšo med 33 slovenskimi zdravniki. Uspehi ti zagotovi samo iskrenost do strank, in to, da učim metode, ki jih vsak pozna in jih lahko izvaja doma, « pravi Brajnikova, ki stranke sprejema v svoji kliniki v Ajdovščini, veliko nasvetov pa ljudem zaupa tudi v televizijskih nastopih ter v člankih in knjigah.

Svetuje celostno: od prehrane do hidroterapije, samomasaje, kopeli ...” V naturopatiji uporablja vse veliko različnih tehnik, najbolj pomembno pa je, da zaje memo osebo kot celoto - z vso njeno zgodovino, fizično in psihično”, razlaga prva slovenska naturopatinja.

V svojo najnovejšo knjigo *Naturopatski priročnik za samopomoč* je namenoma vključila primer jedilnikov, ki krepijo določene organe. “Vse, z urniki obrokov vred, je natančno opisano. Ženska, ki ni niti enkrat prišla k meni na pregled, mi je pisala, da so ji zdravniki dali še dva meseca življenja, z upoštevanjem mojih nasvetov pa je po enem letu še živa in brez bolečin. Človek se mora zavedati, da je zdravje v njegovih rokah, da je sam odgovoren za svoje življenje. Danes se pogosto obnašamo prav nasprotno, a to je realnost in vrednota, ki bo preživela. Lahko se slepiš in izgovarjaš, da nimaš časa, ampak ko gre za zdravje, si je preprosto treba vzeti čas. V službi si zamenljiv, kdo pa bo otrokom nadomestil starše?” se sprašuje Brajnikova.

Ljudem ne laže. Tudi če je stanje resno, jim pove, kaj lahko naredijo glede na to, koliko vitalne energije imajo. “Nekdo hitro reagira, spet drugi potrebuje veliko več terapije. Upanje pa mora umreti zadnje”, pravi Brajnikova. “Naturopat ne išče bolezni, ampak krepi zdravje. Hrani zdravje. Ne s tabletami, s hrano. Starši pripeljejo k meni veliko pubertetnic zaradi nerednih menstruacij. Vzrok tega so seveda hormoni, te pa proizvajajo naše žleze. Ti otroci so preobremenje-

ni! Obiskujejo po pet ali več izvenšolskih dejavnosti na teden in pri vsaki želijo biti perfektni. Če dekleta, ki zaradi tega nimajo redne menstruacije, zraven pomalicačo še sendvič, pico ali burek, so težave tu. Pozimi bi morali jesti klobaso in zelje, zrezke, hrano, ki greje telo. Že to zelo pomaga”.

Posledica slabega zdravja pubertetnic so kasneje težave z zanositvijo. “Prihaja do nepojasnjenih situacij, ko je z žensko vse v redu, pa kljub temu ne more zanositi. Večinoma gre za čustvene blokade”, opaža Brajnikova, ki strankam svetuje na podlagi njihovega delovnega časa, zmogljivosti in življenjskega tempa. “Kolikor let si imel težave, toliko mesecev potrebuje telo, da podživi vse kupce, nenasilno, v skladu z naravnimi zakoni. Ni magične tablete, ni magičnega zdravila. Človeka ne pozdravim jaz, pozdravi se sam, jaz mu samo povem, kako. Vedno je na prvem mestu hrana. To je najmočnejše zdravilo, kar jih človek pozna. Razni dodatki, četudi so naravni, ti le pomagajo priti na zeleno vejo. S hrano pa vzdržiš zdravje. Hrana te ozdravi tudi kroničnega, degenerativnega obolenja. Ker hraniš zdravje, da lahko premaga bolezen. Tudi najbolj hudo, kot je rak”.

Brajnikova vodi tudi izobraževanja v domovih za ostarele. Vse to prostovoljno in brezplačno, da dokaže, da se da. Starejši ljudi je spremljala tri mesece in na koncu so z naturopatskimi metodami zmanjšali potrebo po zdravljenju in s tem tudi stroške doma. Skrbi tudi, da se znanje o naturopatiji širi med mladimi. *Najdi sporočilo, ki ti ga puščajo predniki* je naslov natečaja, ki ga vsako leto razpisuje za sedme razrede osnovnih šol. 2000 evrov nagrade bo dobil tisti razred, ki izdela najboljši plakat o razpisani temi. Osrednji temi 3. Naturopatskega kongresa, ki bo aprila prihodnje leto v Ljubljani, bosta anksioznost in depresija. Tudi tokrat bodo gostili številne priznane predavatelje iz tujine, ki bodo iz lastnih izkušenj podali nasvete, kako si po naturopatsko, z različnimi tehnikami, pomagati pri omenjenih težavah. Za nasvet pišite na info@saeka.si

www.saeka.si

Alja Gobec Tasi

Z 9. strani

ICM nekoč in danes

ICM nadaljuje svoja prizadevanja za vsakoletna kulturna srečanja in povezovanje v goriškem prostoru, ki naj postane zgled za širše srednjeevropsko povezovanje. ICM je lani in letos ob sodelovanju Foruma za Goriško in Goriškega muzeja razširil svojo prisotnost izvajanja akademskih razprav tudi v Novo Gorico, v prostore Goriškega muzeja na gradu Kromberk. Letošnje srečanje je potekalo v spominjanju na

stoletnico velike razdelitve v Evropi, ki jo je sprožila oktobrska revolucija, in ob prizadevanjih za postopno ponovno povezovanje v skupno evropsko hišo. Srečanja so potekala v Gorici in Novi Gorici od 23. do 25. novembra 2017. Uvod v letošnji simpozij je začel predsednik ICM, profesor zgodovine na Videmski univerzi Fulvio Salimbeni, ki je imel predavanje z naslovom *1917, epohalno leto, začetek “kratkega” stoletja*. Avtor je predstavil usodne dogodke tega leta, oktobrsko revolucijo, čudež pri Kobaridu, vstop ZDA v

prvo vojno, razpad imperijev in nove delitve. Nadaljeval je profesor Giulio Maria Chiodi, ki je imel zanimivo filozofsko razpravo o sodobni interpretaciji “bratstva” kot ključa za razrešitev sedanjih in prihodnjih zagat v Evropi. Popoldne so sledile zanimive razprave: *Vzroki in učinki razdelitve na vzhod in zahod Evrope v 20. stoletju* (Antonia Blasi-na Miseri, predsednica “Societa” Dante Alighieri” iz Gorice); *Oktobrska revolucija* (Gianluca Volpi z Videmske univerze); *Kobarid in konec avstro-ogrškega imperija* (Maddalena Guioetto, Fundacija Museo storico iz Trenta); *Eksplodzija “smodnišnice” na Balkanu* (Lorenzo Salimbeni, zgodovinar).

Drugi dan je dopoldanskim razpravam predsedoval nekdanji goriški prefekt Roberto De Lorenzo; sledila je vrsta razprav pod skupnim naslovom *Vloga srednjeevropske kulture za povezovanje v Evropi*. Razprave so podali profesorji s tržaške in videmske univerze pa tudi pisateljica Tatjana Rojc. Popoldanske razprave so pod vodstvom Majde Bratina potekale na Gradu Kromberk z naslovom *Bratstvo in duh Gorice za novo Evropo*. Profesor dr. Branko Marušič je predstavil vlogo Alojzija Resa, slovenskega kulturnika in poznavalca Danteja in italijanske kulture nasploh. Goriški muzej oz. dr. Marko Klavara je predstavil *Spomine prebivalcev Posočja na prvo vojno*. Alberto Gasparini je predaval o vlogi lokalne kulture v globalnih izzivih. Germanist in pisatelj Hans Kitzmüller je predstavil svoje vtise, da so si vrednote in kulturni prostor čezmejnje Goriške veliko bolj sorodni, kot se zdi zaradi različnosti dveh jezikov skupnega prostora. Prav zato je na koncu večernega posveta odmevala ugotovitev Branka Marušiča, da bomo na Goriškem resnično uspešna družba, ko bo vsak govoril v svojem materinem jeziku, sogovornik pa ga bo razumel in mu bo odgovarjal v svojem materinem jeziku. Kako to doseči, pa je danes zares velik izziv za našo skupno čezmejno prijazno prihodnost.

S 3. strani

“Moje pesmi je treba uživati ...”

Pesnikovanje je izpovedovanje čustev, sam pa nima neke priljubljene forme izpovedovanja. Je namreč izrazit nesistematičen. Njegov princip je ta, da, ko ga “kaj zaščemi, si pribori jezikovna sredstva in izpove, kar želi povedati”, tudi z ironičnim pridihom. Iz nekaterih njegovih stihov pa je slutiti srečanje s smrtjo. Tudi v zbirki *Kot suho zlato* je slutnja smrti. “Brez te končne pike, bi bila ena sama razvlečenost in puščoba”, je prepričan pesnik, ki je ob vprašanju o beguncih zaupal, da ga pogled nanje včasih gane do solz. “Ti ubožci trčijo ob našo indiferentnost, sumničenje”, pravi Kravos. Pojasnil je sicer, da ni angažiran pesnik. “Pesem ne more odrešiti sveta in ne pride do kosmatih ušes oblastnikov,

mora pa izraziti resnico”. Kar se tiče prevajanja, meni, da se lahko v dobri meri vse preveče, če je pri tem delu dovolj močna kreativna ernegija; “seveda se je treba vživeti v to, kar prevajaš”, je pristavil. Povedal je tudi, da skrb za bogatejši jezik pride z leti, s samozavestjo, da počneš nekaj, kar je smiselno. “Moji starši so bili zavezani jeziku kot svetinji. V naši hiši je bil kult jezika in tega sem se nalezel. Jezik uporabljam kot zelo dragocen nakit ali igračo”. Pogovor se je sklenil s pesmijo *Zlato*, v kateri je naključna metafora. Molk je zlato - ogroženost jezika in lastnega osebk (ob tem je povedal, da je v njej nekaj tudi “prešernovskega” iz Sonetov nesreče). “K sreči je zlato tudi vino...”! je pripomnil z duhovitostjo, ki mu je lastna.

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljki, e-mail paljki@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrovBančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail zadruga.gm@gmail.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tehnikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 12. decembra, ob 13. uri